

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"ע שליט"א

פרשת
תזריע מצורע
תשפ"ג

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר

מוהרא"ש

ר' אליעזר שלמה בן

ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות
מורנו ורבנו הרה"צ

ר' יצחק שמואל אהרן

לעזער שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה
הקדושה מתוך בריאות איתנה ונחת מכל
יצ"ח ותלמידיו

עַל שְׁנֵי דַּפִּין. בְּדַפִּין שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה הָעֲשׂוּיִין עַמּוּדִים: כָּתַב אוֹת אַחַת וּמְחָקָהּ. עַל הַמַּיִם, וְחָזַר וְכָתַב אוֹת שֶׁלְאַחֲרֶיהָ וּמְחָקָהּ עַד שֶׁהִשְׁלִים אֶת כָּל פָּסוּל, דִּכְתִיב אֶת כָּל הַתּוֹרָה עַד שֶׁתִּהְיֶה כְּלָה כְּאֶחָד: לִשְׁמָהּ. בְּסֵפֶר לְעַצְמוֹ, דִּכְתִיב וְעָשָׂה לָהּ לִשְׁמָהּ: מְחִיקָה נַמִּי. בְּכוּס שֶׁהַמְּחִיקָה לְעַצְמָהּ, שֶׁהֲרֵי נִכְרֶת הַמְּחִיקָה שֶׁהִיא לִשְׁמָהּ: הַשְׁקָה בְּמַיִם. שֶׁהוּא חֻלּוּל בְּדֶרֶךְ שֶׁהַתִּינוֹקוֹת שׁוֹתִין: שֵׁשׁ עֶמֶה אֵלָה. דִּכְתִיב בְּחֻרָא מְנַיֵּיהוּ בִּשְׁבוּעַת הָאֵלָה, וּלְקַמָּיהּ מִפָּרָשׁ הֵיכִי דָּמֵי: מְשַׁבִּיעֲנִי עָלֶיךָ. בְּשֵׁם, וּמַזְכִּיר שֵׁם: שֶׁלֹּא נִטְמָאת. שֶׁאִתָּךְ אוֹמֵר אֲמָתַ שֶׁלֹּא נִטְמָאת, הֵיינוּ שְׁבוּעָה שֶׁאֵין עִמָּהּ אָלָה: שֶׁאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ. הַמַּיִם לְצָבוֹת בְּתֵן בּוֹר, וְהֵיינוּ אָלָה: אֲמַר רָבָא אָלָה לְחוּדַיהּ קָיְימָא בו'. שִׁבוּעָה וְאָלָה יֵשׁ בְּאָן וּשְׁנֵיהֶן עַל הָאִשָּׁה, וְקָרָא כְּתִיב בִּשְׁבוּעַת הָאָלָה שֶׁהִשְׁבִּיעָה שֶׁל אָלָה: מְשַׁבִּיעֲנִי עָלֶיךָ שֶׁאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ. דְּאִיכָּא הַשְׁתָּא שִׁבוּעַת הָאָלָה, שֶׁמַּשְׁבִּיעַ אֶת הָאָלָה שֶׁתָּחוּל: שְׁבוּעָה לֵיכָּא. עַל הָאִשָּׁה, וְקָרָא כְּתִיב וְהִשְׁבִּיעַ אֶת הָאִשָּׁה: מְשַׁבִּיעֲנִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא נִטְמָאת וְאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ. מְשַׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁיְּהֵא אָמַת מַה שְׁאָמַרְתְּ בְּפָנַיִנוּ שֶׁלֹּא נִטְמָאת, וְאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ הַמַּיִם. דְּקַיְימָא שְׁבוּעָה אֲשֶׁאֵינָהּ שֶׁלֹּא נִטְמָאת וְאָלָה אָלָה מִתְּחוּל: מִתְנִי' אֲמַן עַל הָאָלָה וְכוּ'. לְכָךְ הִצְרִיכָה לְכִפּוּל: אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה. עַל יְדֵי גִּלְגּוּל שְׁבוּעָה הִוא מְגִלְגֵּל עָלֶיהָ זְנוּת שֶׁל אֵירוּסִין אע"פ שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ קִנּוּי, וּמִכָּאן לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה מִן הַתּוֹרָה:

שומרת

מַהֲקִיף לָהּ רָבָא: תַּרְוַיְיהוּ קוֹדֶם שֶׁנִּמְחֲקָה מְגִלָּה פְּתִיבָן?! אֶלָּא אָמַר רָבָא: אַחַת שְׁבוּעָה שֵׁשׁ עֶמֶה אֵלָה וְאַחַת שְׁבוּעָה שֶׁאֵין עִמָּהּ אָלָה. הֵיכִי דָּמֵי שְׁבוּעָה שֵׁשׁ עִמָּהּ אָלָה? אָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַב: "מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמָאת, שֶׁאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ אָלָה קַיְימָא וְשִׁבוּעָה לְחוּדָהּ קַיְימָא? אֶלָּא אָמַר רָבָא, "מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ". אָמַר רַב אַשִׁי: אָלָה אֵיכָא שְׁבוּעָה לֵיכָּא?! אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי, מַשְׁבִּיעֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמָאת, וְאִם נִטְמָאת יְבוֹאוּ בִיךְ: **מתני'** עַל מָה הִיא אוֹמֶרֶת "אֲמַן אֲמַן", אֲמַן עַל הָאָלָה אֲמַן עַל הַשְּׁבוּעָה, אֲמַן מֵאַיִשׁ זֶה אֲמַן מֵאִישׁ אַחֵר. אֲמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה

ושומרת

כתבה על שני דפין פסולה. מקשים לפירוש רש"י [שפר"] בדפין של ס"ת מפרק בתרא דגיטין (קי: פ:) דתנן שייר מקצת הגט וכתבו בדף השני והעדים מלמטה כשר ולא חשיב ליה שני ספרים כיון דמעורה בדאמרי' בפרק שני דגיטין (קי: כ:) אהא דרי אלעזר גיטך והניחו שלי אינה מגורשת וכו' בעי רב פפא בין שיטה לשיטה בין תיבה לתיבה מהו וקפריך ותיפוק ליה משום דספר אחד אמר רחמנא ולא שנים לא צריכא דמעורה ובהקומץ רבה (ממחוסר קף ל:). גבי מזוזה אמר נמי אמר רב יהודה אמר שמואל כתבה על שני דפין שאינן מעורין ופירש מיתיבי כתבה על שני דפין והניח בשני סיפין פסולה הא בסף אחד כשירה ראויה לשני סיפין קא אמר אלמא דשני דפין דקאמר שמואל בנחתכין זה מזה קאמר שאין מעורין להכי מפרש נמי הכא שני דפין שאינן מעורין ופירש ר"י הא דאמר נמי בפ' ראוהו ב"ד (ב"ק קף ס:). אפי' לרבנן דאמרי קרן פרה פסול כיון דאית בה גילדי בשנים ושלש שופרות דמי ואע"ג דמחברי התם נמי דרכו להוסיף בכל שנה גלד אחד והרי הוא כמביאו משופר אחר ומדבקו לזה כדתנן דיבק שברי שופרות פסול מפני שמתחילתו לא הייתה ברייתן בבת אחת ועיכר התוספת ולא מהני חיבורו ודומה כאילו גם שכתבו על ב' דפין ותפרן יחד דפסול דאהא דוקא כשכתב חצי מגילת סוטה על דף זה וחציה על דף אחר אמרינן דחשיב שני ספרים וה"ה אם כתב לה שתי מגילות ומחקן לתוך כוס אחד וכן גבי גט אם נתן לה שני גיטין אע"ג דכל חד וחד שלם הוא וספר אחד בפני עצמו פסולין ולא מיגרשא בתרתי משום שני או שלשה ספרים דאמרינן בפ' שור שנגח (ב"ק קף מ:). כופר אחד אמר רחמנא ולא שנים או שלשה כופרין ובפרק לולב הגזול (סוכה קף מ:). לינקוט תרתי תלת פרי אחד אמר רחמנא ולא שנים או שלשה פירות ואין להקשות מאי שנא משנתן שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע יצא ולא חשיב ליה כשני שופרות דהתם בשמיעה תליא מילתא והוא לא שמע אלא קול הפנימי:

חזר וחלקן מהו יש ברירה או אין ברירה. האי לא דמי לברירה דמדלה מן הבור פלוגתא דר' אליעזר ב"י ורבנן בשור שנגח (ב"ק קף נ:) דהתם לא הוכר חלקו של אחד מהן לעולם אבל הכא הוכר התכוב ונתערב וכן ברירה משני לוגין שאני עתיד להפרש דמייתי בפ' מרובה (סה קף סט:) נמי לא הוכר המעשר מעולם וכן לבולדו ברירות דמייתי בפ' כל הגט (גיטין קף כה.). אבל דמי לברירה דמייתי בבבל מערבין (עירובין קף ל:). שתי נשים שלקחו קיניהן בעירוב או שנתנו דמי קיניהן לכהן איזה שירצה יקריב חטאת ואיזה יצא שירצה יקריב עולה אע"ג דהוכרו מתחילה דמי כל אחת לא אמרי' זו מתכפרת במה שנקח מדמי חבירתה או שתי קינין של אחת יקריב כולן לעולה ושל חבירתה לחטאת א"נ איפכא דאמרי' ברירה ואע"ג דדחי לייה התם כשהתנו מיהו חזינן דקא מייתי לה אשאר ברירות אלמא דליכא לאיפלוגי בין ברירה שהוכרה מתחילה לשאר ברירות וכן בפ' הוציאו לו (יומא קף נב.) דמייתי מתני' ר' יהודה אומר לא היו מביאין שופרות לקיני השערות ומסיק משום תערובות דמי חטאת שמתו בעליה וקא פריך ובנרות ד' זוזי ונשדי במיא והנך ליישתרו ר' יהודה לית ליה ברירה מגלן ומייתי התיא דהלוקח יין מבין הכותים ומסיק מדתני איש אלמא דמדמי ברירה דאם בא חכם למזרע את"ן דליכא הכירא מעיקרא דליברירה דארבעה זוזי דהוכר מעיקרא א"כ רבא מאי קא מבעיא ליה דלא פשיט מדני ומהא נמי דתנן בפ' בתרא דמס' מעילה (קף כ:) פרוטה של הקדש שנפלה לתוך חבית או שאמר פרוטה בביט זה הקדש ביון שהוציא הראשונה מעל דברי ר"ש וחכ"א עד שיוציא את כל הביט אלמא לר"ע אית ליה ברירה כי האי גוונא דאמר בפרוטה ראשונה הוברר הדבר שפרוטה ראשונה שעלתה בידו היא היתה של הקדש שנפלה מיהא לא איתבריר לן התם במאי פליגי ומהא נמי ליכא למפשט דמייתי בבכורות פרק הלוקח בחמה (קף כב:) סאה תרומה טמאה שנפלה לק' חולין ר"א אומר תירום ותירקב שאני אומר היא סאה שעלתה היא סאה שנפלה ה"נ נימא שהמחק של לאה יגיע ללאה דהתם מקילינן בדרבון דמדאורייתא חד בתרי בטל וריב"ב השקה בפ' הוציאו לו (יומא קף נב:) אהא ובנרות ד' זוזי דתניא בתוספתא דמעילה (פ"ו) נזיר שהפריש מעות ואמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי ואלו לשלמי ונתערבו הרי לוקח בהן ג' בהמות בין במקום אחד בין משלשה מקומות מחלל דמי חטאת וכו' ודוקא בכי האי גוונא שרי אבל לוקח שליש המעות ולוקח בהן בהמה לחטאת ונימא הוברר הדבר דאלו הוו דמי חטאת לא אמרי' מיהו מכל מקום הני הוה מצי רבא למיפשט ועוד תימה אי אית לן למימר ברירה כי האי גוונא אם כן כל התערובות שבעולם יהוור ויחלק משום ברירה ועוד אמאי לא פשיט ליה מפרק קמא דראש השנה (קף יג:) דקיימא לן דיש בילה לשמן ויין נמצא דאין ברירה בדבר לח ובפרק התערובות (זבחים קף פ.) מייתי ליה פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעלוחית של חטאת שנפל לתוך [תרומה] מים וכו' ונראה דהכא קא מבעיא ליה מי אמרינן לא קפיד קרא אלא אמחזיקה מן המנורה שתהא נברת לתוך המים שלה אבל לתוך כוס אחד איכא למימר כל חדא שתייא מים דלאו דידה לאו מחיקה נברת היא חזר וחלקן הרי מים של כל אחת ניכרין מי אמרינן ברירה וכו' הרי הוברר מימיה אי דילמא אין ברירה כלומר ברירת מים בשעת מחיקה בעינן אבל על הערבות דיו של כתב המגילה לא קפדינן שהרי בשעת מחיקה בטל הכתב ולא תלי מילתא אלא במחיקה לתוך מים המבוררין לצרכה וקא מבעיא ליה אי מיא לא בדקי לה משום דלא נמחקה כהלכתה אי משום דטהורה היא: **בע"ר** רבא השקה בסיב מזה. ליכא למימשט מזה דאמר רבא בפרק ערבי פסחים (פסחים קף קטו:) כרכן בסיב אף ידי מצה לא יצא אלמא אין דרך אכילה בכך דהתם מפסיק הסיב בין המצה ובין בית הבליעה אבל הכא דלא מפסיק קא מיבעיא ליה: **על** מה היא אומרת אמן אמן. בפרק שלישי דמסכת שבועות (קף כג:) כל הענוה אמן כאילו מוציא שבועה מפיו ובפרק שבועת העדות (שם קף ל:) אמן יש בו קבלה יש בו שבועה ויש בו האמנת דברים:

אמן

תוספות

אמן שלא אטמא. ירושלמי לא שהיה ר"מ אומר המים בודקין אותה מעכשיו אלא המים
יבמות פקודים בה לכשתטמא המים בודקין אותה למפרע: **שומרת** יבם שזיקתה אסורה
לימכמ"ו פי' אפי' לרבנן דאמרי ירושלמי תוספתן בחייבי לאוין ופליגי אדר"ע הכא מודו
כדאמר בהאשה רבה (ימכמ"ו קף נכ:) דכתיב בה לא תהיה אשת המת החרוצה לאיש זר לא תהא
בה הויה לזר אלמא דקרא משוי לה כערוה דלא
תפסי בה קידושין משום דאגידא ביה והויא
כאחותו שזינתה:
אמרי במערבא לית הילכתא כרב המנונא.
בסוף פ"ק דסנהדרין (קף יח:) מפרש
דאמרי במערבא היינו רבי ירמיה ונראה אע"ג
דפסיק דלית הילכתא כרב המנונא הילכתא
כוותיה דאמר בהאשה רבה (ימכמ"ו קף נכ:) דרב
סבירא ליה דאין קידושין תופסין ביבמה ושמואל
מספקא ליה ואמר בעניתינו צריכה גט ופסיק
אמימר כשמואל ורב גידל אמר רב חייא בר יוסף
אמר רב ינאי ישראל יש בה בזנות בדרב המנונא ורב ר'
יוחנן ור' ינאי סבירא להו התם דאין קידושין
תופסין ביבמה ופשיט לה ר' יוחנן ממתני' דלאחר
שיחלוץ ליך יבמיך וא"ל רבי ינאי אי לאו דדלאי
לך הספא מי משכחת מרגניתא הוחיה וא"ל ר"ל
לר"י אי לאו דלקוך גברא רבה ה"א מתני' ר"ע
היא ומיהו ר"ל לא פליג אדר' יוחנן דהא מוקי
התם באותו הפרק (קף נ:) הא דקתני ומה במקום
שבא על האיסור קל נאסר האוסר בשומרת יבם
וכדרב המנונא דבסוף החיא גמרא ובשילהי
החולץ (קף מט:) אמרינן נמי אביי מספקא ליה אי
כרב אי כשמואל ובפ' הזורק בגיטין (קף פ:) פליגי
לישני דגמרא אי מתני' הוה חיובתא לרב המנונא
אי הוה סייעתיה דהוה מצי למידחי סייעתיה כי
הכא דאלקומיה מתניתין כר"ע אלא דדחי לה
מלישנא דמתני' גופיה בירושלמי מפרש היאך
קילס רבי ינאי לרבי יוחנן שקרא עליו הולים והב
מכיס בני אל ליזיו מעיניך חכם בני ושמח לבי תן
לחכם ויחכם עוד ישמע חכם ויוסף לקח א"ל ר"ל
בתר כל אלו פסוקי קילוסיה יכול הוא פתר ליה
בר"ע ותו דחי ליה התם ויתיבנית מה איכפת לן
ממנר גבי קינוי התורה אמרה וקנא את אשתו
אפילו מקצת אשתו ולפום מסקנא דהתם משמע
דלית הילכתא כרב המנונא והכי גרס התם
שומרת יבם שזינתה ר"א אומר מותרת לביתה ר'
יהושע בן לוי אומר אסורה לביתה א"ר ינאי
שומרת יבם שזינתה מותרת לביתה ותני כן
ונעלמה מעיני אישה ולא מעיני יבמה רבי יעקב בן
זבדי בשם ר' אבהו מעשה היה וכהנו היתה
והזהרה לביתה א"ר יוסי בר בון אף לא מכות אין
לה לפי הירושלמי משמע דפליג רבי ינאי ארבי
ינאי הא דאמר בהאשה רבה א"ר ינאי בחברה
נמנו וגמרו אין קידושין תופסין ביבמה גרסי' הכי
בירושלמי א"ר שמואל לא כן א"ר ינאי נמנו
שלשים וכמה זקנים מנין שאין קדושין תופסין וכו':
מהו שיזנה אדם על נישואין האחרונים.
ירושלמי א"ר ינאי פשיטא שאדם מוחל
על קינוי גירש כמי שמחל היך עבידא קינא לה
וגירשה החזירה ונסטרה אי תימא גירש כמי שמחל צריך לקנאות לה פעם שניה אי תימא
גירש כמי שלא מחל אין צריך לקנאות לה פעם שניה אבל אם קינא לה ונסטרה וידע בה
וגירשה והחזירה ונסטרה שתתה ולא בדקו אותה המים מהו דתרו לה או מאחר שאין המים
בודקין את האשה טומאה היא ואסורה לביתה: **אין** האשה שותה ושונה. ירושלמי כורכמית תוכיח ששתתה ושינתה ושילשה לפני שמעיה ואבטלין: **קבלנו** עדותו בשני אנשים. ע"ש
בפ"ק דקידושין (קף יח.) דמוקמינן התם הא דקתני בגיבתו כיון שנמכר שוב אי אתה רשאי למוכרו בשני בני אדם אבל באדם אחד נמכר ונשנה ולפירוש רש"י התם ניחא שפיר כיון
שנמכר פעם אחת וכו') מתוספת רבי: **ורבנן** בתראי הכהיב תורת. וא"ת הא דרשינן ליה בפ"ב דכריתות (קף ט:) שאדם מביא קרבן אחד אפילו אם קינא לאשתו על ידי מקנאות אבל הכא דרשינן
דהתם מיירי קודם ששתתה קינא לה מפלוני ונסטרה וקינא לה מפלוני ונסטרה פעמים הרבה משקה בפעם אחת על בולן ומביא מנחה אחת על בולן ונפקא לן מקנאות אבל הכא דרשינן
תורת לשותה ושונה שחזר וקינא לה לאחר שתיה ונסטרה שחזרת ושותה שנית: **הדרן עלך היה מביא**

היה

רש"י

שׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכִנּוּסָהּ. וְאִם הָיְתָה יְבִמְתּוֹ וְכִנָּסָהּ וְקִבֵּא לָהּ וְנִסְתָּרָה, מְגַלְגֵּל עָלֶיהָ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא נִטְמֵאת כְּשֶׁהִיא שׁוֹמֶרֶת יָבָם. שׁוֹמֶרֶת יָבָם מִצָּפָה וּמְמַתֶּנֶת לְיִבָּם בְּשֶׁיְּבַגֶּמֶּנָּה, כְּמוֹ וַאֲבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר (בְּרֵאשִׁית לז). **אִמַּן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי.** הַיְינוּ קַבָּלָת שְׁבוּעָה, וְאִם נִטְמֵאתִי יָבֹאוּ בִי הַיְינוּ קַבָּלַת אָלָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהִשְׁבִּיעָה, כִּדְאָמַר לְעֵיל בְּגֶמָרָא מַשְׁבִּיעֵנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא נִטְמֵאת וְאִם נִטְמֵאת יָבֹאוּ בִיךְ, וְהַיְינוּ
1 וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכִנּוּסָהּ. אִמַּן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי, וְאִם נִטְמֵאתִי יָבֹאוּ בִי. ר' מֵאִיר אוֹמֵר: אִמַּן שֶׁלֹּא נִטְמֵאתִי
2 אִמַּן שֶׁלֹּא אֶטְמָא. הַכֹּל שָׁוִין שֶׁאִין מַרְתָּנָה נִמְצֵאת לֹא
3 עַל קוֹדֶם שֶׁהִתְאָרְסָה וְלֹא עַל אַחַר שֶׁהִתְגָּרְשׁ. נִסְתָּרָה, לְאַחַד וְנִטְמֵאת, וְאַחַר כָּךְ הֶחֱזִירָהּ, לֹא הָיְתָה מַרְתָּנָה
4 עִמָּהּ. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהִתְעָבֵל וְלֹא הָיְתָה אֲסוּרָה לוֹ
5 לֹא הָיְתָה מַרְתָּנָה עִמָּהּ: **גמ'** אָמַר רַב הַמְנוּנָא: שׁוֹמֶרֶת
6 יָבָם שְׁזִינְּתָה אֲסוּרָה לְיִבְמָהּ. מַמַּאי? מְדְּקָתָנֵי "שׁוֹמֶרֶת
7 יָבָם וְכִנּוּסָה". אִי אָמְרַתְּ בְּשֶׁלְּמָא אֲסוּרָה, מִשּׁוּם הָכִי
8 מַרְתָּנָה בַּהֲדָהּ, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לָא אֲסוּרָה, הֵיכִי מַרְתָּנָה
9 בַּהֲדָהּ? וְהָתְנַן, זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁאִילּוּ הִיתְעַבֵּל וְלֹא תָּהֵא
10 אֲסוּרָה לוֹ לֹא הָיְתָה מַרְתָּנָה עִמָּהּ! אָמְרִי מְבַמְּעָרְבָא: לֵית
11 הִילְכְתָא כְּרַב הַמְנוּנָא. אֶלָּא הָא דְּקָתָנֵי "שׁוֹמֶרֶת יָבָם
12 וְכִנּוּסָה" הָא מָנֵי ר' עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: אֵין קִדּוּשִׁין
13 תּוֹפְסִין בְּחַיְּבֵי לָאוִין, וּמְשַׁוֵּי לָהּ כְּי עֶרְוָה. בְּעֵי ר' יִרְמְיָה:
14 מַהוּ שֶׁיְּהֵא אָדָם עַל נִישׂוּאִין הָרִאשׁוֹנִים? עַל נִישׂוּאֵי
15 אֲחֵרִים מַהוּ? תָּא שְׁמַע זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא
16 תְּהֵא אֲסוּרָה לֹא הָיָה מַרְתָּנָה עִמָּהּ. הָא אֲסוּרָה הֲכִי
17 נְמֵי דַּמַרְתָּנָה, שְׁמַע מִינָּהּ ר' מֵאִיר אוֹמֵר: אִמַּן שֶׁלֹּא
18 נִטְמֵאתִי וְכוּ': תַּנְיָא לֹא כְּשֶׁאָמַר ר' מֵאִיר אִמַּן שֶׁלֹּא
19 אֶטְמָא, שֶׁאִם תִּטְמָא מַיִם בּוֹרְקִין אוֹתָהּ מֵעַכְשָׁיו, אֶלָּא
20 לְכְשֶׁתִּטְמָא מַיִם מְעָרְעְרִין אוֹתָהּ וּבוֹרְקִין אוֹתָהּ. בְּעֵי
21 רַב אֲשִׁי: מַהוּ שֶׁיְּהֵא אָדָם עַל נִישׂוּאִין הָאַחֲרוֹנִים?
22 הֶשְׁקָהּ מִיכָּא לָא אֲסִירָה לֵיהּ, אוֹ דִילְמָא יְמִינִין דְּמְגָרְשׁ
23 לָהּ וַהֲדַר מַהֲדַר לָהּ? תָּא שְׁמַע הַכֹּל שָׁוִין שֶׁלֹּא הָיָה
24 מַרְתָּנָה עִמָּהּ לֹא עַל קוֹדֶם שֶׁהִתְאָרְסָה, וְלֹא עַל אַחַר
25 שֶׁהִתְגָּרֵשׁ. נִסְתָּרָה לְאָחָד וְנִטְמֵאת וְאַחַר כָּךְ יַחֲזִירֶנָּה לֹא
26 הָיְתָה מַרְתָּנָה, הָא יַחֲזִירֶנָּה וְתִיטְמָא הֲכִי נְמֵי דַּמַּרְתָּנֵי, שְׁמַע
27 מִינָּהּ. תָּנוּ רַבָּנָן: "וְאֹת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת" מְלַמֵּד שֶׁהָאִשָּׁה
28 שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר "וְאֹת" שֶׁאֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה
29 וְשׁוֹנָה. אָמַר ר' יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה וְהֵעִיד לְבָנֵינוּ נְחוֹנְיָא
30 חוֹפֵר שֶׁיִּחְיוּ שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה, וְקִיבְּלוּ עֵדוּתוֹ
31 בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֲבָל לֹא בְּאִישׁ אֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים:
32 אֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה, בֵּין בְּאִישׁ אֶחָד בֵּין בִּשְׁנֵי
33 אֲנָשִׁים. וְהָתָנָא קָמָא נְמֵי הָכְתִיב "וְאֹת"? וְרַבָּנַן בְּתָרֵי
34 נְמֵי הָא כְּתִיב "תּוֹרַת"? אָמַר רָבָא: בְּאִישׁ אֶחָד וּבוֹעֵל
35 אֶחָד דִּכְוֹלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאֵין הָאִשָּׁה שׁוֹתָה וְשׁוֹנָה,
דִּכְתִיב:

חוֹפֵר שֶׁיִּחְיוּ. לְהַכְנִיס מִים לְעוֹלָי רַגְלִים בְּשַׁדּוֹת וּבְדֵרָכִים: **בִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים.** אם מת בַּעֲלָהּ זֶה
שֶׁהִשְׁקָתָהּ וְנִשֵּׂאת לְאַחֵר וְקִנָּא לָהּ וְהִיא שׁוֹבֶרֶת, וְקִבְּלוּ עֵדוּתוֹ של נְחוֹנְיָא שֶׁיִּשְׁקֶנָּה הַשֵּׁנִי,
דרבי

רש"י

דברי יהודה דרישׁ זאת למעוטי שאינה שותה ושותה על ידי בעל א', אם חזר וקנא לה, ודרישׁ תורת לרבות ששותה פעם שניה על ידי בעל שני, ומדקאמר ר' יהודה דע"י בעל שני חוזרת ושותה, מכלל דלכתנא קמא אפילו בעל א' משקה שני פעמים, והיינו דפרכינן ותנא קמא היא כתיב זאת ומאי קא ממעט מניה: **דכתיב זאת.** ומסתברא דהא מיהת קממעט שלא יקנא לה בעל זה פעם אחרת: **שני אנשים ושני בועלים.** לאחר שהשקה זה מת ונשאת לאחר וקנא לה מבועל אחר: **דכתיב תורת.** והא מיהת אתא לרבויי: ור' יהודה, סבירא ליה וכו' דאחר שרבה הכתוב ומיעט ולא פרש מה רבה ומה מיעט, על כרחך לא מקרן הכתוב אלא לחכמים לפרש לך לפי חכמתם מה רבה ומה מיעט, ומסתברא דרבויא אשני אנשים קאי ואפילו בבועל אחד ולא אשני בועלים ובעל אחד, כיון דקנא לה כבר ונמצאת נקיה נראה הדבר שאדם קנטרן הוא ומתכוון להקניטה, הלכך לא שנא מחשד ראשון ולא שנא מאחר:

הַדְּרָן עָלָךְ הָיָה מֵבִיא

הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ. הבעל, דהא אמרינן דאין מצות כהנה במנחות אלא מקמיצה ואילך, והנשׂה נמי תחלת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח, אבל קדוש כלי ויציקה ובלילה שטעונות שמן כשר בזר: ונותנה על יד. להניף: **וכהן** מניח את ידו תחתיה. ומניף: **ואחר** כך מקריב את מנחתה. ובגמרא יליף דתנופה צריכי יד בעלים יד כהן, ובעלים דמנחת סוטה היא האשה: **והגיש.** לקרן מערבית דרומית כדתניא(א) בפרק ג' בסדר מנחות (דף יט:), ובלהו הנך כתיבי במנחת סוטה, תנופה והקרבה קמיצה והקטרה: **והשאר** נאכל. שכל הנקמצות שיריהן נאכלין דכתיב בתורת בסתם מנחה (ויקרא ו), ואת תורת המנחה כו' עד והנותרת ממנה וגו': **ואח"כ** מקריב. בגמרא פריך היא תנא ליה והקטיר ומה יקריב עוד לאחר הקטרה: פלוגתא דרבנן ור' שמעון בגמרא ילפינן לה מקראי: **גמ'** לר' **יאשיה דדריה.** אמורא הוא ובדורו של ר"א בן פדת (והוה), ועוד היה ר' יאשיה שהיה תנא בר פלוגתא דר' יונתן בכלילה: גמרא, והיינו דקאמר לר' יאשיה דדריה דלא תימא לרבי יאשיה הזקן, דלאו אורח ארעא למימרא ליה חבי, שגדול ונקן ממנו היה: **בבעלים מנא לן.** שתהא האשה מניפה עם הכהן, דהא קרא בכהן לחודיה כתיב ולקח הכהן מיד האשה וגו': **משלמים.** מתנופת חזה ושוק ואימורין דשלמים: **דכתיב תביאנה.** בבעלים כתיב. וגבי תנופה כתיב: **מה באן בהן.** בסוטה כתיב כהן בתנופת מנחתה: **היא אקרבה.** קדם השקאה, דקתני קמיץ והקטיר והדר תניא היה משקה. **חבי** קאמר בו'. והא דתנא ר"ישא והגיש קמיץ והקטיר לאו דוקא קדם השקאה נקט ולא איירי בהשקאה בלבד, אלא איירי בסדר הקרבת מנחת סוטה שכן הוא תנופה והגשה קמיצה והקטרה, והכי קאמר בשבא להקריבה היה נוטלה מתוך כפיפה בו', והדר איירי מי קודם או השקאה קדם כל אלה או אם כל אלה קודמין להשקאה, ופליגי בה רבי שמעון ורבנן: ה"ג

תוספות

היה נוטל. בירושלמי כתיב ולקח הכהן מיד האשה את מנחת הקנאות וכי על ידו הוא מניף ולא על ידה הוא מניף אלא מכאן שהוא נוטלה מתוך כלי חול ונותנה בכלי שרת והיינו משמע דלא כפירוש רש"י דפירש דבעל היה נוטל ומצינו למימר דקידוש המנחה בשירה בהן (בזר) מיהו מצוה בבהן לימול מנחת מידה ומאחר שהיה נוטלה היה נותנה כמו כן לתוך כלי שרת:

וכהן מניח את ידו תחתיה. האי דאיצטריך תו למיתני וכהן מניח את ידו תחתיה ולא קתני בסתם ומכניס את ידו לאשמעינן דתנופה בכהן ירושלמי וכהן מניח את ידו תחתיה ואין הדבר כיעור מניח מפה ואינו חוצץ מביא כהן זקן ואפילו תינוק בהן ילד שאין יצר הרע מצויה לשעה תני ר' חייא סוטה גידמת שני כהנים מניפין על ידיה אבל בגמרא דידן אמרינן בסוף פרק ארוסה (לקמן קף כ:) דגידמת לא היתה שותה ור"ל דפליגי אי בעינן קרא כדכתיב:

הניף והגיש. בירושלמי יליף הא דאמר בפרק כל המנחות (קף כ:) והבאת לרבות מנחת העומר להגשה והקריבה לרבות מנחת סוטה להגשה וכתיב בתריה והרים והניף הוא תנופה כבר קדמה ומהתם יליף נמי דשיריה נאכלין דכתיב בתריה והנותרת מן המנחה לאהרן וגו':

ואחר ישקה מבעי ליה לשרשומו ניכר. פירוש אי שלא כדין עבוד כהנים דלא מחקו למגילה כלל עד לאחר הקרבה דמוחק לה בתר הכי ונראה דלאו דוקא נקט דקרא אתי לרשומו ניכר דכיון דכתיב ומחה ממילא אי רשומו ניכר דלאו מחוי הוא דהא ממעטינהו התם דאין ממילין קנקנתום לתוך הדיו משום דרשומו ניכר והוי כתב שאינו יכול למחוק אלא עיקר קרא לאם הקריב מנחתה ואחר כך השקה כשירה כדדריה רבי שמעון והשקה קמא והכי אמרינן בירושלמי דלרבנן הקריב מנחתה ואח"כ השקה כשירה והתם דריש אלייבידהו דרבנן ואחר ישקה למעררין וה"ג התם ואחר ישקה על כרחה שלא בטובתה מודה ר"ש לחכמים שאם השקה ואחר כך הקריב מנחתה שהיא כשירה ומודים חכמים לר' שמעון שאם הקריב את מנחתה ואח"כ השקה שהיא כשירה מה ביניהון מצוה רבנן אמרי מנחת קנאות היא שהיא בודקתה ור"ש אומר המים הן בודקין אותה מאי טעמא דרבנן מנחת זכרון מזכרת עון מאי טעמא דרבי שמעון ובאו בה רבנן אמרי כותב ומוחק ומשקה ומקריב ר"ש אומר כותב ומקריב ומוחק ומשקה כולי עלמא מודו שמחיקה סמוך להשקאה ותו גרסינן התם קרבה מנחתה ואמרה איני שותה מערערין אותה ומשקה אותה בעל כרחה כרבי שמעון ברם כרבנן כבר שתת השתא איית לך למימרא אף על גב דלרבנן דרשינן והשקה בתרא לאונס קא סברי דאונס במחיקת מגילה תליא מילתא וקרא יתירא קא דרשי לאונס:

ורבי

הָיָה נוֹטֵל אֶת מִנְחָתָהּ מִתּוֹךְ כְּפִיפָה מְצָרִית וְנוֹתְנָהּ לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, וְנוֹתְנָהּ עַל יָדָהּ, וְכֹהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ מִתַּחְתֶּיהָ וּמְנִיפָהּ. הֵנִיף וְהִגִּישׁ קָמַץ וְהִקְטִיר וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לִכְהֲנִים. הָיָה מַשְׁקֶה וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ. ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ הָיָה מַשְׁקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמָּיִם". אִם הִשְׁקָה וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ כְּשֵׁרָה: **גמ' אָמַר לֵיהּ ר' אֶלְעָזָר לְר' יאשׁיָה דְּדְרִיהּ, לֹא תֵּיתֵי אַפַּרְעָךְ עַד דְּמְפָרְשַׁתְּ לָהּ לְהָא מִילְּתָא, מַנַּיִן לְמִנְחַת סוֹטָה שֶׁטְּעוּנָה תְּנוּפָה? מִנַּן לָן?! וְהֵנִיף כְּתִיב בָּהּ! בִּבְעָלִים, מָנָלַן? אָתְיָא "יָד" "יָד" מִשְּׁלָמִים; כְּתִיב הָכָא "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה" וְכְתִיב הָתָם "יָדָיו תְּבִיאֶינָה" מַה פָּאן בְּעָלִים אַף פָּאן בְּעָלִים. הָא כֵּיצַד מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים וּמֵנִיף: הֵנִיף וְהִגִּישׁ קָמַץ וְכוּ' הָיָה מַשְׁקֶה וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ: הָא אַקְרְבָהּ? הָכִי קָאָמַר: סֵדֶר מְנָחוֹת כֵּיצַד? הֵנִיף וְהִגִּישׁ, קָמַץ וְהִקְטִיר, וְהַשְּׁאָר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. וּבְהַשְׁקָאָה גּוּפָהּ פְּלִיגִי ר' שִׁמְעוֹן וְרַבָּנָן; דְּתַנְיָא סִבְרִי: מַשְׁקֶה וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ, וְר' שִׁמְעוֹן סָבַר: מַקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַחַר יַשְׁקֶה": וְאִם הִשְׁקָה וְאַחַר כָּךְ הִקְרִיב אֶת מִנְחָתָהּ כְּשֵׁרָה:**

תנו

תוספות

ורבי יהודה אומר כלבוס של ברזל מטילין לה לתוך פיה. בפרק ד' מיתות (סנהדרין קף נב.) פליגי ר"י ורבנן במצות הנשרפין דתנן נותנין סודר קשה לתוך הרכה וכורך על צואריו זה מושך אילך וזה מושך אילך עד שפותח את פיו והורק את הפת לתוך פיו ר"י אומר אם מת בידם לא היו מקיימין בו מצות שריפה אלא פותח פיו בצבת וכו' ותימה לר"י מאי שנא הכא דלרבי יהודה בכלבוס והתם בצבת וכו' ופי' ר"י דהכא נמי היו פותחין פיה בצבת אלא לאחר שפותחין פיה בצבת היו מטילין לתוכה כלבוס שלא תוכל לחזור ולקפוץ פיה ורבנן מודו נמי (והכא) דאין פותחין פיה עד ידי סודרין דהתם טעם דרבנן משום דשריפה חמורה מחנק והיו מקרבין מיתתו ע"י חנק וגמר מיתתו בשריפה משום ואהבת לרעך כמוך אבל הכא אין לקרב מיתתה:

בפ' ר"ח פי' לפי ג' הספרים וכן פירש הוא קמייתא לגופו את ת"ל לא שבברייתא נשנית ברתא וקמא אלא פירוש של בעל הגמרא הוא שהושקה בתרא בא ללמד שמערערין והשקה קמא לגופיה ורבי עקיבא סבר ליה כרבנן שמשקה ואח"כ מקריב מנחתה ומקשה היכי אמר רבי עקיבא מערערין והא בדוקה ועומדת סבירא ליה ותו מקשה ר' עקיבא בהא מתניתין דפליג עליה רבי שמעון תני מזידקה מעכבא אלמא סבירא ליה שמזידקה והשקאה קודם הקרבת המנחה כרבנן וכל זמן שלא נמחקה המגילה מצי הדרא והכא דפליג בהדי דרבי יהודה תני קומץ מעכבה דאלמא הקרבה קודם השקאה כר' שמעון ורבנן תרי תנאי ואליבא דרבי עקיבא ירושלמי ולית ליה לרבי עקיבא מערערין אית ליה בשהתחילה לשתות וצריך לפרש דאם נמחקה מגילה קודם שקרב הקומץ דשלא כרבן עבוד כהנים כיון שהתחילה לשתות מערערין אותה:

מגילתה

רש"י

ה"ג ת"ר וְהִשְׁקָה מַה ת"ל וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר וְהִשְׁקָה שֶׁאִם נִטְמְאָה בו'. ולא גרסינן בְּתַרָא בְּרִישָׁא וְקַמָּא בְּסֵיפָא (שאין זה לשון בְּרַיְיתָא) ופ' מִשֶּׁכֵּן הוּא, וּטְעָה בַּהֲלָכָה כְּבָר נֶאֱמַר, דְּמִשְׁמַע שֶׁזֶּה נֶאֱמַר מִתְּחִלָּה, וְהָכִי פֵּירוּשׁ, סֵדֶר הַמִּקְרָאוֹת כָּךְ הוּא, וְכָתַב וּמָחָה וְהִשְׁקָה וְהַנִּיַּח [אֶת] הַמִּנְחָה וְהִקְרִיב, דְּהַיְינוּ הִנָּשֵׂא, וְקָמַץ וְהִקְטִיר וְאַחַר יִשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם, וְדַוַּאי תּוֹ כְּתִיב הַשְׁקָאָה שְׁלִישִׁית, וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם וְהָיְתָה אִם נִטְמְאָה וגו', וקא"ר עֲקִיבָא וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה דִּכְתִיב קֹדֶם הַקְטָרַת הַמִּנְחָה מה ת"ל, וְהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר אַחַר הַקְטָרַת הַמִּנְחָה וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם, וְהָהוּא דּוֹקֶא הוּא וְאֵין הָרִאשׁוֹן דּוֹקֶא, דְּמִדִּכְתִיב וְאַחַר יַשְׁקֶה אֶת הָאִשָּׁה ש"מ הַשְׁקָאָה אַחַר הַקְטָרַת הִיא, וּמַה ת"ל וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אַחַר הַמִּחְיקָה, לְלַמֵּדְךָ שֶׁאִם נִמְחֲקָה הַמְּגִלָּה וְאָמְרָה אֵינִי שׁוֹתֶה וְלֹא הוֹדִיעַ לוֹמַר שֶׁטְּעוּאָה אֲנִי מֵעֵרְעֵרִין אוֹתָהּ, כְּלוֹמַר פּוֹתְחִין פִּיהָ שֶׁלֹּא בְּטוּבְתָהּ וּשׁוֹפְכִין אֶת הַמַּיִם לְתוֹךְ גְּרוֹנָהּ. וְאֶפֵּי' נִמְחֲקָה מְגִלָּה קֹדֶם הַקְטָרָה, דְּשֶׁלֹּא כְּדִין עָשׂוּ הַכֹּהֲנִים, דְּבִיוָן דְּאֵינָהּ שׁוֹתָה עַד לְאַחַר הַקְטָרָה לֹא הָיָה לָהֶם לִמְחוֹק, דִּכְל מַה שֶׁיֵּשׁ שְׁהוּת לְאַחַר אֶת הַמְּחִיקָה מֵאַחֲרִין שֶׁמָּא תּוֹדִיעַ, אֲפִלּוּ הָכִי הוֹאִיל וְנִמְחֲקָה וְאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא כְּדִין אֵין שׁוֹמְעִין לָהּ לֵאמֹר אֵינִי שׁוֹתָה אֶלָּא אוֹ תּוֹדִיעַ אוֹ תִּשְׁתֶּה, וּלְכָךְ נֶאֱמַר וְהִשְׁקָה אַחַר הַמְּחִיקָה, וְלֹא תִּשְׁתֶּה מִיָּד עַד לְאַחַר הַקְטָרָה, אֶלָּא הָא קַמְשְׁמַע לַן שְׁהַמְּחִיקָה גּוֹרֶמֶת לָהּ לִשְׁתּוֹת: ר"ש אוֹמֵר וְאַחַר יַשְׁקֶה מַה ת"ל וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר וְהִשְׁקָה. לֹא פְּלִיג אַדְּרַבִּי עֲקִיבָא, אֶלָּא מַר דָּרִישׁ הָאי קְרָא וּמַר דָּרִישׁ הָאי קְרָא, וְהָכִי אָמַר לְקַמָּן בְּשַׁמְעְתָּא דְּתַרְוַיְיהוּ ס"ל מְקָרֵיב מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקֶה; וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר. פְּסוֹק שְׁלִישִׁי וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם לְאַחַר הַקְטָרָה, מַה ת"ל וְאַחַר יַשְׁקֶה: **אַחַר כָּל הַמַּעֲשִׂים** כֻּלָּן הָאֲמוּרִים לְמַעְלָה. וּמַה אָמוּר לְמַעְלָה, הַשְׁבָּעָה וְקַבָּלָה וּכְתִיבָה וּמְחִיקָה וְהַקְמִיצָה] וְהַקְטָרַת הַמִּנְחָה: **מַנִּיחַ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים.** הַלְלוּ מְעַכְּבִין, הַקְטָרָה וְהִשְׁבָּעָה וּמְחִיקָה. וּלְקַמִּיהּ פָּרִיךְ פְּשִׁיטָא קֹדֶם הַמְּחִיקָה מַה תִּשְׁתֶּה: **לְשֶׁרְשׁוֹתוֹ נִבָּר.** שֶׁאִם הָיָה רְשׁוּמוֹ נִבָּר צָרִיךְ לַחֲזוֹר וְלִמְחוֹק עַד שֶׁלֹּא יִהְא רְשׁוּמוֹ נִבָּר: **הָא מֵיכָּבֵי כְּתִבֵי לָהּ.** כֹּהֵן לְמִגִלָּה קֹדֶם קַבָּלָה שְׁבוּעָה בְּתַחִילָּה: **לֹא עֲשָׂה כֵּלוּם.** דִּכְתִיב כְּתִיב וְכָתַב אֶת הָאָלוֹת, אַחַר קַבָּלַת שְׁבוּעָה כְּתִיב: **כְּדֵי נְבָבָה.** שֶׁלֹּא לְצָרְךָ, דְּהָא אֲפִלּוּ מִכְתַּב לֹא כְּתִבִינַן: **בְּמַאי קְמִיפְלְגִי.** אִמְתְּנִי קָאֵי, וּבְרַיְיתָא נָקִט בְּרִישָׁא לְאַשְׁמוּעִינַן מַהֵיכָא יְלִיף ר"ש טַעֲמֵיהּ, וְקָבָּעִי רַבָּנַן הַשְׁתָּא הַיכִי דָּרְשִׁי לְהוּ לְקָרְאֵי וְר"ש הַיכִי דָּרִישׁ לְהוּ לְכִדְמִיתְּרֵי: **רַבָּנַן סְבְרִי וְהִשְׁקָה קַמָּא.** דִּכְתִיב הַמִּקְרָא דּוֹקֶא הוּא, וְאע"ג דִּכְתִיב וְאַחַר יַשְׁקֶה מִקְרָא הָאֲמוּר

ראשון אינו נִדְרָשׁ אֶלָּא לִגּוּפוֹ וּמִקְרֹאוֹת יְתֵרוֹת הָאֲמוּרִים אַחֲרָיו נִתְּנוּ לִדְרוֹשׁ, הִלְכָךְ קַמָּא דּוֹקֶא לוֹמַר שֶׁמִּשְׁקָה וְאח"כ מְקָרֵיב אֶת מִנְחָתָהּ, וְע"כ וְאַחַר יַשְׁקֶה אע"פ שֶׁנִּבְחֲנָה אַחַר הַקְטָרָה אִקְּדֵם הַקְטָרָה קָאֵי, וְאַחַר דְּקָאָמַר אַמְחִיקָה קָאֵי הַכְתוּבָה לְמַעְלָה, וְקָאָמְרִי רַבָּנַן דְּאִם לֹא נִמְחֲקָה יָפֵה לֹא יַשְׁקֶנָּה, וְהִשְׁקָה בְּתַרָא נַמִּי אִקְּדֵם הַקְטָרָה קָאֵי וְלִדְרָשָׁה אָתָא ע"כ: **וְר"ש כָּבָר** וְאַחַר יַשְׁקֶה. מִשְׁמַע דְּדוֹקָא הוּא, וְדוֹקָא כְּתִיבָה לְאַחַר הַקְטָרָה, לוֹמַר שֶׁכָּל מַעֲכְּבִין דְּקוֹדְמִין מַהֲכָא נִפְקְיָ דְּהַקְטָרָה קָאֵי וְהַשְׁקָה קָאֵי לְאַכְשׁוּרֵי דְּאִי עֲבִיד אִיפְּכָא: **וְהִשְׁקָה בְּתַרְיָא שֵׁאִם נִמְחֲקָה בְּעֵלָּת.** וְדוֹקָא אַחַר הַקְטָרָה דִּבְדִין אִימְחִיק מִשְׁקֵין אוֹתָהּ בְּעֵל כָּרְחָהּ, וְהֵיכִי דְּאִיכָּא בֵּין ר"ע לְר"ש, דְּר"ש לֵית לֵיהּ אִם הִשְׁקָה וְאח"כ הִקְרִיב מִנְחָתָהּ כְּשֵׁרָה, הִלְכָךְ וְהִשְׁקָה קָאֵי וְאע"ג דְּשָׁלְא כְּדִין אִימְחִיק קֹדֶם הַקְטָרָה. וְאַחַר יַשְׁקֶה לְרַשּׁוּמוֹ נִבָּר, וְהִשְׁקָה בְּתַרָא לְגוּפֵיהּ לוֹמַר שֶׁמִּקְרִיב מִנְחָתָהּ וְאח"כ מַשְׁקֶה: **בְּרֵיעֻבֵּד לֹא פָּתָה קְרֵא.** אין דֶּרֶךְ הַכְּתוּב לוֹמַר בְּתַחִלַּת דְּבָרָיו שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ מְצוּיָתוֹ, אֶלָּא בְּתַחִלָּה סֵדֶר מִשְׁפּוֹט דְּבָרִיו, וּלְבַסּוֹף מְרַבֶּה מִקְּרָאוֹת לְדָרוֹשׁ: **כְּלוּם.** שְׁנֵי שִׁנַּיִם יֵשׁ לוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיהָ זְקוּנָהּ: **אֶלָּא** שֶׁהַכְּתוּב אם טִמְאָה: **וְהֲלֹא בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת.** דְּיָכוֹל דְּאָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה מוֹדָה שֶׁהִיא טְמֵאָה: **יְכוֹלָה לַחֲזוֹר בָּהּ.** וְלוֹמַר אֵינִי שׁוֹתָה, וְאֵין אוֹמְנִין אוֹתָהּ דְּוַקָא מוֹדָה דְּטִמְאָה הִיא: **מְשֻׁקֶּרֶב הַקָּמֵץ וְכו'.** וּלְקַמִּיהּ פָּרִיךְ הֵיא גּוּפָא מִנְּאַמַּאי אֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲזוֹר וְהֲלֹא בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת הִיא: **דְּקָא הַדְרָא מַחֲמַת בְּרֵיוּתָא.** הָא דְּקָתָנֵי בְּדוּקָה וְעוֹמֶדֶת דְּקָא הַדְרָא

קְשָׁיָא דְּר"ע אַדְּר"ע דְּתָנֵי מְחִיקָה מְעַכְּבָא. אֶת הָאָנֹכִי, דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִמְחֲקָה אִם אָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה יְכוֹלָה לַחֲזוֹר בָּהּ וְלֹא אִנְסִינַן לָהּ לְהִשְׁקוֹתָהּ, אֲבָל אִם נִמְחֲקָה הַמְגִלָּה מֵעַרְעֲרִין אוֹתָהּ עַל בְּרָכָה וְאַפִּי' לֹא קָרֵב הִקְמִיץ, דְּהָא וְהִשְׁקָה קַמָּא דִּקְדֵּם הַקְטָרָה לְהַכִּי דַּיְרִשִׁינַן, וְהָכָא קָאָמַר הִקְמִיץ מְעַכֵּב אֶת הָאָנֹכִי דְּכָל דְּמָה דְּלֹא קָרֵב הִקְמִיץ אֵי אָמְרָה אֵינִי שׁוֹתָה לֹא אִנְסִינַן לָהּ לְהַשְׁקוֹתָהּ; וְחָזְרָה וְאָמְרָה שׁוֹתָה אֲנִי. בְּצִדֵּי הַהֵיכָל, דְּכָל כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִקְרוֹת בְּהֶן נִגְנְזוּ שֶׁלֹּא יְהֵא בְּזוֹ עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן. שֶׁהִיא בְּעֶזְרָה שֶׁשּׁוֹרְפִין שָׁם פְּסוּלֵי קָדָשִׁים שֶׁקָּדְשׁוּ וּפְסוּלֵי אֵימוּרִים שֶׁמַּזִּיקָתָן לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים, דִּבְאַמְרִינַן בְּשׁוֹחֵיטַת קָדָשִׁים (קף קה:) שְׁלֹשָׁה בֵּית הַדֶּשֶׁן הֵם, דְּהוֹאִיל וְקָדְשֵׁי קָדָשִׁים בִּכְלִי נִשְׂרָפִת בָּעֶזְרָה, וְהָאי מִתְפַּזְּרָת הַיְינוּ נִשְׂרָפִת כִּדְאָמַר לְקַמָּן (ז' כג.), וְאֵלּוּ שֶׁמִּנְחוֹתֵיהֶם נִשְׂרָפוֹת וְקָא חָשִׁיב לְהָא דְּאָמְרַת אֵינִי שׁוֹתָה; וְאֵין מְגִלָּתָהּ בִּשְׂרֵפָה לְחַטָּאוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. דִּבְעִינַן כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ: דִּכְתִיב וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן לָהּ לִשְׁמָהּ: הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין. כֵּיוָן דְּאָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי כִּדְרוּקָה וְעוֹמְדָת הִיא וּמַיִם הַמָּרִים שָׁם נִתְּנוּ אֶלָּא לְבָרֵר אֶת הַסָּפֵק. מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ. דִּדְלְמָא טְהוֹרָה הִיא וּמֵחֲמַת רְתִיחוּתָהּ קָאָמְרָה: מִתְגַּלְּאָת נִידִּין. הִגִּידִין שֶׁבְּלְחָיֶיהָ נוֹפְחִין וְנִרְאוֹת בְּמִלְאָה גִּידִין, וְגַם בְּשָׂרָהּ נַעֲשֵׂית שִׁיטָה שִׁיטָה שֶׁל נְפִיחָה, וְהָכִי תָּנֵיא בְּסִפְרֵי כְּמִין שֶׁרְבִיטִין מְזוֹרְקִין בָּהּ: שֶׁלֹּא תִּסָּמֵא הָעֶזְרָה. שְׁעָרֵי נִקָּנוֹר אוֹ עֶזְרַת נָשִׁים שֶׁתֵּצֵא דֶּרֶךְ שָׁם, וּלְקַמִּיהּ פָּרִיךְ וְהָא אָמְרִינַן בְּעֶלְמָא דְּשַׁעֲרֵי נִקָּנוֹר לָא נִתְקַדְּשׁוּ וְכ"ש עֶזְרַת נָשִׁים וּמַה מָּתַר לִכְבּוֹס לְמַחֲצָה לְזִיבָה: תַּדַּע שֶׁזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ. תֵּרָאֶה וְתִלְמַד בְּפָרָשַׁת סוֹטָה שֶׁהִזְהִכָּה תּוֹלָה, דִּילְפִינַן מִוּנְקֹתָהּ וְנוֹזֶרֶת זֶרַע, וְנִקְתָה ע"י זְכִיוֹת כְּדֵי זְרִיעַת זֶרַע ט' חֳדָשִׁים, וי"א יוֹתֵר כְּדִמְפָרֵשׁ בְּגמ': מְלֵאָה תִּפָּלוּת. מְפָרֵשׁ בְּגמ': רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקֹב וְתִפָּלוּת. גְּרִיסִינַן, וּבְגְמָרָא מְפָרֵשׁ מַאי קַאֲמַר: מְסוֹת פְּרִישׁוֹת. מְפָרֵשׁ בְּגמ' שֶׁמְּפַזֶּרֶת אֶת עַצְמָהּ בִּכְתָלִים לְהֹרְאוֹת שֶׁהִוא עֲנִי וְצָנוּעַ: גמ' לְבַלָּה. סוֹפָהּ: אם תְּחַסֵּר אוֹת אַחַת. בְּגִמַ' א' וְה' אֱלֹהִים אֱמֶת (יְרֶמְיָהוּ י) אוֹ תֵּיתֵר אוֹת אַחַת בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים: דְּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי. לְקַמָּן מְפָרֵשׁ מַאי תְּשׁוּבָה הִיא זוֹ: בְּתֹב שֶׁיּוֹכַל לִמְחוֹת. וְרִבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר מוֹחֲקִין לָהּ מִן הַתּוֹרָה וְלֹא בְּעֵי כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ, וְאִפְרָשַׁת סוֹטָה לִחְדָא קָא קָפֵיד: מַאי קָאָמַר לֵיהּ וּמַאי לֵיהּ. מַאי קָאָמַר לֵיהּ ר' יִשְׁמָעֵאל דְּקָא אָמַר לֵיהּ ר"מ דְּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי שֶׁעוֹשָׂה רֹשֶׁם וְאֵינוֹ נִמְחָק, מַה עִנְיָן קַנְקַנְתּוֹם אֵצֶל חִסּוּר יִתְרוֹן: וּמַשְׁוֵי לֵיהּ ר"ש. כְּגוֹן דְּלֵ"ת דְּאֶחָד: דָּבָר אֶחָד יֵשׁ בּוֹ. וְאֵינוֹ נִמְחָק לְגְמָרֵי: קָשְׁיָא שִׁמּוּשׁ אִשְׁמוּשׁ. דְּקָאָמַר לְעֵיל שִׁמּוּשׁ דְּר"ע כְּקוֹדֶם, וְאָמַר הָכָא דְּר"י קוֹדֶם: לֹא מְצִי לְמִיכַּם אֲלִבְיהּ. עַל עִקְרֵי טְעָמֵיהּ, שֶׁהָיָה אוֹמֵר עַל טָמֵא שֶׁהוֹרוּ מִרְאָה לוֹ פָּנִים, וְעַל טָהוֹר טָמֵא וּמַרְאָה לוֹ פָּנִים: אִתָּא לְקַמְיֵהּ דְּר"י וְגַמַ' וְגָמַר. הַמִּשְׁנָיוֹת סְתוּמוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵן, כְּדִגְמִיר לֵהּ מִרְבּוֹ וְרַבּוֹ מִרְבּוֹ: וְחָדֵד אִתָּא לְקַמְיֵהּ דְּר"ע לְמִיכַּבֵּר עֲבָרָא. לְעֻמַּת עַל עִקַּר טַעֲמוֹ הַמִּשְׁנָה, מִפְּנֵי מָה זֶה טָמֵא וְזֶה טָהוֹר, זֶה אָסוּר וְזֶה מֻתָּר, וְעַל מָה כָּל דָּבָר נִסְמָךְ וְעַל אֵיזֶה מִקְרָא, וְזֶה תַּלְמוּד שֶׁהָיָה בִּימֵי הַתַּנָּאִים, וּלְהַבְיָן דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר כְּשֶׁהָיָה דָּבָר חָדָשׁ נִשְׁאַל בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מֵהֵיכָן יִלְמְדוּהוּ וּלְאֵיזֶה מִשְׁנָה יְדַמְּיוּהוּ:

חרן

מגילתה נגנזת. יְרוּשלמי תני נגנזת תחת צירו של היכל למה בשביל לשחזקה לול קטן היה שם ושם הממים נשפכים תני אין בהן משום קדושה מהו לגבל בהן את הטיט מה בהכי הממים נשפכים תני יש בהם משום קדושה: נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה למה שגרמה לשם שימחק כמה ימחק תני רבי חנין בי"ש אומרים אחת ובה"א שתים א"ר אילעאי טעמא דב"ה כדי לכתוב י"ה:

אמר ר' יהושע למחוק לה מה"ת (שייך לע"ב) איבא בינייהו. תימה לרבי והא בימי ר"מ נפסקו כבר הממים הממרים כדאמרי' בפ' בתרא (לקמן קף ח:). דר' יוחנן בן זכאי הפסיקן ועוד האמר רבא (לעיל ל' ז:) מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה לא עשה ולא כלום א"כ מ"ט דמ"ד מוחקין לה מן התורה וליכא למימר מ"ד מוחקין לה מן התורה ליה דרבא א"כ אמאי אמר לר"ש לעיל (ל' יט:) כדי נסבה לימא ליה דרבא אלא הכי משמע דבהא דרבא כ"ע מודו ואיבא למימר מ"ד מוחקין לה מה"ת כגון אם נבהבה אותה פרשה בתורה לאחר שקבלה עליה שבועה אע"פ שהסופר לא נתביין לשם סוטה אלא לשם ס"ת ומה שאין מטילין קנקנתום לתוך הדיו לפרשת סוטה אפי' בזמן הזה משום דכתיב בה ומחה דבעינן כתב שיכול למחות ובין דס"ל מוחקין לה מן התורה ש"מ דקסבר דאאותה פרשה אפילו כתובה בתורה קפיד קרא דבעינן שיכול למחוק:

אבל תורה דסתמא כתיב הכי נמי דמחקינן. לפום האי דיחוי ה"מ למיפרך וכי ליח ליה לת"ק הא דתנן כל גט שנכתב שלא לשם אשה פסול כיצד היה עובר בשוק ושמע קול סופרים מקרין וכו' וה"מ לתרוצי דילמא עד כאן לא אמר גבי גט דסתמא פסול משום דאשה לאו לגירושין עומדת אבל סוטה אחר שקינא לה ונסתרה סתמא להשקות עומדת דאמרינן בריש מסכת זבחים (קף ה:) א"נ עד כאן לא פסלינן גבי גט אלא משום דהתם וכתב לה אמר רחמנא וכו' מיהו הייכא דאינתיק לשם רחל לא הדרא מנתקא ע"י מחיקה לשם לאה ולרבי אחי בר יאשיה נמי אע"ג דעשיה דידה מחיקה היא מיהו מדני קשה דכתב בסתמא ועשה לה ולא כתב ומחה לה דרשינן ליה נמי אבתיבה דבעינן דלכתוב לשם אלות בעולם מיהו אתני נמי האי דלא

קְשָׁיָא דְּר' עֲקִיבָא אַדְּר' עֲקִיבָא: הָתָם אָמַר מְחִיקָה מְעַכְּבָא, וְהָכָא אָמַר קוֹמֶץ מְעַכֵּב? תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּר' עֲקִיבָא. אִיבָּעְיָא לְהוּ אָמְרָה "אֵינִי שׁוֹתָה" מַהֲמַת בְּרִיוְתָא וְחָזְרָה וְאָמְרָה "שׁוֹתָה אֲנִי", מַהוּ? תֵּיגוֹ דְּאָמְרָה "אֵינִי שׁוֹתָה" "טְמֵאָה אֲנִי" קָאָמְרָה, וְכֵיוָן דְּאַחֲזִיק נַפְשָׁהּ בְּטוּמְאָה, לָא מְצִיָא הַדְרָה בָּהּ, אוֹ דִילְמָא כֵּיוָן דְּאָמְרָה "שׁוֹתָה אֲנִי" גָּלְיָא דַּעְתָּהּ דִּמְחֲמַת בִּיעָתוֹתָהּ הוּא אָמְרָה, תֵּיקוּ: אָמַר אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל: צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן מַר לְתוֹךְ הַמַּיִם. מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: "מֵי הַמָּרִים" שֶׁמָּרִים בְּבֹר: **מתני'** עַד שֶׁלֹּא נִמְחֲקָה הַמְגִלָּה אָמְרָה "אֵינִי שׁוֹתָה" מְגִלָּתָהּ נִגְנֶזֶת, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל הַדֶּשֶׁן וְאֵין מְגִלָּתָהּ בִּשְׂרֵפָה לְהַשְׁקוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. נִמְחֲקָה הַמְגִלָּה וְאָמְרָה "טְמֵאָה אֲנִי" הַמַּיִם נִשְׁפָּכִין, וּמִנְחָתָהּ מִתְפַּזֶּרֶת עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן. נִמְחֲקָה הַמְגִלָּה וְאָמְרָה "אֵינִי שׁוֹתָה" מְעַרְעֲרִין אוֹתָהּ, וּמַשְׁקִין אוֹתָהּ בְּעַל כָּרְחָהּ. אֵינָהּ מַסְפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁפָּנֶיהָ מוֹרִיקוֹת וְעֵינֶיהָ בּוֹלְטוֹת, וְהִיא מִתְמַלֵּאת גִּידִין, וְהֵם, אוֹמְרִים: הוֹצִיאוּהָ, שֶׁלֹּא תִּסְמֵא הָעֲזָרָה. אִם יֵשׁ לָהּ זְכוּת הָיְתָה תּוֹלָה לָהּ, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁנָה אַחַת, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שְׁתֵּי שָׁנִים, יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. מִכָּאן אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי: חַיָּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה, שֶׁאִם תִּשְׁתֶּה תֵּדַע שֶׁהִזְכּוּת תּוֹלָה לָהּ. ר' אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַמְלַמֵּד בִּתּוֹ תּוֹרָה לוֹמְדָהּ תְּפִלּוּת. ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקֹב וְתִפְלּוּת, מִתְעַשֶּׁרֶת קַבִּין וּפְרִישׁוּת. הוּא הָיָה אוֹמֵר: חְסִיד שׁוֹטֶה, וְרָשָׁע עָרוּם, וְאִשָּׁה פְּרוּשָׁה, וּמַכַּת פְּרוּשִׁין חֲרֵי אֵלּוּ מְבַלֵּי עוֹלָם: **גמ'** אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם ר' מֵאִיר, כְּשֶׁהָיִיתִי לָמֵד תּוֹרָה אֵצֶל ר' עֲקִיבָא, הָיִיתִי מַטִּיל קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ וְלֹא אָמַר לִי דָּבָר. כְּשֶׁבָּאתִי אֵצֶל ר' יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לִי: בְּנִי, מַה מְּלָאכְתְּךָ? אָמַרְתִּי לוֹ: לְבַלָּה אֲנִי, אָמַר לִי: בְּנִי, הֱוֵי זָהִיר מִשְּׁלֹאכְתְּךָ מְלָאכַת שָׁמַיִם הִיא, שֶׁאִם תַּחְסֵר אוֹת אַחַת אוֹ תֹּתִיר אוֹת אַחַת נִמְצֵאתָ אַתָּה מַחֲרִיב אֶת כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ: דָּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי מַטִּיל לְתוֹךְ הַדְּיוֹ, וְקַנְקַנְתּוֹם שְׁמוֹ, אָמַר לִי: וְכִי מַטִּילִין קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ? הַתּוֹרָה אָמְרָה "וּמָחָה" כָּתֹב שֶׁיּוּכַל לְמָחוֹת! מֵאי קָאָמַר לֵיהּ וְכִי מַאי קָא מַהֲדַּר לֵיהּ? הָכִי קָאָמַר לֵיהּ לֹא מִבָּעְיָא בַּחֲסֵרוֹת וְיִתֵּרוֹת דְּבָקִי אֲנָא, אֶלָּא אֲפִילּוּ לְמֵיחַשׁ לְזִבּוּב, דִּדְלְמָא אֲתֵי וְיָתֵיב מַטַּל קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ"ת וּמֵחִיק לֵיהּ יו"ד, דָּבָר אֶחָד יֵשׁ לִי שֶׁאֲנִי מַטִּיל לְתוֹךְ הַדְּיוֹ וְקַנְקַנְתּוֹם שְׁמוֹ. אִינִי? וְהָא תַּנְיָא, אָמַר ר' מֵאִיר: כְּשֶׁהָיִיתִי לָמֵד תּוֹרָה אֵצֶל ר' יִשְׁמָעֵאל הָיִיתִי מַטִּיל קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ, וְלֹא אָמַר לִי דָּבָר. כְּשֶׁבָּאתִי אֵצֶל ר' עֲקִיבָא אָמַר לִי: קָשְׁיָא שִׁמּוּשׁ אִשְׁמוּשׁ, קָשְׁיָא אַמַּאי אַמַּאי, בְּשֶׁלָּמָא אִשְׁמוּשׁ לֹא קָשְׁיָא, מֵעִיקָּרָא אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּר' עֲקִיבָא, כֵּיוָן לֹא מְצִי קָם אַלִּיבֵּיהּ, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּר' יִשְׁמָעֵאל וְגָמַר מִנֵּיהּ, הַדַּר אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּר' עֲקִיבָא סָבַר סַבְרָא. אֶלָּא אַמַּאי אַמַּאי קָשְׁיָא, קָשְׁיָא. תַּנְיָא, ר' יְהוּדָה אוֹמֵר, אוֹמֵר הָיָה ר' מֵאִיר: לָכָל מַטִּילִין קַנְקַנְתּוֹם לְתוֹךְ הַדְּיוֹ חוץ

חוץ מִפָּרָשַׁת סוֹטָה. וְאֲפִילּוּ בס"ת: מִשְׁמוֹ. שֶׁל ר"מ: שֶׁבַּמְּקֻדָּשׁ. שֶׁל כָּל סוֹטָה וְסוֹטָה: מַאי בֵּינַיְיהוּ. כְּלוֹמַר בְּמַאי קָמְיפַּלְגִי בְּאֵיזוּה טַעֲמָא: לְמֵחוֹק לָהּ. מִפָּרָשַׁת סוֹטָה שֶׁבְּסֵפֶר תּוֹרָה, לְת"ק מַזְהֲקִינַן, לר' יַעֲקֹב לָא מַזְהֲקִינַן: כִּי הֲנֵי תַּנָּאֵי. דְּאִיכָּלְגוּ נַמֵּי בְּהַכְתָּבָה לְשָׁמָּה: דְּאִיתְּיתֵי. מִכָּל נָשִׁים לְשָׁמָּה שֶׁל זוֹ: אֲפֵר רַב נַחְמָן וכו'. אִידוּ נַמֵּי פָּרִיךְ דְּהֲנֵי תַּנָּאֵי לָאו כִּי הֲנֵי תַּנָּאֵי, וּפָרִיךְ לְאִידָךְ גִּיסָא, וְאִית לֵיהּ נַמֵּי פָּרִיךְ דְּרַב פָּפָּא, וְדִלְמָא אֵיכָא לְמֵימַר דְּלְהַאי גִּיסָא לְמֵימַר לְהַאי גִּיסָא: כְּתָב. לָהּ גַּט לְגָרְשָׁהּ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ מִלְּגָרְשָׁהּ: בֶּן עִירִי. שִׁשְּׁמוֹ כְּשְׁמוֹ וְהוּא מֵאוֹתָהּ הָעִיר: שְׁפֵי כְּשִׁפְחָךְ וכו'. וּבְנֵי עִיר אַחַת אֲנַחְנוּ וְגַם זֶה רָאוּי לִי, תְּנוּהוּ לִי וְאֶגְרְשֶׁנּוּ בּוֹ אֶת אִשְׁתִּי: פָּסוּל לְוֵיָה לְגָרֵשׁ בּוֹ. דְּדָרְשִׁינַן לָהּ לְשָׁמָּהּ, דִּכְתִיב וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּריתוּת, וְהָכָא נַמֵּי כְּתִיב וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן: פְּנֵי. הָא דְּקָתָנֵי דִּיבּוּר שִׁשָּׁתְּתָה נִבְדָּקֶת, ר"ש הִיא דְּאָמַר מְקָרֵב מִנְחָתָהּ וְאַחַ"כ מַשְׁקֶה, דְּאִי לָא אַקְרֵב בְּרִישָׁא לָא הֲוָה מִיבַּדְּקָה עַד שֶׁתִּקְרַב מִנְחָתָהּ דִּכְתִיב מִזֹּמֶרֶת עָוֹן: הָא אֲמַר אֵין זְכוּת תּוֹלָה. בְּמִתְנִי' (מִשְׁנָה ד' נכ:): ר"ע הִיא. דְּאָמַר (ד' יט:) מִשְׁקָרֵב הַקֹּמֶץ אֵינָהּ יְכוֹלָה לַחֲזוֹר בָּהּ, אֲלְמָא מְקָרֵבִי לָהּ קֹדֶם שְׁתִּשְׁתֶּה: בְּסַהֲבָה לְוֵיָה. בְּדַבֵּר הַבַּיִת, דְּהָא עֲזָרַת נָשִׁים וְגַם שְׁעַר נִקָּנוֹר לֹא נִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת עֲזָרָה, וְהָרֵי הֵן כְּשֹׁאָר דַּר הַבַּיִת: עַמּוֹ בְּמִחְיָתוֹ. וּבְמִדְבָּר נַמֵּי הָיוּ ג' מַחֲנוֹת, לְפָנִים מִן הַקְּלָעִים מַחֲנֵה שְׁכִינָה, וְהַלְוִיִּם חֲנוּ סָבִיב לַמִּשְׁכָּן הָעֵדוּת (במדבר ב) וְזֶה מַחֲנֵה לְוִיָּה, וְהַדְּגָלִים ג' פַּרְשָׁאוֹת זֶה מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וּמֹשֶׁה הָיָה לוֹי וְקָאֲמַר עָמּוֹ: שָׁמָּא תִּפְרוֹם נְדָה. אֲגַב בֵּיעְתּוּתָהּ דְּמֵי הַמְּרִיט, הַנְּדָּה וְהַזָּב וְהַזָּבָה, וּבְעֵל קֶרִי אֲסוּרִים בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה כְּדִילְפִינַן בְּפִסְחִים בְּפֶרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים (ד' כה.): פְּתָרָא צְנִית. דְּאָגָּדְ שְׁאִינָהּ בָּאָה פְּתָאוֹם אֶלָּא הוֹאֶגֶת שָׁמָּא יְבוֹאוּ אוֹרְבִים לְהָרְגָהּ צוֹמֶת אֶת הַמָּקוֹר מִלְּהוֹצִיא דָּם וַאֲפִי' בְּשִׁעַת וִסְתָּהּ, וְהוּא דְּנָדָה אֲדַאֲנָא דְּאִיתְּמַר, דְּקָתָנֵי הַגִּיעַ שָׁעַת וִסְתָּהּ וְלֹא בְּדָקָה טְמֵאָה מִפְּנֵי שֶׁאֵרַע בְּזְמַנּוֹ בָּא, ר"מ אוֹמֵר אִם הָיְתָה בְּמַחֲבֵא וְהִגִּיעַ שָׁעַת וִסְתָּהּ וְלֹא בְּדָקָה טְהוֹרָה, אִם בְּדָקָה אַחֲרֵי כֵן וּמְצָאַתְהוּ טְהוֹרָה, וְלֹא אָמַר אֵרַע בְּזְמַנּוֹ בָּא, שֶׁחֲרָדָה מִסְלֶקֶת אֶת הַדָּמִים: בֵּיעְתִּיהָ. הַבָּאָה פִּתְאוֹם כְּגוֹן זוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה חֲרָדָה עַד עַכְשָׁיו וּפִתְאוֹם הִיא מְרַגֶּשֶׁת בְּעַצְמָהּ, וְכֵן בְּאֶחָתּר שֶׁבָּאת לָהּ שְׁמוּעַת מְרִדְּכֵי פִּתְאוֹם: מְרִדְכָיָא. הַדָּמִים. פּוֹתֵחַ אֶת הַמְּקוֹר: מֵי פַּתְרֵי. דְּקָתָנֵי יֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה ג' שָׁנִים: כְּדֵי הַבְּרִית הָעֲבֵר. דְּדָרְשִׁינַן וְנִקְּתָה ע"י זְכוּת כְּדֵי וְנִזְרְעָה זָרְע, כְּשִׁיעוּר שֶׁהָעֻבָּר נִבָּר בְּמַעֲבָרָהּ: הֲרֵאוּי לְכַפֵּר. לִחְיוֹת וְלִכְנֹס לְיִדֵי סִפּוּר שִׁבְחוֹ שֶׁל מְקוֹם: וְאֵי"פ שֶׁאֵין רְאָיָה. גְּמוּרָה לְדָבָר זְכוּת תּוֹלָה ר"ח חִדּוּשׁ, זְכַר לְדָבָר. וּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ אֲמַאי אֵינָהּ רְאָיָה: לָהֶן מַלְבֵּא מִלְּכֵי יִשְׂפַּר עָלָיִךְ וְגוֹ'. דָּנִיאל אָמַר לְבוּכַדְנֶצַּר כְּשֶׁפַּרְתָּ לוֹ הַחֲלוֹם שֶׁיִּהְיֶה נִטְרָד מִן הָאֲנָשִׁים וְלִהְיוֹת עִם בְּהֵמָה וְחַיָּה, לָהֶן מַלְבָּא – אַמְּנָם הַמֶּלֶךְ, מַלְכֵי יִשְׂפַּר עָלָיִךְ – עֲצָתִי תִּיטַב בְּעֵינִיךְ לְהַאֲמִין לְעֲצָתִי; וְחַטָּאתְךָ בִּצְדָקָה פְּרֹק, וַעֲוֹנוֹתֵיךְ בְּמִחַן עֲנִיִּין חִטְאֲךָ ע"י צְדָקָה פְּרוֹק; וַעֲוֹנוֹתֶיךָ בְּמִיחַן. וְעַוְנוֹתֵיךְ בְּחַנִּינַת הֶעֱנִיִּים:

חוץ מִפָּרָשַׁת סוֹטָה בִּלְבַד. ר' יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְׁמוֹ חוץ מִפָּרָשַׁת סוֹטָה שֶׁל מִקְדָּשׁ. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר ר' יִרְמְיָה לְמֵחוֹק לָהּ מִן הַתּוֹרָה אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ, וְהֲנֵי תַּנָּאֵי כִּי הֲנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא אֵין מְגִילָּתָהּ כְּשֵׁרָה לְהֵקָּשְׁרוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. ר' אַחַי בַּר יאשיה אוֹמֵר: מְגִילָּתָהּ כְּשֵׁרָה לְהֵקָּשְׁרוֹת בָּהּ סוֹטָה אַחֶרֶת. אָמַר רַב פָּפָּא: דִּילְמָא לָא הִיא, עַד כָּאן לֹא קָאָמַר תַּנָּא קַמָּא הָתָם אֶלָּא כִּיוָן דְּאִינְתִיךְ לְשׁוּם רָחֵל, לָא הֲדָרָא מִינְתָקָא לְשׁוּם לֵאָה, אֲבָל תּוֹרָה, דְּסָמְכָא בְּתִיבָה, הָכִי נַמִּי דְּמַחְקִינַן. וְר' אַחַי בַּר יאשיה לֵית לֵיהּ כְּתַב לְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנִמְלַךְ מִצָּאוֹ בֶּן עִירוֹ וְאָמַר לוֹ: שְׁמִי כְּשִׁמְךָ, וְשֵׁם אִשְׁתִּי כְּשֵׁם אִשְׁתְּךָ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ? אָמְרִי, הָתָם "וְכָתַב לָהּ" אָמַר רַחֲמָנָא, בְּעֵינַן כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ. הָכָא נַמִּי "וְעָשָׂה לָהּ", מַאי "עֲשָׂיָיה"? מִחִיקָה: אֵינָהּ מְסֻפֶּקֶת לִשְׁתּוֹת עַד שֶׁתִּכָּתֵב כּוּ': מַנִּי ר' שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: מְקָרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקֶה. דִּכְמָה דְּלֹא קָרְבָה מִנְחָתָהּ לָא בָּדְקִי לָהּ מַיָּא, דִּכְתִיב: "מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן", אֵימָא סֵיפָא, יֵ"ש לָהּ זְכוּת הָיְתָה תּוֹלָה לָהּ, אֲתָאן לְרַבָּנָן, דְּאִי ר' שִׁמְעוֹן, הָאָמַר אֵין זְכוּת תּוֹלָה בַּמַּיִם הַמָּרִים! אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא מַנִּי ר' עֲקִיבָא הִיא, דְּאָמַר: מְקָרִיב אֶת מִנְחָתָהּ וְאַחַר כָּךְ מַשְׁקֶה, וּבְזְכוּת טַעֲמָא כְּבָר לָהּ קָרְבָּנָהּ; וְהֵם, אוֹמְרִים הוֹצִיאוּהָ וְכוּ': מַאי טַעֲמָא? דְּדִילְמָא מָתָה, לְמֵימְרָא דְּמֵת אָסוּר בְּמַחֲצָה לְוַיָּה? וְהָתַנְיָא מֵת מוּתָּר לְכַבְּנוֹ לְמַחֲצָה לְוַיָּה. וְלֹא מֵא מֵת בִּלְבַד אָמְרוּ אֶלָּא אֲפִילּוּ מֵת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" מִבְּמִחִיצָתוֹ. אָמַר אַבָּיֵי: שָׁמָּא תִּפְרוֹם נְדָה. לְמֵימְרָא דְּבֵיעְתּוּתָהּ מְרַפְיָא? אִין, דִּכְתִיב: "וַיִּתְחַלְחֵל הַמַּלְכָּה מְאֹד" וְאָמַר רַב: שֶׁפֵּירְסָה נְדָה. וְהָא אֲנַן תְּנַן חֲרָדָה מְסַלֶּקֶת דָּמִים? פַּחֲדָא צְמִיתָא, בֵּיעְתּוּתָהּ מְרַפְיָא: יֵ"ש לָהּ זְכוּת הָיְתָה וְכוּ': מַנִּי מַתְנִיתִין? לֹא אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן, וְלֹא ר' אֶלְעָזָר בֶּן יִצְחָק אִישׁ כְּפַר דָּרוֹם, וְלֹא ר' יִשְׁמָעֵאל. דְּתַנְיָא אִם יֵ"ש לָהּ זְכוּת תּוֹלָה לָהּ שְׁלֹשָׁה חֲדָשִׁים, כְּדֵי הַכַּרַת הָעוּבָּר, דִּבְרֵי אַבָּא יוֹסֵי בֶּן חָנָן. ר' אֶלְעָזָר בֶּן יִצְחָק אִישׁ כְּפַר דָּרוֹם אוֹמֵר: תִּשְׁעָה חֲדָשִׁים שֶׁנֶּאֱמַר: "וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע" וּלְהֵלֶן הוּא אוֹמֵר "זֶרַע יַעַבְדֶנּוּ סָפַר" זֶרַע הָרָאוּי לִסָּפֵר. ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר, זְכַר לְדָבָר דִּכְתִיב "לָהֶן מַלְכָּא מִלְכֵי יִשְׂפַּר עָלָיִךְ וַחֲטָיֵךְ בִּצְדָקָה פְּרֻק וַעֲוָיָתָךְ בְּמִחַן עֲנִין

הֵן

מצוה

1 דלא כתב וכתב לה אע"ג דנכתבה לשום אשה אחרת דכשר לפום דיחוי דרב נחמן בר יצחק
2 א"כ האי דקאמר הכא התם וכתב לה אמר רחמנא אבל הכא לא כתיב אלא וכתב לה כתיב
3 גבי עשייה והא בפרק בן הגדן (גיטין קף כה:) מפרש מ"ט פסלינן לכל דיני גיטין אי כתיב ונתן
4 ספר כריתות ה"א למעוטי האיך קמא שנכתב שלא לשום אשה כתב רחמנא וכתב ואי לא
5 כתיב אלא וכתב ה"א למעוטי האי דלא איהו
6 כתב לה אבל יש לו ב' נשים דאיהו קא כתב לה
7 כשר כתב רחמנא וכתב לה דממעטינן היו לו שתי
8 נשים וכו' אלמא דממעטי התם מוכתב גרידא
9 היכא דנכתב לשם אשה אחרת ור"ל דשאני התם
10 דלא הוה צריך למיכתב אלא ונתן לה ספר
11 כריתות הילכך הוי וכתב קרא יתירא למעוטי
12 נכתב לשם אשה אחרת אבל הכא לאו יתירא
13 הוא האי וכתב הילכך לא ממעטינן מיניה אלא
14 היכא דלא אכתיב לשם אלות בעולם כדכתיב
15 וכתב את האלות: **הא** מני ר"ע היא ובזוהות סבר
16 לה כרבנן. פירש ר"י דאשכחן הכי בספרי
17 ובירושלמי בהדיא דסבר ר' עקיבא זכות תולה
18 דגרס בירושלמי תני ר' טרפון אומר כל זכרונות
19 שנאמרו בתורה לטובה חוץ מזו שהיא של
20 פורענות אמר לו ר"ע אילו נאמר מזכרת עון
21 ושתק הייתי אומר כדבריך הא אינו אומר מנחת
22 זכרון אלא לטובה אבל אי לא הוי אמר ר"ע
23 בהדיא דזכות תולה הוה מוקי לה כרבי דתניא'
24 (מכות ד' כב:) וסבר לה כרבי שמעון ונראה דלא הוה
25 מצי לאוקמא כרבי דמדסיפא רבי ריישא לאו רבי
26 ועוד איכא למאן דאמר בפ"ק (גיטין קף ו.)
27 דבמתניתא פליגי רבי ורבנן: **לא** טמא מת אלא
28 אפי' מת עצמו. קשיא לר' דהכא משמע דמכניס
29 מת חמור מטמא מת הנכנס ובפרק בתרא
30 דעירובין בסופו (קף קב:) אמר רב טובי בר קיסנא
31 אמר שמואל המכניס טמא שרץ במקדש חייב
32 שרץ עצמו פטור שנאמר מזכר ועד נקבה תשלחו
33 מי שיש לו טהרה במקוה ומת נמי אין לו טהרה
34 במקוה ויש לתרץ דהתם מיירי במכניס שרץ שלא
35 נגע בו ושרץ לא מטמא במשא ולהכי נקט נמי
36 שרץ ולא בגילה דאם נגעה המכניס תיפוק ליה
37 משום גופו שהיה נכנס טמא שרץ במקדש והכא
38 ה"פ ולא טמא מת בלבד אמרו לאחר שפירש מן
39 הטומאה אלא אפי' מת עצמו דהויא טומאה
40 בחיבורין במכניסו דחמירי ר"ל בחיבורין בדאיתא בפ' שני דתמכות ע"ז (קף ל:):
41 **ביעותא** מרפיא. תימה לר"י והא בפרק
42 בתרא דנדה (קף סח.), בגמרא ב"ש
43 אומרים כל הנשים מתות נדות מ"ט ב"ש אגב
44 ביעותא (דמלאכא) דמותא חזיא וב"ה פליגי
45 עליה וקא מקשה התם אלא דתניא ב"ש
46 אומרים כל הנשים מתים זבין קרי באן מגשרו ולא
47 מדמפ' אונסו אלא טעמא דב"ש וכו' אלמא דלא
48 אמרי' ביעותא מרפיא ור"ל ביעותא דמלאך לא
49 מרפיא דלא חזי אלא בשעת הוצאת הנפש:
50 **יש** זכות תולה שנה אחת. ירושלמי יש זכות
51 תולה שנה אחת מבובדנצר לקצת ירחין
52 תרין עשר יש זכות תולה שתי שנים מאמנון ויהי
53 לשנתים ימים (שמואל ב יג) יש זכות תולה שלש
54 שנים מאחאב וישבו שלש שנים אין מלחמה
55 (מלכים ו כב) אמר ר' יוסי כל אותן שלש שנים היה
56 עסוק במצות ובל אותן שתי שנים היה עסוק
57 בתורה: מנחת זכרון כלל מזכרת עון פרט למזונה
58 הכי פירוש אימא דממנחת זכרון ליכא למילף
59 זכרון זכות אלא זכרון עון ואין בכלל אלא מה שבפרט אם אומר אתה כן לא נמצאת מדת הדין מקופחת מה אם מדת הפורענות מעוטה דרי מזכרת מידת הטובה מרובה על אחת כמה
60 וכמה אלא מנחת זכרון יש לה זכות מזכרת עון אין לה זכות:
61

רש"י

הֵן תֶּהֱוֵי אַרְכָא לְשִׁלּוּחָךְ וְאִז תְּהֵא אוֹרֶךְ זְמַן לְשַׁלּוּמֹךְ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ עָלַיִךְ הַפּוּרְעָנוּת. וְכֵן עֲשָׂה בִּבוּכַדְנֶצַּר, הָיָה מַקְפִּיץ בְּכָל יוֹם עֲנְיֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵבִיא בְּגוֹלָה וְהָיוּ צְרִיכִין מְזוֹנוֹת וּמִפַּרְנְסָם, וְאַף דָּנִיֵּאל כִּשֶׁהִשִּׂיאוֹ עֵצָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגוֹלָה וְהָיוּ צְרִיכִין מְזוֹנוֹת וּמִפַּרְנְסָם, וְאַף דָּנִיֵּאל כִּשֶׁהִשִּׂיאוֹ עֵצָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגוֹלָה מְחַזְּרִין עַל הַפְּתָחִים: **וְכֹתְבִי כֹּלֶא מָטָא.** כָּל הַפּוּרְעָנוּת הַגְּזִיעַ עַל נְבוּכַדְנֶצַּר: **לְקֵצָּת יַרְחִין תְּרֵי עֲשַׂר.** אַלְמָא תְּלָת לֹא הֲזָכוּת י"ב חֹדֶשׁ: **לְעוֹלָם.** מִתְנֵי׳ דְּשָׁקֵל ג׳ שָׁנִים ר׳ שִׁמְעוֹן הִיא: **וְאִשְׁכַּח קְרָא דְּאָמַר וְיָנִי.** שׁוֹנֶה בְּהַאֲרֻכַּת זְמַן, כְּלוֹמַר מִקְרָא כְּתוּב שֶׁהִקְפִּיד מֵאֲרִיךְ זְמַן עַד ג׳ פְּעָמִים, הִלְכָךְ הֲוֵי לְהוּ ג׳ שָׁנִים: **דְּלֹא מִפַּקְדִי דִּינָא עֲלַיְיהוּ.** אֵין מְמַהֲרִין מִן הַשָּׁמַיִם לִפְקֹד עֲוֹנוֹתָם עֲלֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל מִישְׂרָאֵל מְמַהֲרִין לִפְרֹעַ בְּעוֹד״ז וּמִדְּקַדְּקִין אַחֲרֵיהֶם: **זְכוּת דְּמֵאי.** מִגִּינָה כָּל כָּךְ: **זְכוּת דְּתוֹרָה.** שֶׁהֶחְזִיק עוֹסֵק בְּתוֹרָה: **הָא לֹא מִפַּקְדָא.** דִּכְתִיב וְלִמְדֶתֶם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם (דברים יא) וְלֹא אֶת בְּנוֹתֵיכֶם, וְכֵיוָן דְּאִינָהּ מְצֻוָּה אֵין שְׂכָרָהּ גָּדוֹל בְּמִצְוָה וְעוֹשֶׂה: **הִיא תִּשְׁתֵּיק.** תְּלִיוֹן בְּעֵדֶךְ אֶת זְכוּתָהּ: **פְּתָיִים.** גְּמוּלוֹ: **נְוַדְּמִנָּה לוֹ אָבוּקָה שֶׁל אוּר.** כָּךְ זְכָה לְקַיֵּם מִצְוָה נִצֵּל מִמִּקְצָת פּוּרְעָנִיוֹת: **וְעַדַיִין מַתְנֵיירֵא מַחֲיֵיהּ רָעָה וּמִן הַלִּסְטִים.** שֶׁדַּרְכָּן בְּלֵילֵךְ בְּשׁוּלֵי פֹּךְ יִפְגְּעוּ בּוֹ, דִּכְתִיב תֶּשֶׁת חֹשֶׁךְ וְהִיא לַיְלָה בּוֹ תִרְמוֹשׂ כָּל חַיְתֹו יָעַר (תהלים קד) **הַגִּיעַ עִמּוּד הַשַּׁחַר.** וְאַף כְּאן זָכָה לְתוֹרָה נִצֵּל מִן הַחֹשֶׁךְ וּמִן הַיִּסּוּרִין: **וַעֲדַיִין אֵינוֹ יוֹדֵעַ בּוֹ.** שֶׁמָּא יִכָּפְפוּ יְצָרוֹ לְבַטֵּל וְיָשִׁיב עָלָיו יִצְרוֹ״ר וּפוּרְעָנוּת: **הִגִּיעַ לְפָרָשַׁת דְּרָכִים.** וְשָׁם הִכִּיר אֶת דַּרְכּוֹ, וְאַף כְּאן הִגִּיעַ לְיוֹם הַמִּיתָה וְלֹא פָּרַשׁ מִן הַתּוֹרָה עַד יוֹם מוֹתוֹ נִצֹּל מִכֻּלָּן, וְהֵכִי מְפָרֵשׁ לָהּ לְקַמִּיהּ: **עֲבִירָה מְכַבָּה.** שֶׁכֹּר מִצְוָה: **וְאֵין עֲבֵירָה מְכַבָּה.** שֶׁכֹּר מִי שֶׁעָסַק בְּתוֹרָה קֹדֶם לָכֵן, אֶלָּמָא מִצְוָה לֹא מְגִנָּא כְּלָל הִיא: **לְכַבּוֹת אֶת אַהֲבָתוֹ.** זוֹ תּוֹרָה דִּכְתִיב (משלי ג) הֲבֵיאנִי אֶל בֵּית הַיַּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה, יַיִן סוֹד: **אָמַר רַב יוֹסֵף.** לְעוֹלָם מְגִינָה עַל הַיִּסּוּרִין הַרְבֵּה, וּמֵאי אֵינָהּ מְגִינָה דְּקָאָמַר תַּ"ק וּבַל"ק מִן הַחֹשֶׁךְ שֶׁלֹּא יִתְקַפְּנוּ יְצִיר״ה קָאָמַר: **מִצְוָה בְּעִידְנָא דְּעָסִיק בָּהּ.** וְהֵיינוּ לְפִי שָׁעָה דְּאָמַר מְגִנָּא מִן הַיִּסּוּרִין וּמֵעֲלָא מֵיצִיר״ע שֶׁלֹּא יַכְשִׁילֶנּוּ לְחַטֹּא: **בְּעִידְנָא דְּלֹא עָסִיק בָּהּ.** מִשֶּׁנִּגְמַר הַמִּצְוָה וְאֵינוֹ עָסוּק בָּהּ אֲגוֹנִי מִגְּנָא מִן הַפּוּרְעָנוּת, אֲצוֹלֵי לֹא מְצֵלָא. וְדִקְתָנֵי בִּבְרַיְיתָא עֲבֵרָה מְכַבָּה מִצְוָה, לְאוֹ מִלְּתָא מִן הַיִּסּוּרִין קָאָמַר, אֶלָּא מִלְּטוֹל שְׂכַר לְעָתִיד: **אַמַּאי לֹא** תָּגֵן עֲלֵיהֶן. מֵיצִיר הָרַע שֶׁהִסִּיתָם וְעָשׂוּ רְשָׁעִים גְּמוּרִים, כְּלוֹמַר אַמַּאי לֹא תְּצִילוּהוּ מִן הָעֲבֵירוֹת: **לְעוֹלָם זְכוּת דְּתוֹרָה.** וְלֹא שְׁעוֹסֶקֶת בְּתוֹרָה, אֶלָּא שְׁטוֹרַחַת בְּבִנְהּ וּבְבַעְלָהּ שֶׁיִּעַסְקוּ: **דְּמַקְרְיֵיאן.** שְׁמוֹרְחוֹת עַל בְּנֵיהֶן לְהַבְיִיאָן לְבֵית הַסֵּפֶר לִקְרוֹא מִקְרָא וְלִשְׁנוֹת מִשְׁנָה: **וְנִטְרָן לְבָנְיֵיהוּ.** וּמְמַתִּינוֹת לְבַעְלֵיהֶן שֶׁיּוֹצְאִין לְעִיר אוֹתָרָה לְלַמּוֹד תּוֹרָה: **מֵאי פָּרְשַׁת דְּרָכִים.** מֵהוּ מְדַמֶּה לְהַגִּיעַ לְפָרָשַׁת דְּרָכִים, דְּהָא אֲבוּקָה הֵיינוּ מִצְוָה, עָסוּק הַשַּׁחַר הֵיינוּ תּוֹרָה, אֶלָּא פָּרָשַׁת דְּרָכִים מַאי הִיא: **יוֹם הַמִּיתָה.** וְהוּא תַּלְמִיד חָכָם בְּיוֹם מוֹתוֹ, וְיָדַע שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ לְפָרוֹק מֵעָלָיו אֶל הַתּוֹרָה: **וְיִרְאַת חֶטְאוֹ.** זָכָה לְיִרְאַת חֵטְא אַחַר שֶׁזָּכָה לְתוֹרָה נִצֹּל מִכֻּלָּן, שֶׁהַתּוֹרָה מְלַמֶּדְתּוֹ דִּבְרֵי אִסּוּר וְהַמְּצוֹה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ, וְיִרְאַת חֵטְא מוֹנְעוֹ מִלַּרְהוֹ אַחֲרֵי יִצְרוֹ: **דְּקָלְקָא לֵיהּ שִׁבְעָתַיִם אַלְפָא דְּחִלְבָא.** וּתְ״ק עָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר נִצֹּל מִן הַחֹשֶׁךְ בּוֹ, זָכָה לְתוֹרָה נִצֹּל מִיצִיר״ע וּמִן הַחֹשֶׁךְ, וַעֲדַיִין אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ מְהַלֵּךְ, אִם יִזְכֶּה לְהִתְקַבֵּל בְּדִבְרֵי בֵּין חֲבֵרַיָּא לְהוֹרוֹת בְּהֶלְכָה וּבְמִשְׁפָּט. הִגִּיעַ לְפָרָשַׁת דְּרָכִים, כְּלוֹמַר זָכָה לָכָךְ נִצֹּל מִכֻּלָּם: **לְאַחֵי בְּךָ.** עֲבֵרָה, וְאִם יִרְאֶה וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ: **שִׁמְעוֹן אָחִי עוֹזְרֶיךָ.** תֵּנָא הוּא בְּמִשְׁנַת קְמֵיצָתָהּ דּוּבְּהִים, וְלָמַד תּוֹרָה עַל יְדֵי אַחִיו שֶׁהָיָה עוֹסֵק בְּפַרְקְמַטְיָא כְּדֵי שֶׁיַּחְלוֹק בְּזְכוּת לְמוּדוֹ שֶׁל שִׁמְעוֹן, לָכֵן הוּא נִקְרָא עַל שֵׁם עֶזְרָתָה אֲחִיו, וְכֵן ר׳ יוֹחָנָן לָמַד ע״י הַקְּשָׁיָא שֶׁהָיָה מְפַרְנְסוֹ: **הֵלֵל עָסֵק בְּתוֹרָה.** מִתּוֹךְ עֹנִי רַב כִּדְמְפָרֵשׁ בְּמִסּ׳ יוֹמָא (דף לה.):

למדרה

תוספות

מצוה בין בעידנא דעסיק בה בין בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא.

ותימה מאי דאמי דקתני בברייתא תלה את המצוה בגר מזה גר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה אי מיצר הרע אינה מגינה כלל אי מן הפורעות מגינה לעולם ותורה נמי למה תלאה בהכתוב באור משום דמגינה לעולם אי מן הפורעות מצוה נמי מגנא לעולם ואי דמצלא מיצר הרע הא לא מצלא אלא לפי שעה:

וזה תלמיד חכם דסלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא. תימה והיאך ניצול מכולן והלא לא ניצול מיצר הרע בעידנא דלא עסיק בתורה וי"ל סתם תלמיד חכם תורתו אומנתו ועוסק בה ומדרדרה כל שעה ואינו הולך ד' אמות בלא תורה:

וחן אינן יודעין שעבירה מכבה מצוה. תימה והא אמר לעיל בין לרב יוסף בין לרבא מצוה אגוני מגנא מן הפורעות אפילו בעידנא דלא עסיק בה ועבירה מכבה מצוה לאו מלהגין הן היסורין קאמר אלא מליטול שכר לעתיד לבא כמו שפרש"י:

בן

הֵן תֶּהֱוֵי אַרְכָא לְשִׁלּוּחָךְ" וּכְתִיב: "כֹּלָּא מָטָא עַל נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא" וּכְתִיב "לְקֵצָּת יַרְחִין תְּרֵי עֲשַׂר". לְעוֹלָם ר' יִשְׁמָעֵאל, וְאַשְׁכַּח קְרָא דְּאָמַר וְיָנִי, דִּכְתִיב: "פֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי אֱדוֹם". וּמַאי "אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר לְדָבָר זֶה"? דְּלָמָא שְׁאנֵי גּוֹיִם דְּלֹא מִפַּקְדִי דִּינָא עֲלַיְיהוּ; וְיֵשׁ זְכוּת תּוֹלָה ג' שָׁנִים כו': זְכוּת דְּמֵאי? אִילֵימָא זְכוּת דְּתוֹרָה? הָא אֲנָהּ מְצוָּה וְעוֹשֶׂה הִיא! אֶלָּא זְכוּת דְּמִצְוָה זְכוּת דְּמִצְוָה מִי מְגִנָּא כּוּלֵי הַאי? וְהָתַנְיָא, אָת זוֹ דָּרַשׁ ר' מְנַחֵם בַּר יוֹסֵי: "פִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר" תָּלָה הַכָּתוּב אֶת הַמִּצְוָה בְּנֵר, וְאֶת הַתּוֹרָה בְּאוֹר. אֶת הַמִּצְוָה בְּנֵר לוֹמַר לְךָ: מַה נֵּר אֵינָהּ מְגִנָּה אֶלָּא לְפִי שָׁעָה, אַף מִצְוָה אֵינָהּ מְגִנָּה אֶלָּא לְפִי שָׁעָה. וְאֶת הַתּוֹרָה בְּאוֹר, לוֹמַר לְךָ: מָה אוֹר מֵגִין לָעוֹלָם אַף תּוֹרָה מְגִנָּה לָעוֹלָם. וְאוֹמֵר "בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ" וְגוֹ' "בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ" זֶה הָעוֹלָם הַזֶּה, "בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמר עָלֶיךָ" זוֹ מִיתָה, "וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ" לָעֲתִיד לָבֹא. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בְּאִישׁוֹן לַיְלָה וַאֲפֵלָה, וּמִתְיָרֵא מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַפְּחָתִים וּמִן הַבַּרְקָנִים וּמֵחַיָּה רָעָה וּמִן הַלִּסְטִין וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ מְהַלֵּךְ. נִזְדַּמְּנָה לוֹ אֲבוּקָה שֶׁל אוֹר נִיצַּל מִן הַקּוֹצִים וּמִן הַפְּחָתִים וּמִן הַבַּרְקָנִים, וַעֲדַיִין מִתְיָרֵא מֵחַיָּה רָעָה וּמִן הַלִּסְטִין, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ מְהַלֵּךְ. כֵּיוָן שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר נִיצַּל מֵחַיָּה רָעָה וּמִן הַלִּסְטִין, וַעֲדַיִין אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה דֶּרֶךְ מְהַלֵּךְ. הִגִּיעַ לְפָרָשַׁת דְּרָכִים נִיצַּל מִכּוּלָּם. דָּבָר אַחֵר: עֲבֵירָה מְכַבָּה מִצְוָה, וְאֵין עֲבֵירָה מְכַבָּה תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה". אָמַר רַב יוֹסֵף: מִצְוָה, בְּעִידְנָא דְּעָסִיק בָּהּ, מַגְנָא וּמַצְלָא. בְּעִידְנָא דְּלָא עָסִיק בָּהּ, אֲגוֹנֵי מַגְנָא, אֲצוֹלֵי לָא מַצְלָא. תּוֹרָה, בֵּין בְּעִידְנָא דְּעָסִיק בָּהּ וּבֵין בְּעִידְנָא דְּלָא עָסִיק בָּהּ, מַגְנָא וּמַצְלָא. מִתְקִיף לַהּ רָבָא: אֶלָּא מַעֲתָּה, דּוֹאֵג וַאֲחִיתוֹפֶל מִי לֹא עָסְקֵי בְּתוֹרָה? אִמַּאי לֹא הֱגֵנָה עֲלֵיהוּ? אֶלָּא אָמַר רָבָא: תּוֹרָה, בְּעִידְנָא דְּעָסִיק בָּהּ, מַגְנָא וּמַצְלָא. בְּעִידְנָא דְּלָא עָסִיק בָּהּ, אֲגוֹנֵי מַגְנָא, אֲצוֹלֵי לָא מַצְלָא. מִצְוָה, בֵּין בְּעִידְנָא דְּעָסִיק בָּהּ בֵּין בְּעִידְנָא דְּלָא עָסִיק בָּהּ, אֲגוֹנֵי מַגְנָא אֲצוֹלֵי לָא מַצְלָא. רַבִּינָא אָמַר: לְעוֹלָם זְכוּת תּוֹרָה, וּדְקָאָמְרַתְ אֵינָהּ מְצוּוֶּה וְעוֹשָׂה, נְהִי דְּפִקְחוּדֵי לָא מְפַקְּדָא, בְּאַגְרָא דְּמַקְרֵין וּמַתְנֵיין בְּנֵיהוּ וְנִטְרֵן לְהוּ לְגַבְרַיְיהוּ עַד דְּאָתוּ מִבֵּי מִדְרָשָׁא, מִי לָא פָּלְגִינַן בַּהֲדַיְיהוּ? מַאי פָּרָשַׁת דְּרָכִים? אָמַר רַב חִסְדָּא: זֶה תַּלְמִיד חָכָם וְיוֹם מִיתָה רַב נְחָמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: זֶה תַּלְמִיד חָכָם, וְיִרְאַת חֶטְאוֹ. מָר זוּטְרָא אָמַר: זֶה תַּלְמִיד חָכָם דְּסַלְקָא לֵיהּ שִׁבְעָתַיִם אַלְפָא דְּחִלְבָתָא. דָּבָר אַחֵר: עֲבֵירָה מְכַבָּה מִצְוָה, וְאֵין עֲבֵירָה מְכַבָּה תּוֹרָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: דְּרָשׁוּהָ רַבְּי מְנַחֵם בַּר יוֹסֵי לְהָאי קְרָא כִּי סִינַי, וְאִילְמָלֵא דְּרָשׁוּהָ הוֹאִיל וַאֲחִיתוֹפֶל הָכִי, לֹא יָרְדוּ בָּתֵּר דָּוִד, דִּכְתִיב: לְאֵמר אֱלֹהִים עָזְבוֹ וְגוֹ'. מַאי דְּרוּשׁ? "וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֶרְוַת דָּבָר" וְהֵן אֵינָן יוֹדְעִין שֶׁעֲבֵירָה מְכַבָּה מִצְוָה וְאֵין עֲבֵירָה מְכַבָּה תּוֹרָה. מֵאי"? בּוֹז יְבוּזוּ לוֹ"? אָמַר עוּלָּא: לֹא כְּשִׁמְעוֹן אָחִי עֶזְרָתָהּ וְלֹא כְּר' יוֹחָנָן דְּבֵי נְשִׂיאָה אֶלָּא כְּהִלֵּל וְשַׁמַּאי. דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי אָמַר: הִלֵּל וְשַׁמַּאי אֲחֵי הָווּ, הִלֵּל עָסַק בְּתוֹרָה, שָׁבְנָא עָבַד עִסְקָא. לְסוֹף, אָמַר לֵיהּ: תָּא נְעָרוֹב וְלִיפְלוֹג; יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה "אֵם יֵתֵן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ" וְגוֹ':

אומר

תוספות

רש"י

בן עזאי אומר חייב אדם וכו'. ירושלמי דבן עזאי דלא כר"א בן עזריה דדרשי (תענית קף ג.)
הקהל את העם האנשים והנשים והטף אנשים באו ללמוד נשים ובאו לשמוע ונראה דפי'
המצוה לשמוע הנשים כדי שידעו לקיים מצוה ולא משום שידעו שזכות תולה: מטרונה
שאלה את ר' אלעזר מפני מה חטא אחת במעשה העגל והן מתין בה ג' מיתות אמר לה אין
אשה חכמה אלא בפלך אמר לי הורקנוס בנו בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה אבדת ממני ג' מאות כור מעשר בכל שנה א"ל ישרפו ד"ת ולא ימסרו דברי תורה לנשים:

רוצה אשה בקב ותיפלות. פר"ח רוצה אשה שיהא בעלה חמר ויהא מצוי אצלה בכל שבת לתת לה עונתה ולא יביא לה אלא קב חטים בלבד ולא יהא גמל שהולך לדרך רחוקה ואינו נותן לה עונה אלא אחת לשלשים יום ואע"פ שמביא לה לשברו ט' קבין חביבה עליה העונה בכל שבת וקב אחד מט' קבין ופרישות ל' יום ורבי פירש בשם רב האי המשרה אשתו ע"י שליש לא יפרוש לה מקבים חיטין מן שבת לשבת כדמוכח בגמרא בפרק אע"פ (כתובות קף סה:) ועונתה מצוי לה ואילו המורד על אשתו (שם סג.) מוסיפין על כתובתה ג' דינרים בשבת ושער ביניני הוא ד' סאין בטלע וסלע ד' דינרים נמצאת סאה בדינר וג' סאין בג' דינרים שהן י"ח קבין הרי שחכמים עמדו על סוף דעתה שהיא רוצה בתיפלות ועמו שני קבים מי"ח קבים שיפרוש ממנה דקבים אחד מט' בי"ח קבין:

היכי דמי חסיד שוטה. ירושלמי ראה תינוק מבעבע בנהר אמר לכשאחלוץ תפילין אצילנו עד בשהוא חולץ תפילין הרגיש זה את נפשו: **זה** הנותן דינר לעני להשלים לו מאתים זה. הא דרבי אבהו והא דרבי יוחנן ומברייתא מוכחת מן האלמנה קרי ירושלים מכות פרושים ותו גרס התם חד תלמיד מדר' בון הוו לו מאתים זה חסר דינר והוה רבי יליף למכני עמיה חד לתלת שנים מעשר מסכני חד זמן עבדין ביה תלמידיו עין ביושא ומלוין ליה אתא בעי מזכי עמיה היך דהוה יליף א"ל רבי אית לי שיורא אמר זה מכת פרושים נגעו ביה רמז לתלמידיו ואעלוניה לקפילין וחסרוניה חד קרט חוכה עמיה היך דהוה יליף שנינו בפרק בתרא דמסכת פאה (מ"ט) מי שיש לו חמשים זה והוא נושא ונותן בהן ה"ז לא יטול ובגמרא (ירושלמי) הדא אמר חמשין דעבדין טבין מן מאתן דלא עבדין: **יתומים** שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. נוראה דזקא לענין מזון הבנות אמרינן מה שמכרו מכרו אבל לענין בתי דמשערוב לה בעל למזונות בתיהן יכולין למכור בדאמרי' בפ' הנושא (כתובות קב.) יתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום ומ"ש מדר' אסי א"ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים וכו' התם לא משערבוה לה מחיים אי נמי בית זה עצמו דרכה בו בחיי הבעל אבל מזונות בכל יום צריכה למזונות ולא דמו מזונות אשה למדור והוא הדין אם מכרו בנכסים מרובין מה שמכרו דמשלטלי לא משתעבדי למזונות ואמרי' בפ' מציאת האשה (שם סט.) בין מכרו בין משכנו אין מוציאין למזונות והאי דנקט נכסים מועטין אורחא דמילתא נקט דלא מזבין אינש נכסים משום הפסד מזונות היכא דאיכא נכסים מרובים רב פי' בתוספותיו דר' יוחנן פליג אהדיא דמסקינן בפרק ב' דיייני גזירות (שם קף קט.) אמר רבי יצחק בן אילעאי משמיה דחזקיה כל מקום שאמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו וגבי נכסים מועטין תנינא התם (קף קח:) ובפרק מי שמת (כ"ב קלט:) אמר אדמון וכי בשביל שאני זכר הפסדתי ואמר ר"ג רואה אני את דברי אדמון לא ידענא מאי דוחקיה לפרש כך אלינא דאדמון טפי מאלינא דרבנן: **אבי** אמר זה המשיא עצה למכור בנכסים כרשב"ג. רשב"ם פי' ביש נוחלין (כ"ב קף קמ.) משום דגרם לעבור על דברי הנותן וערום ואדאנו מעשיו והרי הוא חושא ולא לו ומיהו המוכר עצמו דהיינו ראשון לא מיקרי רשע ואף על גב דלכתחילה אסור לעשות כך דלא תמיר איסוריה שהרי השליטו הנותן בגוף ופירות לעשות ברצונו וקשיא לפירושו בסוף פרק מי שהיה נשוי (כתובות קף נ:) דאמר אביי נכסי לך ואחריך לפלוני ועמדה וניסת בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום בעל כלום ומי אמר אביי הכי והאמר אביי איזהו רשע ערום זה המשיא כו' מי מקמיט תינוא ניסת קאמר אלמא דמדמי מוכר עצמו למשיא ומיהו יש לפרש בין דמשיא נקרא רשע מכלל דלמוכר אסור לעשות לכתחילה אע"ג דלא נקרא רשע בדקתני התם אין לו לראשון אלא אכילת פירות בלבד ואי קשיא מדקאמר אביי זה המשיא עצה וכו' כרשב"ג מכלל דאביי ס"ל כרשב"ג והכי אמר אביי נכסי בהדיא בפרק מי שהיה נשוי (כ"ב סב) בעל לוקח הוי ואין לאחריך במקום לוקח כלום וביש נוחלין (כ"ב קף קמ.) מפרש טעמא משום דסקבר קנין פירות כקנין הגוף ובסוף פרק השולח (גיטין קף מח:) אמר אביי נקטינן בעל בנכסי אשתו צריך הרשאה אע"ג דפירות דידיה הוי הגוף צריך הרשאה דמשמע דס"ל דלאו כקנין הגוף דמי יש לתרץ דוקא גבי אחריך דסקבר הגוף דמי דאפי' ר"ל דאמר לאו כקנין הגוף דמי מתרצינן אליבא אחריך שאני דפי' רשב"ם דאחריך משמע גוף ופירות נתן לראשון דהא בהדיא פי' אחריך ירש פלוני ואף הוא פסק שם ברשב"ג וז"ל בעלמא סבירא לן דלאו כקנין הגוף דמי כדסקסק בפרק החולץ (כתובות קף לו:) הכא אחריך שאני ובן עיקר דלא תקשי הלכתא אהלכתא דסקסקן בר"ל פרק החולץ והא דאחריך קיימא לן ברשב"ג דסקסק' הלכתא לקמיה ולא פליג ר"ל ומדאביי נמי איכא למשמע דהכי קיימא לן בראמר אביי איזהו רשע וכו' ולקמן נמי הדיא אתתא דהוה לה דיקלא באריא דרב ביבי בר' אוזל איהו אקנייה לבנו קטן ברשב"ג עד שאפילו רשב"ג לא קאמר מהתם שמעינן דהלכה ברשב"ג הלכך בענין לפרושי דרשב"ג ס"ל דלאו כקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דאחריך שאני ולא תקשה הלכתא אהלכתא תימה לר' אמאי לא קא חשיב נמי הדיא דאלו הן הנשרפין (סנהדרין קף סו:) אמר רב כהנא משום ר"ע איזו עני ורשע ערום זה המשהה בתו בוגרת ויש לומר דעני ורשע לא קא חשיב:

לְמַדָּה תְּפִלּוּת ם"ד. וכי תּוֹרָה תְּפִלּוּת קָרֵא לָהּ: **בְּאוֹלוּ.** שְׁמִתּוֹכָהּ הִיא מְבִינָה עַרְמוּמִית וְעוֹשָׂה דְּבָרֶיהָ בְּהֶצְנֵעַ: **חֲכָמָה.** תּוֹרָה: **שֶׁמְּעַמֵּיד עַצְמוֹ עָרוֹם עָלֶיהָ.** שֶׁמְּפִירֵשׁ מִכָּל עֲסָקִים וְנַעֲשֶׂה עָלֶיהָ עָנִי וְחָסֵר כֹּל וְ"א שֶׁמְּשִׁים עַצְמוֹ עָרוֹם עָלֶיהָ בְּרַסְ"ו שֶׁמְּעָרִים שֶׁיִּתְקַיְּמוּ תּוֹרָתוֹ לְקִבּוּץ עַל יָדָהּ וְלִלְמוֹד מִכָּל אָדָם: **מֵאַיִן הִיא מְצוּיָה.** מִן הָעֲשִׂירִי כְּאִיוָּ: **רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקַב וְתִיפְלוּת.** חֲפָצָה לְזוֹן בְּמִזּוֹנוֹת מוּעָטִין וְיֹתֵר תִּפְלוּתָהּ מְצוּי לָהּ בְּתַשְׁמִישׁ, מט' קַבִּין וּפְרִישׁוּת לְפִרּוּשׁ מִן הַתִּפְלוּת, לְפִיכָךְ אֵין טוֹב שֶׁתִּלְמוֹד תּוֹרָה: **שֶׁמַּשְׁעִים דְּבָרֶיהָ לַדַּיָּנִין.** דְּמִשְׁנָקְבְעוּ בְּלֹב הַדַּיָּנִין שַׁעֲרֵי זְכִיּוֹתֶיהָ לִדְבָרֶיהָ שֶׁל זֶה קָשִׁין לְסַלְקָן, וְהַדְּרֵי עֲרָמוּתוֹ, וְרָשָׁע הוּא שֶׁעוֹבֵר עַל לֹא תַּשֵּׂא שְׁמַע שָׁוְא (שמות כג) לְהַשְׁלִים **מֵאתַיִם** זוּז. וּמַעֲתָּה לֹא יְטוֹל לָקֹט, דְּשׁ לוֹ קְרוֹבִים שֶׁיִּשְׂלִימוּ: **בְּנָכְסִים מוּעָטִין.** דְּתָנַן (כ"ב קף קמ:) מִי שָׁמַת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בְּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּין הַבָּנִים יִרְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יְזוֹנוּ, נְכָסִים מוּעָטִין הַבָּנוֹת יְזוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים: **שֶׁקִּדְּמוּ וּמָכְרוּ.** קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל הַבָּנוֹת לְב"ד וְהֶעֱמִידוּם ב"ד לְנָכְסִים בְּחֶזְקַת בָּנוֹת: **הַמְּכֻרָּע אֲחֵרִים בְּאוֹזְנוֹתֵינוּ.** רָאוּ וְעָשׂוּ כְּמוֹנִי וְלִבּוֹ בְּדִבְרֵיהֶם. לֹא נִתְכַּוְּנוּ זֶה אֶלָּא לְהַרְאוֹת עַצְמוֹ בְּחָסִיד בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, וְאֵין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, אֶלָּא שֶׁלֹּא יְדַקְדְּקוּ אַחֲרָיו לְבַדּוֹק בְּתוֹעֲבוֹתָיו:

שקרא

**אוֹמֵר בֶּן עַזַּאי: חַייָב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה מִלַּמְּדָהּ אֶת סוֹטָה: כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה מְלַמְּדָהּ תִּיפְלוּת? אֶלָּא אֵימָא: כְּאִילּוּ לִמְּדָהּ תִּיפְלוּת. אָמַר ר' אַבָּהוּ: מַאי טַעֲמָא דְּר' אֶלְעָזָר? כְּתִיב: "אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה" בֵּיוָן שֶׁנִּבְנְתָה חָכְמָה בְּאָדָם נִבְנְתָה עִמּוֹ עַרְמוּמִית, וְרַבָּנָן מַאי "אֲנִי חָכְמָה" מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מֵיכְעֵי לֵיהּ לִכְדְרָבִי יוֹסֵי בְּר' חֲנִינָא, דְּאָמַר ר' יוֹסֵי בְּר' חֲנִינָא: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּימִין אֶלָּא בְּמִי שֶׁמְּמִיתּ עַצְמוֹ עָרוּם עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲנִי חָכְמָה שָׁכַנְתִּי עָרְמָה". אָמַר ר' יוֹחָנָן: אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּימִין אֶלָּא בְּמִי שֶׁמְּמִיתּ עַצְמוֹ עָרוּם עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא". ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקַב וְכוּ': מַאי קָאָמַר? הָכִי קָאָמַר: רוֹצֶה אִשָּׁה בְּקַב וְתִיפְלוּת עִמּוֹ, מִהְשָׁעַת קִבּוּץ וּפְרִישׁוּת: הוּא הָיָה אוֹמֵר: חָסִיד שׁוֹטֶה כו': הֵיכִי דָּמֵי חָסִיד שׁוֹטֶה? בְּגוֹן דְּקָא טָבְעָה אִיתְּתָא בְּנַהֲרָא וְאָמַר: לְאוֹ אוֹרַח אַרְעָא לְאִיתְחַזּוֹלֵי בָּהּ וַאֲזוֹלָה. הֵיכִי דָּמֵי רָשָׁע עָרוּם? אָמַר ר' יוֹחָנָן: זֶה הַמַּטְעִים דְּבָרָיו לְדַיָּין קוֹדֶם שֶׁיֵּצֵא בַּעַל דִּין חֲבֵרוֹ, ר' אַבָּהוּ אוֹמֵר: זֶה הַנּוֹתֵן דִּינָר לְעָנִי לְהַשְׁלִים לוֹ מָאתַיִם זוּז, דְּתָנֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם זוּז לֹא יִטּוֹל לָקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. הָיָה לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דִּינָר, אֲפִילּוּ אֲלָף נוֹתְנִין לוֹ בְּאַחַת חֲדִי זֶה יְטוֹל. ר' אַסִּי אָמַר ר' יוֹחָנָן: זֶה הַמַּשִּׂיא עֵצָה לְמָכוֹר בְּנְכָסִים מוּעָטִין. אָמַר ר' אַסִּי אָמַר ר' יוֹחָנָן: יְתוֹמִים שֶׁקִּדְּמוּ וּמָכְרוּ בְּנְכָסִים מוּעָטִין מַה שֶּׁמָּכְרוּ, מָכְרוּ. אַבָּיֵי אָמַר: זֶה הַמַּשִּׂיא עֵצָה לְמָכוֹר בְּנְכָסִים פְּרִנְסָן שֶׁמְּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּתָנֵיא "נְכָסִי לְךָ, וְאַחֲרֵיךְ לְפְלוֹנִי", יָרַד הָרִאשׁוֹן וּמָכַר וְאָכַל, הַשֵּׁנִי מוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לַשֵּׁנִי אֶלָּא מַה שֶּׁשִּׁייֵר רִאשׁוֹן. רַב יוֹסֵף בַּר חָמָא אָמַר רַב חִסְדָּא: זֶה הַמַּכְרִיעַ אֲחֵרִים בְּאוֹזְנוֹתָיו. ר' זְרִיקָא אָמַר רַב הוּנָא: זֶה הַמֵּסִיקֵל לְעַצְמוֹ וּמַחֲמִיר לַאֲחֵרִים. עוּלָּא אָמַר: זֶה

שקרא

שָׁקָרָא. מִקְּרָא: וְשָׁנָה. מִשְׁנָה: וְלֹא שִׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. לִלְמוֹד סְבָרַת הַגְּמָרָא בְּטַעְמֵי הַמִּשְׁנָה מָה הֵם, דָּשָׁא הוּא שֶׁאֵין תּוֹרָתוֹ עַל בּוֹרְיָיהּ וְאֵין לִלְמוֹד הַיְּמֵנוּ, שֶׁע"י הַטְּעָמִים יֵשׁ חִלּוּק בֵּאוּשׁר וְהֶחֱזֵר וּבְרִיעוּ מְמוּנוֹת לְזוּסוֹת וּלְחַיֵּב וּבְטָהֳרוֹת לְטַמֵּא וּלְטַהֵר, כִּדְאָמַר בְּבְכוֹרָה דּוּכְתַּיי מ"ט אָמַר מָר הָכֵי וּמַר הָכֵי, וְאָמַר מַאי בֵּינַיְיהוּ אֵיבָא בֵּינַיְיהוּ בְּךָ וְבָךְ, וְעַרוּם הוּא שֶׁהִשּׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלוֹ שׁוֹנֶה מִשְׁנָיוֹתָיו כְּשֶׁבּוֹר הוּא שֶׁבְּקִי בְּטַעֲמֵיהֶם וּנוֹהֵג בּוֹ כְּבוֹד בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים: אִתְּמַר, קָרָא וְשָׁנָה וְלֹא שִׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. ר' אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה עַם הָאָרֶץ. ר' שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר: הֲרֵי זֶה כּוּתִי. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה מְגוּשׁ. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִסְתַּבְּרָא כְּרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, דְּאָמְרִי אֵינָשֵׁי, רָטִין מָגוּשָׁא וְלֹא יָדַע מַאי אָמַר, תָּנֵי תַּנָּא וְלָא יָדַע מַאי אָמַר. תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ עַם הָאָרֶץ? כָּל שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע שַׁחֲרִית וְעַרְבִית בְּבִרְכוֹתֶיהָ, דִּבְרֵי ר' מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שֶׁאֵינוֹ מַנִּיחַ תְּפִילִּין, בֶּן עֲזַאי אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין לוֹ צִיצִית בִּבְגָדוֹ. ר' יוֹנָתָן בֶּן יוֹסֵף אָמַר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים וְאֵינוֹ מְגַדְּלָן לְלִמּוּד תּוֹרָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ קוֹרֵא וְשׁוֹנֶה וְלֹא שִׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, זֶהוּ עַם הָאָרֶץ. קָרָא וְלֹא שָׁנָה הֲרֵי זֶה בּוּר, לֹא קָרָא וְלֹא שָׁנָה עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר: "וַזְרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה וְזָרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה". "יֶרַע אֶת ה' בְּנֵי וְמָלֵךְ עִם שׁוֹנִים אַל תִּתְעָרֵב". אָמַר ר' יִצְחָק: אַלּוּ שֻׁשִּׁונִים הֲלָכוֹת. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דִּתֵימָא, שׁוֹנִין בְּחַבְרָא, הִכְדְּרָב הוּנָא, דְּאָמַר רַב הוּנָא: פֵּירוֹן שֶׁעָבַר אָדָם עֲבֵירָה וְשָׁנָה בָּהּ הוּתְּרָה לוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן. תָּנָא: הַתַּנָּאִים מִבְּלֵי עוֹלָם. מִבְּלֵי עוֹלָם סְלָקָא דַּעְתָּךְ?! אֶמַר רַבִּינָא: שְׁמוֹרִין הֲלָכָה מִתּוֹךְ מִשְׁנָתָן. תָּנֵיא נְמִי הָכִי, אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ: וְכִי מִבְּלֵי עוֹלָם הָן? וַהֲלֹא מְיֻשָּׁבֵי עוֹלָם הָן! שֶׁאֲמָרוּ: "הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ". אֶלָּא שְׁמוֹרִין הֲלָכָה מִתּוֹךְ מִשְׁנָתָן. אִשָּׁה פְּרוּשָׁה וְכוּ': תָּנוּ רַבָּנָן: בְּתוּלָה צְלָיְינִית וְאַלְמָנָה שׁוֹבֶבִית וְקָטָן לֹא כְלוּם לוֹ חֲדָשִׁים חֲרֵי אִלּוּ מְבֻלֵּי עוֹלָם. אֵינִי? וְהָאֲמַר ר' יוֹחָנָן: לָמְדָנוּ יְרֵאַת חֵטְא מִבְּתוּלָה וְקִיבּוּל שָׂכָר מֵאַלְמָנָה. יְרֵאַת חֵטְא מִבְּתוּלָה, דְּר' יוֹחָנָן שָׁמְעָה לְהָהִיא בְּתוּלָה דְּנָפְלָה אַאַפָּה וְקָאֲמָרָה: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בָּרָאתָ גַּן עֵדֶן וּבָרָאתָ גֵּיהִנֹּם, בָּרָאתָ צַדִּיקִים וּבָרָאתָ רְשָׁעִים, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ בִּי בְּנֵי אָדָם. קִיבּוּל שָׂכָר מֵאַלְמָנָה, דַּהֲהִיא אַלְמָנָה דַּהֲוַאי בֵּי כְּנִישְׁתָּא בְּשִׁבְעִבּוּרְתָּהּ, כָּל יוֹמָא הֲוַת אָתְיָא וּמְצַלְּיָא בֵּי מִדְרָשֵׁיהּ דְּר' יוֹחָנָן. אָמַר לָהּ בַּתִּי, לֹא בַּיִת הַבְּנֻיָּה בְּשִׁבְעִבּוּרְתֵּךְ? אָמְרָה לֵיהּ: רַבִּי, וְלֹא שָׂכָר פְּסִיעוֹת יֵשׁ לִי? כִּי קָאֲמַר כְּגוֹן יוֹחֲנֵי בַּת רְטִבִי. מַאי "קָטָן שֶׁלֹּא כָלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו"? הָכָא תַּרְגּוּמוֹ, זֶה תַּלְמִיד חָכָם הַמְבַטֵּל בְּרַבּוֹתָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר: זֶה תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, דְּאָמַר ר' אַבָּהוּ אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב "כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וַעֲצֻמִים כָּל הֲרֵגֶיהָ"? "כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה" זֶה תַּלְמִיד חָכָם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרֶה, "וַעֲצֻמִים כָּל הֲרֵגֶיהָ" זֶה תַּלְמִיד חָכָם שֶׁהִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וְאֵינוֹ מוֹרֶה, שְׁמוּאֵל אָמַר כְּמוֹ שֶׁהֻזְקַק לְהוֹרָאָה בִּמְעֵי הָאֵם, וּבָא וּפָתַח אֶת מִגְּפַת הַכְּלִי וְהַכְּשָׁפִים יָצְאוּ וְהוֹזְקַק נוֹלַד, וְיָדְעוּ כִּי בְּעֲלַת כְּשָׁפִים הִיא: הַמְבַטֵּל בְּרַבּוֹתָיו. וְקָרֵי לֵיהּ קָטָן שֶׁלֹּא כָלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו עַל יְדֵי שֶׁיְּמֵי מִתְקַצְּרִין בְּפֶרֶק קַמָּא דְּחַגִּיגָה (דף ה.): כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה. בְּאִשָּׁה זָרָה מִשְׁתַּעְיָא, וְתַלְמִיד שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג עַצְמוֹ כְּשׁוֹרָה בְּקַרֵי לֵיהּ נְמֵי הָכִי: זֶה תַּלְמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ כו'. הפילה לשון נפל, שלא כלו לו חֲדָשָׁיו: וַעֲצוּמִים. לשון עוצם עיניו (ישעיה ו:י), שסוגרים פיהם ואינם מורים לְצַרְעֵי הוֹרָאָה:

ועד

רבי שמואל בר נחמני אמר ר"ח בור. תימה כמאן ס"ל לא כאחרים ולא כר' יהודה דאחרים לא קרו בור אלא לשנה ולא קרא ור' יהודה אפי' עם הארץ לא משוי ליה דאמר בסוף פרק אלו מציאות (ב"מ קי ע:): דדרש ר' יהודה בר אילעאי שמעו דבר ה' החרדים אל דברו וגו' החרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים אוחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עם הארץ אלמא דבעלי משנה או בעלי מקרא לאו בכלל ע"ה נינהו:

כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"מ.

תימה לר"י דאמר בפ' הניזקין (ניזקין קף סא:), ובפ' ג' שאבלו (כתובות קף מז:) איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חולין בטהרה דברי ר"מ ופירש הדרה"ג עניני עם הארץ הן ויש שאין מקבלין ממנו עדות כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים קף מט:) ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מקבלין מהן עדות וכו' ובפ' חומר בקודש (חגיגה קף כב.) כמאן מקבלין סהדותיה מעם הארץ כר' יוסי ויש בשר לענין עדות ונחשד על הטהרות ועל המעשרות או לענין יומן או לענין שביעית א"נ לענין דברים שאינן נקחין אלא מן המומחה כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (קף לט:) בירושלמי אשה פרושה ה"ז היא שיושבת ומלעבת בדברי תורה ותאמר אלי תבא וישכב עמה בלילה הוא א"ר אבהו בכיבול היה במחשבה הוא לבדו יודע שלא עלתה על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים מוסיפו עליהם בתולתא עיימינית ואלמנה שובבית ומי חגלה נסכת שם ביש] ותינוק שהוא עולה לחדשיו (בתולה עיימנית מצויינה אובדת בתוליה ותינוק שהוא עולה לחדשיו) ר' חלקיה בשם ר' סימון זה שהוא גדול בתורה שלא בפירקו ומבזה את הגדולים ממנו א"ר יוסי זהו שבן תשע ואבריו נראה כבן י"ב והוא בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה והן מתות על ידו והוא פטור רבי פירש מציימה אובדת בתוליה מחמת צומות שהיתה נושרות אבל מורי אחי הרב ר"מ פי' עושה חמיסה ומתפללת בדרסינן בגמ' דיתן צליינית ובאילו צמה ועושה תעניות שתהא נענת בתפלתה ואינה עושה אלא לגבב את העין שלא יבדקו אחריה ומזנה ואובדת בתוליה:

ועד

ועד כמה עד ארבעין שנין. פי' משנה שהתחיל ללמוד עד ארבעים שנה ולא משנה שנולד בדאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (קף ה:) ולא נתן ה' לכם לב לדעת עד היום הזה ש"מ לא קאים אינש דלאתעתד דרביה עד ארבעין שנין והה היה ממתן תורה עד מ' שנה שאז התחילו ללמוד: **בשוין.** רש"י פי' אם שוה לגדול העיר בחכמה מותר להורות קשה לר"י מפרק הרואה (כ:כא קף כג.) דאמר אביי בארבא דאית גבר תמן לא תיתני גבר פשיטא לא צריכא דשוין אלמא היכא דשוין אין לו לקפוץ להוראה להכי מסתברא הכא לפרש דוקא רבה דאורי והוא לא הגיע להוראה שבל ימיו לא היה אלא מ' שנה בשוין הא דאמר שאין לו להורות עד ארבעין שנין היינו בששוה לגדול העיר בחכמה וגדול העיר הגיע להוראה הלכך ביון שיש שם חכם כמותו הגיע להוראה בשנים והוא לא הגיע לשני הוראה אין לו להורות לפניו אבל אם גדול העיר הוא בחכמה אע"ג שלא הגיע לכלל שנים מורה ורבה גדול העיר בחכמה היה אבל ר"י פי' והוא דפרק הרואה דמיירי באדם שנבנס לעיר שיש שם חכם מורה תמן לא תהוי גבר אפי' בשוין אבל אם הוא קבוע בעיר כמותו רשוה לו בחכמה מותר לו להורות כמו שפי' ר"ש ור"ח פי' התם באחר דאית גבר ממנה משתדל בצרכי ציבור לא תקפוץ לתוך שרדות אפי' בשוין ולפי' לא מיירי בהוראה:

פרוש מאהבה פרוש מיראה. בירושלמ' פרק הרואה עשה מאהבה ועשה מיראה עשה מאהבה שאם באת לשנוא דע שאתה אוהבו ואין אוהב שונא עשה מיראה שאם באת לבעוט דע שאתה ירא ואין ירא מבעט: שבעה פרושין הן פרוש שכמי וכו' פרוש מן הנבייה כו' פרוש שכמי טען מצותיה על בתפיה פרוש נקפי אקוף לי ואני עבד מצוה פרוש קיזאי עבד חדא חובה וחדא מצוה ומקיז חדא בחדא פרוש מן הנביאה מאי דאית לי אנא מנבה ועבד מצות פרוש אדא חובתי ואעשנה הי דא חובתי עבדית דאעבד מצות דבוהה פרוש יראה באיוב פרוש אהבה באברהם דכתיב (ישעיה מא:ח) זרע אברהם אוהבי אין לך חניבץ מכולם אלא פרוש אהבה באברהם: **לעולם** יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה. ואי קשיא הא אמרינן בפ"ק דתענית (קף ז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות ובשלהי פרק היה קורא במסכת ברכות (קף יז.) כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שלא נברא נראה לתרץ עוסק שלא לשמה כגון מיראת הישורין כי הבא ומאהבה קיבול פרס שאינו מתכוין להשלים רצון יוצרו שעיזהו על כך אלא להנאתו דבאמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (קף יט.) במצותיו חפץ מאד ולא בשכר מצותיו והיינו דתנן (אבות פ"ו מ"ז) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב ע"מ לקבל פרס ויהי הא דאמר בפ' עגלה ערופה (לקמן מה.) ואיתא בגמ' ברים מי שאמר הריני נזיר (קף כב:) ובפרק בתרא דהוריות (קף יג) לעולם יעסוק אדם בתורה שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות גם הוא נתכוין להנאתו שהעלה קרבן לשם להשלים חפציו בשכרו ולא לשם שמים וכדאמרי' פ"ק דר"ה (קף ז.) האומר סלע זו לצדקה ע"מ שיחיה בני ה"ז צדיק גמור אבל החיא שלא לשמה דתענית ומס' ברכות אינו עסק בתורה כדי לקיים לא מאהבה ולא מיראה אלא להוסיף על חשאתו פשע שעתה שגגות נעשו לו זדונות שאע"פ שיודע שעובר לא מנע מכל תאות לבו כדמפרש התם (כ:כא ה.) תבלית חכמה תשובה ומעשים טובים שלא יהא אדם קורא ושונה ומשנתם תלמידי חכמים ובועט באביו ואמו וברבו או במי שגדול הימנו שנאמר ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם ללומדיהם לא נאמר אלא לעושיהם לעושים לשמה: **אלו** שמנחותיהם נשרפות. תימה אמאי לא חשיב נמי מת הוא או שנתנה היא דאמרי' בפ"ק (לעיל קף ו:) דנשרפת וליבא למימר דוקא דיינו לאחר שקידש הקומץ דרתני' לעיל אבל הכא לא חשיב אלא הנשרפת משקרשה בבלי דה"ה אם משקרשה בבלי דנשרפת ואיידי דקתני טיפא קירב הקומץ דנאכלת נקט רישא קידש הקומץ ורבותא נקט אע"פ דכבר קדוש וקרוב להקרבה טפי מקידשה בבלי אפ"ה נשרפת: **ושבעלה** (שייך לדף הבא) בא עליה בדרך. תימה לר"י אמאי נשרפת כיון דבדרך בא עליה היינו קודם שתקדוש וכיון דאין המים בודקין אותה הא"ש מעין בזמן שהאיש מנוקה מעון וכו' תיגלי מילתא למפרע דבי קדוש בטעות קדוש דאמרינן גבי ושבאו לה עדים שהיא טמאה דהואיל ולא לבדוק עומדת ולא ראויה למנחה לא היתה ראויה לבלי ראוי בלי שרת מקדשין אלא בראוי להן ונראה דדוקא לגבי שבאו לה עדים שייך למימר הכי משום דמנחה לברר עון וכשיש שם עדים הרי העון מבורר וא"צ בירור אבל הכא שבא עליה בדרך משרייך לברר אע"ג דאין המים בודקין בי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מאחר שלא נתברר העון לא הוי אלא כמו שנשאו ונתנו בה מוחרות בלבנה קודם לכן דאין המים בודקין ואפ"ה מנחה שפיר קדוש והאי דלא חשיב במתני' מנחת ארוסה ושומרת יבם אלמנה לכ"ג מפני שידוע פסול שלהן שאינן נבדקות ואין מביאין אותם לשתות:

האומרת

ועד כמה? עד ארבעין שנין. איני? והא רבה אורי? בשוין: ומפות פרושין וכו': תנו רבנן: שבעה פרושין הן: פרוש שיכמי, פרוש נקפי, פרוש קיזאי, פרוש מדוכיא, פרוש "מה חוכתי ואעשנה", פרוש מאהבה, פרוש מיראה. פרוש שיכמי, זה העושה מעשה שכם. פרוש נקפי, זה המנקף את רגליו. פרוש קיזאי, אמר רב נחמן בר יצחק: זה המקיז דם לבתלים. פרוש מדוכיא, אמר רבה בר שלא, דמשפע כי מדוכיא, פרוש "מה חוכתי ואעשנה", פרוש מאהבה. פרוש מיראה. פרוש שיכמי, זה העושה מעשה שכם. פרוש נקפי, זה המנקף את רגליו. פרוש קיזאי, אמר רב נחמן בר יצחק: זה המקיז דם לבתלים. פרוש מדוכיא, אמר רבה בר שלא: דמשפע כי מדוכיא, פרוש "מה חוכתי ואעשנה", פרוש מאהבה, אמרו ליה אביי ורבא לתנא לא תיתני פרוש מאהבה פרוש מיראה, דאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. אמר רב נחמן בר יצחק: דמסתמרא מסתמרא ודמנגלייא מנגלייא, בי דינא רבה ליתפרע מהני דחפו גונדי. אמר לה ינאי מלכא לדביתיה: אל תתייראי מן הפרושין, ולא ממי שאינן פרושין, אלא מן הצבועין שדומין לפרושין, שמעשיהן כמעשה זמרי ומבקשין שכר בפנחס: **מתני'** ר' שמעון אומר: אין זכות תולה במים המרים. ואם אתה אומר הזכות תולה במים המאררין מזדהה אתה את המים בנפני כל הנשים השוטות ומוציא אתה שם רע על המהורות ששתו, שאומרים מטמאים הן, אלא שתלתה במים המאררים, זכות. רבי אומר: הזכות תולה במים המאררים, ואינה יולדת ואינה משמחת אלא מתנוונה וחולכת, לסוף היא מתה באותה מיתה. נטמאת מנחתה עד לא קדשה בבלי, חרי היא כבל המנחות ותשרף. ואם משקדשה בבלי חרי היא כבל המנחות, ותשרף. ואלו שמנחותיהן נשרפות

האומרת

ועד כמה. תני ראוי להורות: והא רבה אורי. וכל שנותיו אינן אלא מ' כדאמרי' בר"ה (קף יז.). רבה ואביי מדברית עלי קאתו רבי: בשוין. אם שוה לגדול העיר בחכמה מתר להורות, או שאין זקן ממנו בעיר: פרוש שיכמי פרוש נקפי פרוש קיזאי פרוש מדוכיא. כלומר מפרש להו: מעשה שכם. שמלו שלא לשם שמים, אף זה מעשיו להנאתו שיקבדוהו בני אדם ולא לשם שמים: המנקף רגליו. מהלך בשפלות עקב בצד גודל ואינו מרים רגליו מן הארץ, ומתוך כך מנקף אצבעותיו באבנים: מקיז דם לבתלים. עושה עצמו בעוגם שיניו שלא יסחבד בנשים, ומתוך כך מכה ראשו בכתל והדם יוצא: דמשפע. הולך בפוזי: כי מדוכיא. בוכנא עשוי במקבת וראשו בפוזי: פרוש מה חוכתי ואעשנה. למדוני מה עלי לעשות ואעשה: הא מעלייתא היא. אם אינו בקי באסורין ודקדוקי מצות ובא ללמוד: מה חוכתי תו ואעשנה. מה לעשות עוד ולא עשיתי, ומראה עצמו באלו קים את הכל: פרוש מאהבה. מאהבת שכר המצות, ולא לאהבת מצות הבורא: מיראה. של ענשין, אלא מה על האדם לעשות מאהבת הש"י כאשר צונו ה' אלהינו וסוף השכר לבא: דמסתמרא מסתמרא כו'. הנסתרות נסתרות מבני אדם והנגליות גלויות, ומ"מ ב"ד הגדול בלם גלויות, והוא יפרע מן המתחבאים בטליתות ומראין עצמן בפרושין ואינן פרושין: אל תתיראי מן הפרושין. שהפרושין היו שונאין אותו לפי שתרגו מן החכמים הרבה ונהפך להיות צדוקי כדאמר בקדושין (קף סו.). ובשמת היתה אשתו יראה ממנו שלא יעבירו המלובה מבניה, והיתה אומרת לו לבקש מלפניהם עליה, ואמר לה אל תתיראי מן הפרושין שצדיקים הן ולא יגמלוך רעה ולא לבניך שלא תחוא להם: ולא מפי שאינן פרושין. שהם אוהבי: אלא מן הצבועים. כלומר שאין מראיתם כתולדותם, אלא צבועין מבחוץ ואין תוכן כברם: שמעשיהם כמעשה זמרי. שהן רשעים. ומבקשים שכר בפנחס, אומרים לבריות לכבדן בפנחס. ואיבא דמפקי לה לענין צניעותא: מתני' חרי היא בכל המנחות. שנטמאו עד שלא קדשה בכלי: ותשרף. ותצא לחלין ומהמעות יקנה אחרת: ותשרף. שקדשה קדשת הגוף ואינה יוצאה עוד לחלין:

וכל

רש"י

וְכָל הַנְּשׂוּאוֹת [לְכֹהֲנִים] מְנָחוֹתֵיהֶן נִשָּׂרְפוֹת. וַאֲפִלּוּ קָרֵב הַקֹּמֶץ בְּהִלְכָתוֹ וְלֹא נִטְמְאוּ נִשְׂרָפִין שִׁירֵי בְּנֵי הַדֶּשֶׁן בְּדַמְפְרַשׁ בִּגְמָרָא: פֶּתֶת. בַּת כֹּהֵן: מְנָחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת. דִּכְל מְנָחַת כֹּהֵן כְּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל כְּתִיב (ויקרא ו, ו) וְדִבְהֹנַחַת הַנְּשׂוּאָה לְיִשְׂרָאֵל נֶאֱכֶלֶת, וְכֵן כֹּהֶנֶת שֶׁנָּשְׂאָה לְכֹהֵן הָרָאוּי לָהּ מִדִּין תּוֹרָה וּמִן הַכְּתוּבָה נֶאֱכֶלֶת: כֹּהֶנֶת מְחֻלָּלֶת. אִם הָיְתָה נְשׂוּאָה לְחָלָל אוֹ נִטְמְאוּ אֲנִי לֹא כְּחִטְאַת שֶׁמִּתָּה בְּעֲלִיָּה הִיא וְחִטְאוֹת שֶׁמִּתָּה בְּעֲלִיָּה יִלְכוּ הַמֹּעוֹת דְּמֵיהֶם לְאִשַּׁת תְּלוּי שֶׁנִּשְׁחֲטוּ דְּתַנְיָנָן הַמֵּן אִם מֵשְׁנְתוֹתֵיהֶן נִשְׂרְפוּ. תּוֹלִין אַפֵּי מִשְׁקְרָתָה בִּכְלֵי א"ר מִתְנֵי' דְּמֵיהֶם לְאִשַּׁת תְּלוּי שֶׁנִּשְׁחֲטוּ דְּתַנְיָנָן הַמֵּן אִם מֵשְׁנְתוֹתֵיהֶן נִשְׂרְפוּ. כֹּל הַנְּשׂוּאוֹת לְכֹהֲנִים מְנָחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת, בַּת יִשְׂרְאֵל שֶׁנָּשְׂאָת לְכֹהֵן מְנָחָתָהּ נִשְׂרֶפֶת, וְכֹהֶנֶת שֶׁנָּשְׂאָת לְיִשְׂרְאֵל מְנָחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת. מַה בֵּין כֹּהֵן לְכֹהֶנֶת? מְנָחַת כֹּהֵן נֶאֱכֶלֶת וּמְנָחַת כֹּהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת. כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת וְכֹהֵן אֵין מִתְחַלֵּל. כֹּהֶנֶת מְמַמְּאָה לַמֵּתִים, וְאֵין כֹּהֵן מְמַמֵּא לַמֵּתִים. כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין כֹּהֶנֶת אוֹכֶלֶת בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים. מַה בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה? הָאִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם, וְאֵין הָאִשָּׁה פּוֹרַעַת וּפוֹרֶמֶת. הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר, וְאֵין הָאִשָּׁה מַדֶּרֶת בְּנָהּ בְּנָזִיר. הָאִישׁ מְגַלַּחַ עַל נְזִירוּת אָבִיו, וְאֵין הָאִשָּׁה מְגַלַּחַת עַל נְזִירוּת אָבִיהָ. הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ. הָאִישׁ נִסְקָל עַרְוָה, וְאֵין הָאִשָּׁה נִסְקֶלֶת עֶרְוָתָהּ. הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין הָאִשָּׁה נִתְלֵית. הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגְנֵבָתוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בִּגְנֵבָתָהּ: **גמ'** תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַנְּשׂוּאוֹת לְכֹהוּנָּה מְנָחוֹתֵיהֶן נִשְׂרָפוֹת. כֵּיצַד? כֹּהֶנֶת לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנָּשְׂאוֹת לְכֹהֵן, אֵין מְנָחָתָהּ נֶאֱכֶלֶת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ, וְאֵינָהּ עוֹלָה בְּלֵיל מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֵלֶק בָּהּ. אֶלָּא הַקּוֹמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ, וְהַשְּׁיָרִים קְרֵיבִין עַצְמָן. אֵיקֵרֵי כֵּאן, כָּל שֶׁהוּא מִמֶּנּוּ לָאִישׁים וְהַרֵי הוּא כְּ'כָל תַּקְטִירוּ'? אָמַר יְהוּדָה בְּרִיהּ דְּרַ' שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי: דְּמִסְפֵּק לְהוּ לְשׁוּם עָצִים, כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּתַנְיָא, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לְרֵיחַ נִיחוֹחַ אִי אַתָּה מַעֲלֶה אֶבֶל אַתָּה מַעֲלֶה לְשׁוּם עָצִים. הִנִּיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאִית לֵיהּ הָאי סְבָרָא, אֶלָּא לְרַבָּנָן דְּלֵית לְהוּ הָאי סְבָרָא, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּעָבְדֵי לְהוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרִ' שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרִ' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַקּוֹמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ וְהַשְּׁיָרִים מִתְפַּזְּרִים עַל בֵּית הַדֶּשֶׁן וְאֹפִילוּ

ה"ג

מה הם באים משום קומץ או משום שיריים אי תימר משום קומץ אינו נותנו לאחר מיתה ואינו מחשב לה ואי תימר משום שיריים נותנו בלילה ונותנו לאחר מיתה מהו שיחשב להן ופשיט לה מדר"ש בר"ש דאמר דמתפזרין על גבי הדשן שלמטה כדמפרש בס' ואלו הן מנחות דהוא אמרו נותנו בלילה ונותנו לאחר מיתה ומחשב להן א"ר יוסי בר בון אינו מחשב להו שלא הוכשרו לא לאכילת אדם ולא לאבילת מזבח:

כהן

תוספות

האומרת טמאה אני. ירושלמי האומרת טמאה אני לא כחטאת שמתה בעליה היא וחטאת שמתה בעליה ילכו דמעות דמיה לאשם תלוי אף משקרתה בכלי א"ר מתני' דמיה לאשם תלוי שנשחט דתנינן תמן אם משנשחט נודע לו הדם ישפך וחבשר יצא לבית השריפה: **כל** הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות. פרש"י אחד מנחת סוטה ואחד מנחת נדבה ותימה מנחת נדבה מה חלק יש לו בה והא אפילו רבי יהודה דאומר בפ' אין בין המודר (נדרים קף לה:) אדם מביא על אשתו כל קרבנות שהיה חייבת דווקא שהיא חייבת בדמפרש בספרי בגון אם (הקיפה) נזירות בראשה וחילללה את השבת דומיא דמנחת סוטה שהיא חובה דליף לה מוהבייה את קרבנה כל קרבן שעליה אבל מנחת נדבה מדוע רבי יהודה שאינו מביא ור"ל משום הכי יש לו חלק משום דקי"ל מה שקנתה אשה קנה בעלה כדתנן בפ"ד דנזיר (קף כג.). אם שלה היתה בהמה החטאת תמות וקא דייק בגמ' מנא לה מה שקנתה אשה קנה בעלה הלכך יש לו חלק בה אפילו לרבנן דפליגי אדר' יהודה ואמרי דווקא קרבן שמכשירה לו מביא עליה דמה שקנת' קנה בעלה מיהו בירושלמי דפרק היה מביא משמע דבמנחת סוטה אירדי והכי איתא התם מנחת סוטה מלמד שהיא קדושה לשמה כשם שהיא קדושה לשמה כך היא קדושה לשמו ותני רבי חייא ופליג לקרבן כליל אינה יכולה מפני שותפתה של אשה לאבול אינה יכולה מפני שותפתו של איש [אלא] הקומץ [קרב] לעצמו והשיריים קריבין לעצמן ואת אומר מנחתה אלא מה דאישתעי מתני' ותו התם והביא את קרבנה עליה בעלה מהו שיפרוש עליה חוץ מדעתה מכיון שיש לו שותפות במנחה מפריש עליה חוץ מדעתה וא"ת מאחר שיש לו חלק בה אע"ג דזיא לה מנחת שותפות ואומר בפ"ק דזבחים (קף ה:) הניח מנחה לשני בניו ומת קריבה ואין בה משום שותפות הא יש בה משום שותפות אינה קריבה משום דכתיב בה נפש והכי קתני בספרי בהדיא ור"ל כיון דעיקר כפרה משום דירדה נפש קריבן בה דהא הניח מנחתו לשני בניו דמסיק התם (קף ו.) דקניא לזה אלמא משום דמכפרי קרינא ביה נפש: **הקומץ** קרב בעצמו. וא"ת אמאי לא שדינן לכולה מנחה בתר דירדה ויהו שיריה נאכלין כדאמר בפ' אין בין המודר (נדרים קף לו:) ואיתא בפ"ק דזבחים (קף ו.) ובפ"ק דתמורה (קף כ:) מהכפר עושה תמורה והכא היא מתכפרת במנחה זו י"ל התם מיקני למתכפר כולי זבח ואין לו למקדיש חלק בו אבל הכא יש לו לבעל חלק במנחה: **דמסיק** להו לשום עצים. רש"י פי' דנימא הכי אם ראוין הן להקטיר ולא היתה לריחו לקמוץ וכו' ותימה מאי הנאי שייך זה ודאי באילו מעורבין שיריים והוי כאברי עולה ואברי חטאת שנתערבו דפליגי בה ר"א ורבנן (זבחים סג.) דלא שייך בה תנאי דליכא שום ספק אלא ודאי מקצתן ראויה להקטיר ומקצתן לאבול ולהקטיר ואותן מה שבתוכן אין ראוי להקטיר לשם עצים בכל מקום שהוא ולא שייך שום תנאי וכמדומה דרש"י נקט לי' אגב שטפיה דהדיא דפרק נושאין על האנוסה (יבמות ק.) דתנן כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה נותנין עליהם חומרי ישראל וחומרי כהנים ומפרש בגמרא דמנחתם נקמצת במנחת ישראל ואינה נאכלת במנחת כהנים ובולה סוגיא בי הכא והתם ודאי שייך תנאי בשהאחד מקריב מנחה אינו יודע אם כהן הוא או ישראל וצריך להתנות כמו שפירש רש"י כאן והא דתנן בהקומץ רבה (מנחות קף כג.) נתערב קומצה בשיריה או בשיריים של חבירתה לא יקטיר אית לן למימר דסתמא כרבנן דפליגי אדרבי אליעזר: **הקומץ** קרב לעצמו והשיריים לעצמן. בירושל' בני אליביה דר"ש אלין שיריים משום

תוספות

כהן ולא כהנת. ירושלמי ר' אבהו בעי קמיה ר"ל והכתיב (ויקרא כא) וכהן כי יקנה נפש קנין כספו מעתה כהן ולא כהנת א"ל והכתן משיח תחתיו מבניו את שבנו עומד תחתיו יצתה זו שאין בנה עומד תחתיה ה"ד דבפרק הזורע (חולין קף קלב.) הזה מצי לשנויי נמי הכי ונתן לכהן הזורע דלא אמר לכהן ולא לכהנת אלא אפילו לכהנת דהכא טעמא משום דכתיב והכהן המשיח תחתיו מבניו אבל התם דחי ליה משום דאהדר ובניו כתיב בפרשת מנחה אי נמי משום דהתם הוי מיעוט אחר מיעוט:

מה (פייר לע"ל ממצה) בין איש לאשה. בתוספתא (פ"כ) קא חשיב עובר על מצות עשה שהזמן גרמא מה שאין בן באשה האיש עובר על בל תקיף ועל בל תשחית ועל בל תטמא למתים מה שאין כן באשה האיש נדון בבן סורר ומורה ונענש ומספר ואין האשה נענשת ומספרת האיש נמכר ונשנה ואין האשה נמכרת ונשנית האיש נרצע ונמכר לעבד עברי וקונה לעבד עברי ואין האשה נרצעת ונמכרת וקונה ולא קתני התם בל הני דמתני' אלא דוכאי בבתו משום דמפרש התם בכסף ובשטר ובביאה ותימה אמאי לא חשיב נמי סמיכות תנופות הגשות וקמיצות דבין כהן לכהנת ובל הני דתנן בפ"ק דקידושין (קף ט.) ולא קתני נמי שהעבדי יוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון משא"כ בעבריה הזב מטמא בראיות ולא הזבה ומצורע אסור בתשמיש המטה ולא מצורעת בדמפרש בריש פרק מחוסרי כפרה (כריתות קף ח.) מחרון לאהלו ולא מחרון לאהלה:

האיש (פייר לע"ל ממצה) מגלח על נזירות. בפ"ד דנזיר (קף ג.) ובפרק בתרא דבריחות (קף כ:) מפ' דדוקא על מעות סתומין ולא על מעות מפורשין.

שנאמר את בתי. מרישא דקרא יליף ליה ואמר אבי הנערה אל הזקנים משמע למעט אמה דאינה זכאה בבתה לתת:

ותלית אותו ולא אותה. בפרק נגמר הדין (סנהדרין קף מו.) נפקא לן מובי יהיה באיש ולא באשה: **בגביתו** ולא בגביבתה. תימה כיון דאי נגבה אינה נמכרת בגניבתה א"כ אין ב"ד ראשין למוכרה דבית דין אין מוכרין אלא בגניבתו ובפ"ק דקידושין (קף יב:) ממעטי רבנן מורצע את אזנו ולא שלו ולא אזן של מוכר עצמו דדוקא מכרוהו בית דין נרצע ואשה דהואיל ואין בית דין מוכרין אותה אנא ידענא דאינה נרצעת ואמאי איצטריך לרבנן למילף מהעבד ולא אמה העבריה דאינה נרצעת ור"ל כיון דאינה נמכרת אלא ע"י אביה סד"א מיהו מכירה דאב במקום מכירת בית דין ותרצע להכי איצטריך קרא:

הדרן עלך היה נוטל

ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלת כתובה. ירושלמי יודעת היתה שאין ארוסה שותה ולמה הבניסה עצמה למספר הזה המרובה בשביל לפוסלה מכתובתה פר"ח ארוסה אע"פ שאין לה כתובה יש לה מנה ומאתים ועל מנה ומאתים קתני הכא לא נוטלת כתובתה ר"ש פי' דליכא למימשם ממתני' הא דאמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבמה דאפילו אי לית לן דרב המנונא מיהו אי לא בעי יבם למינסב אשה זונה אינה נוטלת כתובתה מיהו תימה אי לית לן דרב המנונא קרא מאי איצטריך למעוטי והא תנן בפרק היה מביא (לעיל קף יח:) כל שתיבעל ולא תהא אסורה לו לא היה מתנה דמה קינוי שייך היכא דלא מיתסרא בסתירותיה אלא מדאיצטריך למעוטי ש"מ דמיתסרא מיהו ליכא למימשם מדמוקי לה בגמרא בגון שבא עליה יבם בבית אחיו דקנאה לפוטרה בגט בלא חליצה אפילו אליבא דשמואל דמעברת חבירו ומניקת חבירו וא"ל משום הכי פלגינהו משום דחלוקין בטעמם מיהו תימה אמאי לא תנא מעוברת בתר בבא דאלמנה לכ"ג דדמי בטעמא דה"ל למיתני בתחלת הפרק אלו לא שותות ובתר ליחשב וליזל בולהו בל הני דדמיין להדדי בל חד וחד טפי הוה שייך למיתני אלו בראש בולן ממאי דתני קצת דלא שותות הדדי תני אלו:

שאינה

וְאֲפִילּוּ רַבָּנָן לֹא פְּלִיגִי עָלֶיהָ, דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר' שִׁמְעוֹן אֶלָּא בְּמִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים, דְּבַר הַקְּרֵבָה הִיא. אֲבָל בְּהָא אֲפִילּוּ רַבָּנָן מוֹדוּ: בַּת יִשְׂרְאֵל הַנְּשׂוּאָה וְכוּ': מַאי טַעֲמָא? אָמַר קְרָא: "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל" כֹּהֵן, וְלֹא כֹּהֶנֶת: כֹּהֶנֶת מִתְחַלֶּלֶת כֹּהֵן אֵין מִתְחַלֵּל: מְנָלַן? אָמַר קְרָא "וְלֹא יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו" זַרְעוֹ מִתְחַלֵּל וְהוּא אֵינוֹ מִתְחַלֵּל: כֹּהֶנֶת מְטַמְּאָה כוּ': מַאי טַעֲמָא? אָמַר קְרָא "אֲמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן" בְּנֵי אַהֲרֹן וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן: כֹּהֵן אוֹכֵל בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים: דִּכְתִיב "כָּל זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה": וְכַמָּה בֵּין אִישׁ כוּ': תָּנוּ רַבָּנָן, "אִישׁ" אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ, אִשָּׁה מְנַיִן? בְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר בּוֹ" הֲרֵי פָּאן שְׁנַיִם, אִם כֵּן מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? "אִישׁ" לְעִנְיַן שֶׁלְּמַטָּה אִישׁ פּוֹרֵעַ וְכוּ': הָאִישׁ מְדַיֵּר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר וְאֵין הָאִשָּׁה מְדַיֶּרֶת בִּנָּהּ בְּנָזִיר. אָמַר ר' יוֹחָנָן: הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר: הָאִישׁ מְגַלֵּחַ עַל נְזִירוּת אֲבִיהּ. אָמַר ר' יוֹחָנָן: הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר: הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִישָׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ. דִּכְתִיב: "אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה": הָאִישׁ מוֹכֵר אֶת בִּתּוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה מוֹכֶרֶת אֶת בִּתָּהּ. דִּכְתִיב: "וְכִי יִמְכֹּר אִישׁ אֶת בִּתּוֹ": הָאִישׁ נִפְקָל עָרוּם כוּ': מַאי טַעֲמָא? "וְרָגְמוּ אוֹתוֹ", כְּמַאי "אוֹתוֹ"? אִילֵימָא אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ, וְהָכְתִיב "וְהוֹצִאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא..."? אֶלָּא אוֹתוֹ בְּלֹא כְּסוּתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ בְּלֹא כְּסוּתָהּ: הָאִישׁ נִתְלֶה וְאֵין כוּ': מַאי טַעֲמָא? אָמַר קְרָא: "וְתָלִיתָ אֹתוֹ עַל עֵץ" אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ: הָאִישׁ נִמְכָּר בְּגִנְבָתוֹ וְאֵין הָאִשָּׁה נִמְכֶּרֶת בְּגִנְבָתָהּ. מַאי טַעֲמָא? אָמַר קְרָא: "וְנִמְכַּר בְּגִנְבָתוֹ" בְּגִנְבָתוֹ וְלֹא בְּגִנְבָתָהּ:

הדרן עלך היה נוטל

אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ" פָּרָט לַאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת

ונתינה

ח"נ וְאַפ' רַבָּנָן לֹא פְּלִיגִי עָלֶיהָ אֶלָּא בְּמִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים דְּבַת הַקְּרֵבָה הִיא. דְּמִקְּשֵׁי חוֹבָתוֹ לְנִדְבָתוֹ דְּלֹא בְּעֵי קְמִיצָה, אֲבָל הָא דְּלֹא בַּת הַקְּרֵבָה הִיא דְּדִלְמָא בְּתָרָה דְּיִדָּהּ אֲזִלִינַן וְשִׁירִים גְּמוּרִים נִינְהוּ וְאַפְּלוּ דְּמִנְחַת נְסָכִים דְּרַבָּנָן מוֹדוּ מַאי טַעֲמָא. קַאֲמַר מִתְּנִי' מִנְחַת כֹּהֵן נַמִּי כֹּהֲנִים בְּשֵׁאִינָהּ נְשׂוּאָה לְכֹהֵן, וּכְשֶׁהִיא נְשׂוּאָה לְכֹהֵן אֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת כָּלִיל מִיקָּא לֹא הַוְיָא: **לֹא** יְחַלֵּל זַרְעוֹ. בְּכֹהֵן הַנּוֹשֵׂא פְּסוּלָה לְכַתְּחִלָּה כְּתִיב, וְדִרְשִׁינַן בְּקִדּוּשִׁין (קף מ.) לֹא יְחַלֵּל שְׁנֵי חֲלוּלִין, אֶחָד לָהּ וְאֶחָד לְזַרְעוֹ, שֶׁהַכּוֹתֵב מְחַלֵּל אֶת שֶׁתִּיכְּתֵב אֲבָל הוּא אֵין מִתְחַלֵּל: **בְּנֵי** אַהֲרֹן, לְגַמֵּשׁ לֹא שְׁמָא, וְלֹא בְּנוֹת אַהֲרֹן בְּאוֹתָהּ זו: **כָּל** זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן **יֹאכְלֶנָּה**. בְּמִנְחָה כְּתִיב: **אִישׁ**. צְרוּעַ הוּא: **אִין** לִי. שֶׁנִּתְלְטָה בְּטֻמְאַת נִתָּקִים אֶלָּא אִישׁ, אִשָּׁה מְנַיִן. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר סָמוּךְ לוֹ וְהִצְרִיעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע, וְלֹא אִיבָּעֵי לֵיהּ לְמִכְתַּב אֶלָּא בְּנֶגְדִּי יִהְיוּ פְרוּמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ, דְּהָא כְּתִיב לְעֵיל דְּבִמְצוֹרָע קָמֵיירִי, אֶלָּא לְרַבּוֹת צְרוּעַ שֶׁנִּי כֵּהֵן אִשָּׁה: **אִישׁ** ת"ל **אִישׁ** לְעִנְיַן שֶׁלְּמַטָּה **אִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם** וְכוּ'. מַה ת"ל אִישׁ מֵאַחַר שֶׁסּוֹפָן לְרַבּוֹת אֶת הָאִשָּׁה: לְעִנְיַן שֶׁלְּמַטָּה. לְאוֹ לְמֵימְעֵי דְּבִמְצוֹרָע מְסַתְּמָא הָאֲמוּרָה בְּפָסוּק זֶה בָּא לְמֵימְעֵי, אֶלָּא מֵעִנְיַן הָאָמוּר בְּפָסוּק שֶׁלְּאַחֲרָיו דִּכְתִיב בֵּיהּ פְּרִיעָה וּפְרִיכָה, לוֹמַר לָךְ אִישׁ פּוֹרֵעַ וּפוֹרֵם וְלֹא אִשָּׁה: **הַלָּכָה הִיא בְּנָזִיר**. הַלְכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הוּא בְּהִלְכוֹת נָזִיר: **נָתַתִּי לָאִישׁ**. בְּאֵבִיהָ נִתְלֵית נִתְיַתְּרָה: וְדָנְכוּ אוֹתוֹ. וְמַאי אוֹתוֹ אִי נִימָא אוֹתוֹ וְלֹא אוֹתָהּ וְהִכְתִיב גַּבֵּי נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה וְהוֹצְאתֶם אֶת שְׁנֵיהֶם וְסִקְּלוּם אוֹתָם, אֶלָּא הָא דְּמַעְטֵי אִשָּׁה לְעִנְיַן עָרוּם, דְּנָפֵיק מֵהָאי קְרָא מַעוּטָא דְּאוֹתוֹ מְשַׁמַע וְלֹא כְּסוּתוֹ, וּלְהָכֵי נָקֵט לֵיהּ לְהָאי מִשְׁמַעוּתָא דְּעֵרוּם בְּלָשׁוֹן זָכָר גַּבֵּי אִישׁ לְמֵימְרָא הָא אוֹתָהּ בְּכְסוּתָהּ: נִמְכָּר בְּגִנְבָתוֹ. אם אין לו מה לְשַׁלֵּם:

הַדֶּרֶן עָלָךְ הָיָה נוֹטֵל

אֲרוּסָה. שֶׁקִּנְאָה לָהּ אֲרוּסָהּ: **וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם**. לְהָבֵא: **לֹא שׁוֹתוֹת**. דְּמַעֲטִינְהוּ קְרָא: **וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**. שֶׁהֲיָה גְּרֵמָה לָאֲמוֹר עָלֶיהָ שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קִנּוּי, דְּמִקְּנוּי וְאֵילָךְ לֹא אֵימְעִיט בְּדִמְפָרֵשׁ בְּגְמָרָא, וַאֲפִילּוּ לֵית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא וְדוֹשְׁטָרַת יָבָם שֶׁזִּנְתָה מְתֻרֶּרֶת לְיִבָּמָהּ, נְהִי דְּמְתֻרֶּרֶת מִיהוּ לֹא בְּעֵי לְמֵימְנַסְבָהּ אִשָּׁה זוֹנָה וְהָיא הַפְּסִידָה כְּתֻבָּתָהּ: **תֵּאת אִישָׁה**. בִּיוֹשְׁבָה תַּחְתָּיו הַכָּתוּב מְדַבֵּר:

נתינה

רש"י

נְתִינָה. מִן הַגִּבְעוֹנִים, וְאָסוּרִין לָבֹא בְּיִשְׂרָאֵל כְּדַאֲמְרִינַן בְּיִבָמוֹת (קף מ"ח): דָּוִד גָּזַר עֲלֵיהֶן: **לֹא שׁוֹתוֹת**. דִּלְא נָאֲמָנָה פָּרָשָׁה אֶלָּא בְּרֵאִיָּה לְקִנְּמָהּ, וְהָכִי תְּנַיָא בְּסִפְרֵי כִּי תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ בְּרֵאִיָּה לְאִישׁוּת הַכָּתוּב מְדַבֵּר לְאַלְמָנָה לִכ"ג וכו': **וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ**. וְאַע"ג דְּשָׁאר אַלְמָנָה לְכ"ג לֹא קָנְסוּהָ רַבָּנָן כְּתֻבָּה כְּדַאֲמְרִינַן בְּכֹהֲנִים בְּפֶרֶק אַלְמָנָה נוֹזֵנִית (קף ק"ו): זוֹ אֵין רְאוּיָה לוֹ, הַלְכָךְ לָאו בַּת כְּתֻבָּה הִיא דְּלֹא עֲדִיפָא מִכַּשֵּׁרָה. **אֲבָל בַּעֲלָהּ אֵינוֹ מַשְׁקֶה וְשֶׁבַעֲלָה בָּא עָלֶיהָ בְּדֶרֶךְ**. שֶׁהוּא גָּרַם לָהּ שֶׁלֹּא תִּשְׁתֶּה נוֹטֶלֶת בְּתֻבָּתָהּ: **מְתוּ בַעֲלֵיהֶן**. שֶׁל כָּל סוֹטוֹת הַנִּסְתָּרוֹת וּרְאוּיוֹת לִשְׁתּוֹת וְלֹא הִסְפִּיקוּ לְהִשְׁקוֹתָן כו': **וְלֹא שׁוֹתוֹת**. דְּבְעִינַן וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וגו': **וכ"ה אוֹמְרִים אוֹ שׁוֹתוֹת אוֹ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה**. כְּלוֹמַר מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא שׁוֹתוֹת לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּתָן, וּבְגמ' מִפְּרָשׁ פְּלוּגְתַּיְיהוּ: **מַעֲבֶרֶת חֲבֵרִי**. שְׁמַע וְהִנִּיחָה מַעֲבֶרֶת וּמְנִיקָה אוֹ מְנִיקָה וְשֶׁגִּרְשָׁהּ וְהִיא מַעֲבֶרֶת אוֹ מְנִיקָה, וְאַרְוִיחוּ חֲכָמִים לְנַפְשָׁא עַד שֶׁיְּהֵא הַוָּלָד בֶּן ב' שָׁנִים שֶׁכָּךְ זְמַן יְנִיקָתוֹ, הֲלָכָךְ זֶה נִשְׁאֶרֶת הָקֵּנֵא לָהּ, לֹא שׁוֹתָה שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ רְאוּיָה לוֹ לְקִנְּמָהּ: **יָכוֹל הוּא לְהַפְרִישָׁהּ**. עַד כ"ד חֹדֶשׁ וּלְהַחֲזִירָהּ, הֲלָכָךְ רְאוּיָה לְאִישׁוּת קָרֵינָא בֵּיהּ: **אִיילוֹנִית**. דִּזְכָרִיָּתָא דִּלֹא יְלָדָה, שְׁמַעְמֵי אָמְרָה נִבְרֵאת כָּךְ וְאֵין לָהּ סִימָנֵי אִשָּׁה לֹא דָּמִים וְלֹא שְׂעָרוֹת וְקוֹלָהּ עָבֶה: **וְשָׁאנָה רְאוּיָה לֵילֵל**. שֶׁשָּׁתָה כּוֹס עִקָּרִין וְאַסּוּרוֹת לְקַנְּמָהּ לְמֵי שֶׁאֵין לוֹ בָּנִים, שֶׁהֲרֵי נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּרִיָה וּרְבִיָה: **אִשָּׁה כֹּהֵן שׁוֹתָה וּמוּתֶרֶת לְבַעְלָהּ**. חֹרִגִין מִן הַקָּטָן, וּבְגמ' פָּרִיךְ פְּשִׁיטָא: **ע"י כֵּל הָעֲרָיוֹת מְקַנְּנִין**. אִם קָנֵא לָהּ מֵאֵבִיהָ וּמֵאָחִיהָ וּמֵאָחִד מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה וְנִסְתְּרָה הֲוֵי קִנּוּיוֹ קִנּוּי וְנֶאֱסָרַת עָלָיו וְשׁוֹתָה, וּבְגמ' פָּרִיךְ פְּשִׁיטָא: חוֹרִין מִן הַקָּטָן. דִּכְתִיב וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ: **וּמִמֵּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ**. וּבְגמ' מְפָרֵשׁ לָהּ: **וְאִלּוּ שֶׁכ"ד מְקַנְּנִין לָהֶן**. אם רוֹאִין אוֹתָם מִתְנַהֲגִוִין בְּפִרְצוּפֵי: **לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ**. וּבְגמ' מְפָרֵשׁ לָהּ: **וְאֵלּוּ שֶׁכ"ד מְקַנְּנִין לָהֶן**. אם רוֹאִין אוֹתָם מִתְנַהֲגִוִין בְּפִרְצוּפֵי: **לֹא לְהַשְׁקוֹתָהּ אָמְרוּ**. הֵם לֹא יַשְׁקוּהָ, דִּבְעִינַן וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבְעָלָה נַמִּי לֹא יַשְׁקֶנָּה בְּקִנּוּי זֶה לְכַשְׁיִרְצֶה וְלִכַשְׁיִצְא? דִּבְעִינַן וְקִנֵּא וְהֵבִיא, וְרַבִּי יוֹסֵי לֹא בָּעֵי וְקִנֵּא וְהֵבִיא: **נט' הָא קִנּוּי מִקְנֵי לָהּ**. לְיאַסֵּר עָלָיו, מִדְּקָתָנֵי לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה: **ה"נ דְּבֵר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרֵאוֹת אֵרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לְקִנּוּי**. וְלֹא גָּרַס אִישׁ, דִּלְדִרְשָׁא אַחֲרִינָא דְּרִשִׁינַן לֵיהּ לְקַמָּן (קף כ:), אֶלָּא רִבּוּיָא מִוְּאֶמַרְתָּ אֲלֵיהֶם, וְה"נ אֶמַר לְקַמָּן בְּפִרְקִין וְאֶמַרְתָּ רִבּוּיָא הוּא: **יָכוֹל שֶׁאֵנִי מוֹצִיא כו'**. דְּמַשְׁמַע לַן אֲרוּסָה מְמַשְׁמַע קְרָא וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם דִּלְא קְרֵינַן בָּהּ תַּחַת אִישָׁהּ, אֲבָל שׁוֹמֶרֶת יָבָם קְרֵינַן בָּהּ תַּחַת אִישָׁהּ דִּמְשַׁמַע לְקַמָּן דִּלְא מֵיחַסְרָא מִסִּירָה לְחֻפָּה: **וְרַבִּי יוֹנָתָן**. מַשְׁמַע לֵיהּ מִעוּטָא קַמָּא לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם אֲבָל אֲרוּסָה קְרֵינַא בָּהּ אִישׁוּת אַף לְאו דְּדָרֵשׁ מֵעֲשֵׂה קָרָא אַחֲרִינָא דְּמַשְׁמַע לְקַמָּן מִשּׁוּם דְּדוּגִא קְדוּשָׁה וְאִינָהּ בָּאָה לוֹ מִכֹּחַ קִדּוּשֵׁי אֲחֵרִים, וְעוֹד שֶׁנִּסְקַלָת עַל יָדוֹ, מַה שְׁאֵין כֵּן בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם: **מַר אֲלִיבָּא לֵיהּ אֲרוּסָה**. רַבִּי יוֹנָתָן חֲשִׁיבָה לֵיהּ אֲרוּסָה אִשָּׁה גְּמוּרָה טְפֵי מִשּׁוֹמֶרֶת יָבָם: **דִּקְדוּשֵׁי דִּידֵיהּ**. שֶׁע"י קִדּוּשִׁי עַצְמוֹ בָּאָה לוֹ: **וְסוֹקְלִין עַל יָדוֹ**. אִם זִנְתָה נִסְקָלָת בְּשִׁבִילוֹ: **דִּלְא מֵיחַסְרָא מְסִירָה לְחֻפָּה**. דְּנִקְנֵית לְיָבָם בִּבְיָאָה גֵּרִידָא וַאֲפִי' בְּזִנוּת לְהִיוֹת בְּאִשְׁתּוֹ לְכָל דָּבָר כְּדִתְנַן בִּיבָמוֹת (קף נ:): וּמִיתְּיֵי לָהּ לְקַמָּן בְּפִרְקָא: **לְרַבּוֹת אִשָּׁה חֵרֵשׁ [וְאִשָּׁה] שׁוֹטֶה**. שֶׁב"ד מְקַנְּנִין לָהֶן. וּבְרַיְיתָא הִיא בְּשִׁלְהֵי פִּירְקִין:

שעמום

תוספות

שאינה ראויה לילד. רש"י פי' שתת כוס עיקרין אבל בפ' אע"פ (כתובות קף כ:) לא משמע הכי דמייתי התם ברייתא ותני בה או שהיתה היא עקרה וקינתה ואילונית ושאינה ראויה לילד אלמא דשאינה ראויה לילד לאו עקרה ולפרש"י שתת כוס עיקרין היינו עקרה וזה לשון ר"ח התם איכא למישאל היינו אילונית היינו עקרה היינו שאינה ראויה לילד ותשובה שאמרנו בפרק יש נוחלין (כ"ב קף קי"ט): ניסת לב' יולדת עד מ' ניסת למ' שוב אינה יולדת וה"ה שנוכל לפרש שאינה ראויה לילד ששתתה אחר בעלה שעד שנים ולא היה דעתה לינשא דאמר בסוף פרק ד' אחים (יבמות קף ל"ה): אמר רב נחמן אמר שמואל כל ששתתה אחר בעלה י' שנים שוב אינה מתעברת כי אתא רבין אר"י ל"ש אלא שאין דעתה לינשא ואע"ג דאמר בגמ' שתת ותקינה ולפ' ר"ח לא הזכיר עקרה במשנה ול"ל דלא דק בלישנא מיהו תימה אמאי לא תנא נמי במתני' עקרה: **ושאר** כל הנשים או שותות. תימה הא משנה יתירא מאי קמ"ל הא שמעינן ליה מרישא והאומרת איני שותה אינה נוטלת כתובתה מעוברת רבי דוסקא מעוברת אינה שותה משום דאיכא סכנת נפשות כדאמר בפרק החולץ (יבמות קף מב:) אבל ניסת בתוך ג' חדשים מאי דהוה הוה ותו לא קנסינן ליה להחזיא וקרינן בה אשתו הראויה לו ובבתן אפילו לרבנן אינה שותה דמסקינן בפ' החולץ (סד ל:) אפילו לרבנן

יוצא בגט:

ורבי יוחנן היא איש מאי עביד ליה מיבעי ליה וכו' תימה והא אידחו דאמר בפ' אלו הנחנקין (סנהדרין קף פ:): גבי איש איש דכי יקלל את אביו ואת אמו קאמר דברה תורה כלשון בנ"א ולא דריש ליה לדרשה אחריתי וכ"ת היכא דאיכא למדרש אפי' מאן דאית ליה ד"ת מודה הוא דדרשינן א"כ מאי פריך ברישא פרק השואל (כ"מ קף ל"ה): אהא דקא בעי אבידה מנלן דשומר שכר חייב דתני' אם גנוב יגנב אין לי אלא גניבה אבידה מנין ת"ל גנוב יגנב מ"מ הניחא למ"ד לא ד"ת אלא למ"ד אמרי' מא"ל והא התם איכא למדרש ולא דרשינן אלא אמר ד"ת והכא אמאי דריש לה ואמרי' בפ' השוחט חמעלה (זבחים קף:) נמי ורבי יוסי מדההוא איש איש דברה האי איש איש נמי דברה אלא השוחט להדיוט דדיש מנא ליה ולא אמרת כיון דמצי למדרש מודה הוא דלא אמר דברה וקשה ליישב שמעותו דת"ת דקשי' דר"מ אדר"מ ור' יהודה אדר' יהודה ודרבי יוסי אדר' יוסי ור' יהודה אדר"ש ור"מ דאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין קף ע.) לרבנן גבי איש איש דכתיב גבי ברכת השם ד"ת ור"מ דריש ליה לרבות ביניים ובפ"ב דמסכת ע"ז (קף כ:) נמי פליג ר' יהודה ור' יוסי דא"ר יהודה כותי לא ימול ישראל מפני שהוא מל לשם הר גריזים אמר לו ר' יוסי וכי היכן מצינו מילה בתורה לשמה ומפרש טעמא דר' יהודה משום דכתיב לה' דמול ורבי יוסי דמול ימול כתיב ואידך נמי הכתיב דמול ימול ד"ת בלשון בני אדם ואלמא דרבי יוסי לית ליה דברה תורה כו' והתם בההוא שמעתתא גופיה פליגתא ר"מ ור' יהודה ואמרינן ימול כותי ולא ימול ארמאי דברי ר"מ והיינו בר' יוסי דאמר כותי שפיר דמי דלא אמר ד"ת ובפ' ד' מדשרטי בפרה (כריתות קף י"ג) אמרינן לאחרים בשלמא החפדה לא נפדתה דקסבר ד"ת ואחרים היינו ר"מ דדאיתא בסוף מס' הוריות (קף י"ג): דר' יהודה מהא דדמול ימול דקא אמר ד"ת ובפ' מציאת האשה (כתובות קף מ"ג): מייתי ברייתא העבד העבריטנו זה שאין לו ואין רוצה להתפרנס נותנין לו לשם מתנה וכו' דברי רבי יהודה וחכ"א יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נוקקין לו אלא מה אנו מקיים העבריטנו ד"ת אבל ר' יהודה דריש ליה וכן בפ' בנות כותים (קה קף נ"ב): ובפ' יוצא דופן (סה קף מ"ב): איש איש מה ת"ל איש איש לרבות תינוק בן יום א' שמטמא בזיבה דברי רבי יהודה ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר א"צ הרי הוא אומר והזב את זובו וגו' א"כ מה ת"ל איש איש ד"ת ר' יוסי מהיכא דאיכא למדרש ד"ת והיכא דדמול ימול דאיתוי דדריש ליה ופליג אדר' יהודה דאמר ד"ת דר"ש הדוה איש איש דקא"ל ר' יוסי בפ' השוחט (גם זה שם): ד"ת פליג עליה ור"ש ואמר דדריש לרבות שנים שאחזו באבר והעלו שחייבין ובפ' אלו מציאות (ב"מ לא:): אמר יש לו ואינו רוצה להתפרנס אין נוקקין לו א"כ מה ת"ל תעבריטנו ד"ת ונראה דמאן דס"ל דאמר ד"ת מודה כל היכא דאיכא למדרש דרשינן לי' וכל הני תנאי סברי להו

ד"ה מיהו היכא דמצי למידרשיה לתעמיד קבלתם או סברתם דרשינן ליה ובהא פליגי מאן דאית ליה דאמר דברה ומאן דלית ליה דברה מאן דאית ליה דברה אין לו כח להוציא יתור הלשון ממשמעות ואם אינו ענין לגופו אלא כיון דמצינו למימר דברה תורה אמר ד"ת ולא נוציאנו ממשמעותו דלאו קרא יתירא הוה להכי פריך בפ' השואל (ב"מ דף צד:) דניחא למ"ד לא ד"ת אם כן יגנב קרא יתירא הוא ואם אינו ענין לגניבה תנהו ענין לאבידה דיגנב גניבה משמע ולא אבידה אלא למ"ד דברה תורה א"כ לאו קרא יתירא הוא מאי איכא למימר ובפרק השוחט והמעלה (זבחים דף קח:) אע"ג דאמרינן מדא"ר יוסי האי איש איש דברה תורה והוא איש איש נמי דברה תורה ואידך לרבויא דאיש איש משמע שפיר כל ריבויי כרבי יונתן דהכא דדריש האי איש איש דבי תשטה לרבויא ואיש איש כי יקלל לדברה תורה הוה רבי יוסי מצי למידרשיה איש איש דשחוטי חוץ לרבות שוחט אלא משום דכתיב איש איש דשחוטי חוץ ואיש איש דמעלה בחוץ בחד עניינא מהדר למדרשינהו בחד עניינא וסגיא דריש דכתיב נזיר להזיר נזדרים נמי לנדור נזיר להזיר וקא דייק נמי נזירות כתיב לנדור נזיר להזיר נזדרים נמי לנדור נדר הזיקשא למה לי אי כתב נדר לנדור כדכתיב נזיר להזיר כדקאמרת ולא צריך הזיקשא השתא דכתיב לנדור נדר ד"ת ופי' כיון דלא שינה קרא בדיבוריה אי"כ דברה כלשון בני אדם ולאו קרא יתירא הוא למדרש מינה לרבות כיוצא דמשמעות דקרא לא נפקא אלא מריבוי דקרא ובלא קרא יתירא לא מסתבר לרבויינהו ולמימר דלריבויי קומם וקומם כמו שיאמר קרבן וכן אם יאמר הריני או אהא כמו שיאמר הריני נזיר הלכך צריך קרא יתירא ולא דמי לכיוני השם דמרבינן איש איש אפילו למ"ד ד"ת דאותן ביניהן אשכחן דכתיבי בקרא כמו אל צבאות אהיה שדי כל הני דקתני בשבועות (דף לה.), ועוד דבינוי כתיב בהדוה קרא דמברך השם איש איש כי יקלל אלהיו (ויקרא כד) והיינו דאמרי' התם בריש נדרים דניחא למ"ד ד"ת דאליבייה לא צריך למידרשיה וכו' והכי אמר בפ' ד' מחוסרי כפרה (בריתות דף יא.) דאמר ליה ר"א ב"ע לרבי ישמעאל בעלמא כוותיך סבירא לי' דדברה תורה והכא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא תופשה והפרה לא נפרתה למה לי ש"מ לחצייה שפחה וחציה בת חורין אלמא אפילו למאן דאית ליה ד"ת דרשינן ליה משום עניינא דקרא הואיל וניתן ליידרש ה"ה דדרשינן ליה נמי בלהעמיד קבלתן או סברתן היכא דלא עכר ליה ממשמעותיה כגון יגנב דכתיב בהדיא גניבה ודרשינן מיניה אבידה משום כפל הלשון הלכך כל הני דפרק אלו מציאות (ב"מ דף כ.א) דהשב תשיבם שלח תשלח הוכח עוזב תעזוב הקים תקים מות יומת השב תשיב חבל תחבול פתח תפתח נתון תתן בולי עלמא מודו בהו דדרשא דידהו לא עקר להו ממשמעותיה והא דאמרינן הניחא למ"ד לא אמרי' ד"ת הינו ר"ע דלא אשכחיניה דקאמר ד"ת דדריש בפ' ד' מחוסרי כפרה (בריתות דף יא.) והפרה לא נפרתה לפדייה ואינה פדויה ובפרק הערל (יבמות דף ע.) בשמעתא דקמייתא דא"ר אליעזר איש איש ד"ת ודריש ליה רבי עקיבא לרבות הערל ובן ברית חלק (סנהדרין דף צ:) ובפ' ד' מיתות (שם דף סד:) הכרת הכרת דא"ר עקיבא הכרת בעוה"ז הכרת לעוה"ב וה"ה מאכל נמי סוגיין בפ' אין עומדין (ברכות דף לא:) אם ראה תראה דלרבי ישמעאל דאמר ד"ת ולרבי עקיבא אם ראה מוטב ואם לאו תראה אבל ר' ישמעאל אומר בכל דוכתי ד"ת כגון הני דפליג אדר"ע ובפ' ד' מחוסרי כפרה (בריתות דף יא.) נמי וכן ר' אלעזר ב"ע בפרק קמא דקידושין (דף יז:) ובפרק אלו מציאות (ב"מ דף לא:) גבי הענק תעניק כדמפרש התם טעמא ולדידי' אלעזר בר' יוסי בריש חלק (סנהדרין דף צ:) והא דאמר בפ' אלו הן הגולין (מכות דף יב.) בקרא אם יצא יצא הוא כמ"ד ד"ת הא כמ"ד לא דברה תורה אצטרא קאמר להו כדמפרש אביי התם מסתברא כמאן דאמר דברה וכו': **ורבי** יונתן דאי איש איש מאי עביד ליה וכו'. תימה האי ריבוי לרבי יאשיה מנליה היקישא דאיש לאשה לר' יונתן מנא ליה וכו אית לן למימר דפליגי בהא נמי דר' יאשיה ליה ליה דאשת חרש שותה ור' יונתן לית ליה דסומא אינה שותה: **דהאמר** רב קנה לכל. הני לישני דפליגי בהבא על יבמתו (יבמות דף נח, בשומרת יבם שנפלה מן הנשואין או מן האירוסין לא שייכא דוקא אלא לענין תרומה משום דכבר אבלה אבל לענין להשקותה וליורשה ולטמא לה לא: **בספרים** גרס. אי הכי לימא רב דאמר כרבי יאשיה ולא א"ש אי הכי ובפרש"י לא גרס והוא לא שבש הגירסא אלא בסתם פי' לימא רב דאמר וכו' ושמא בספרו לא היה כתוב בה הכי:

כשמואל דאמר לא קנה אלא לדידיה כו'. תימה כיון דקנה מיתת לדברים האמורים בפרשה לפוטרה בנו דכיון שבא עליה הרי היא כאשתו לאותן דברים א"כ מ"ט דרבי יונתן דאלימא ליה ארוסה כשומרת יבם אי משום דארוסה קידושין דידיה שומרת יבם נמי ביאה דידיה היא ונתקה על ידו וכ"ש דתקשה לרב דאמר אנא דאמינא אפילו לרבי יונתן ותו מאי דוחקיה למימר בשמואל והא מסיק דאפילו רב הוה אתי מלתייהו אליבייה ולענין השקאה קפיד רחמנא דבעינן ביאה לשם אישות ובביאת בפרק הבא על יבמתו (דף נח.) מוקי לה נמי הא דתנן (אמן שלא שיטיתי ארוסה ונשואה) שומרת יבם וכנוסה בגון דבא עליה בב' בבית אחיו וכו' כי הבא ומקשה מידי הוא טעמא אלא לרב דאמר רב קנה לכל ולא מתרץ גבי השקאה גזירת הכתוב דבעינן ביאה לשם אישות:

אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבי יונתן. נראה דהכי פירושו לא מיבעיא לרבי יאשיה דמרבה שומרת יבם דאמינא כוותיה והאי דאיצטריך לרבויי משום דכתיב הבא תחת אישך דמשמע שבא עליה לשם אישות וכו' לא צריכא למימר דקרא אסמכתא בעלמא הוא כמו שפירש רש"י ואף מה שפירש לשמואל דהיא דאיצטריך רבי יונתן למעוטי שומרת יבם אסמכתא בעלמא הוא תימה נהי דלאו אשתו היא אי לאו מעטיה קרא מהיכא תיתי דבעינן אשתו טפי לענין השקאה מלענין קיני אי משום דכתיב והביא האיש את אשתו (אלא) ה"נ גבי קיני כתיב וקינא את אשתו ירושלמי ארוסה לא שותה ושקטה גזירת הכתוב הוא והביא האיש את אשתו ולא יקנא לה התורה אמרה וקינא את אשתו וקינא את אשתו אפי' מקצת אשתו ר' יוחן בעי כמה דתימר תמן וקינא את אשתו וקינא את אשתו אפילו מקצת אשתו דכוותה תחת אישך תיקי אפי' מקצת אישך היך עבידה קינא לה ועודה ארוסה ובנוסה ונסתרה משקה אותה על קיניני קינא לה עודה שומרת יבם ובנוסה ונסתרה משקה אותה על קיניני קינא לה ועודה ארוסה ובנוסה ונסתרה וידע בה בתצא בכתובתה ולאו בתצא שלא בכתובתה (קינא לה ועודה שומרת יבם ובנוסה ונסתרה וידע בה בתצא בכתובתה ואם לאו תצא שלא בכתובתה) לא קינא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וקינא לה ולא הספיק לבונסה עד שמת ונפלה לפני אחיו אינו משקה אותה שלא נפלה לו אלא מדמת אחיו הראשון אבל אם קינא לה היבם ובנוסה ומת ונפלה לפני היבם ובנוסה ונסתרה משקה אותה על קיניניו: **שאני** התם דילית ליה לאימתא דבעל. וא"ת דבי דבעי למפשט מארוסה ושומרת יבם לית ליה לדהו נמי אימתא דבעלה בעלייהו לאו בגייהו נינהו ר"ל אפ"ה אית ליה אימתא פן ירגישו בעליהן בפריצותן.

שמע

שְׁעָמוּם. לְקוֹי בְּתַמְהוֹן לֵב: **הַאי תַּחַת אִישָׁהּ.** בְּתַרְגֵּמָא הָאֲמוּר בְּסוֹטָה הֲפָרְשָׁה זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאוֹת וְגוֹ': **לְהָקִישׁ אִשָּׁה לְאִישׁ.** בְּרֵישָׁא הִיא בְּשִׁלְּחָהּ פְּרָקִין, וְהָתָם מְפֹרָשׁ לְמַאי הִלְכְתָא:
הֲנֵי קְרֵאֵי. דְּמֵמַעֲטֵי אֲרוּסָה: **מִבַּעֲלֵי אִישָׁהּ.** מִשְּׁמַע שֶׁבְּעָלָהּ נָתַן בָּהּ אֶת שֶׁכְּבָתוֹ קֹדֶם לִסְתִירָה זוֹ: **מִשְׁכַּבַת זֶרַע.** דְּאִיצְטְרִיךְ לְמֵעוּטֵי אֲרוּסָה מִקְּרָא אַחֲרִינָא וְלֹא מִמַּעֲטֵא מֵהָתָם:
בְּגִין שֶׁבָּא עָלֶיהָ אִרּוּס בְּבִית אָבִיהָ. בְּזִנּוּת: **בְּבִית אָבִיהָ.** חֲסִירָ. לְאַחַר שְׁמוֹת אֲחָיו: **שׁוֹמֶרֶת יָבָם קְרִיַּת לָהּ.** דְּקָאֲמַרַתְּ דִּלְכָא תְּשִׁתָּה, הָא אִשְׁתּוֹ מֵעֻלְיֵיהוּ הִיא בְּבִיאַת זְנוּת: **דְּהָא אָמַר רַב.** בֵּיבְמוֹת תְּנָךְ לְכָל, דִּתְנַן הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ בֵּין בִּשּׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד דְּהֶיְינוּ בְּזִנּוּת קָנָהּ, וְאָמַר רַב קָנָהּ דְּקָתָנֵי מִתְנֵי' קָנָה לְכָל, אִם כֵּן הוּא מְאֵכִילָהּ בִּתְרוּמָה וְיוֹרְשָׁה וּמְטַמְּאָה לָהּ וּמְשַׁקֶּה וּפוֹטֵר בְּגִט בִּלְא חֲלִיצָה: **כְּשְׁמוּאֵל.** דְּאָתְיָא קְרָא לְמֵעוּטֵי כְּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר לֹא קָנָה אֶלָּא לְדִבָּרִים הָאֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת יְבָמָה, לְקוּם עַל שֵׁם אָחִיו בְּנַחֲלָתוֹ וּלְפַטְּרָהּ בְּגִט, דְּהָא דִּכְנֵי לָהּ יְבָמָה לְמִיכַּל בִּתְרוּמַת בַּעְלָהּ וְלִירְשׁוֹת בַּעְלָהּ וְלִשָּׂרֵף עִמּוֹ, דְּהָא מִיכַּוְּנ

[דף ט"ז ע"א]

עַמּוּקִין טָפַח – זוֹרְעִין לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵירְעוֹנִין, אֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע. וְנִתְנֵי חֲמִשָּׁה! שְׁנַיִם מִיכָּן וּשְׁנַיִם מִיכָּן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע! לֵית יָכִיל, צַד שֶׁבָּאן וְצַד שֶׁבָּאן חוֹבֵשׁ אֶת הָאֶמְצָעִי.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בָּעֵי: גּוֹבֶל מַהוּ שֶׁיַּצִּיל אֶת הַיָּרָק מִיַּד מוּקְשָׁה? מַה אִם זָרָעִים בְּזָרָעִים שֶׁהֵן נִיצּוֹלִין בְּעָשָׂר אֲמוֹת וּמֻחֱצָה – אֵין הַגּוֹבֶל מַצִּיל מִיָּדָם, מוּקְשָׁה שֶׁהוּא נִיצּוֹל בִּשְׁתִּים עֶשְׂרֵה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

מוּקְשָׁה עַצְמוֹ, מַהוּ שֶׁיַּצִּיל בִּרְאשׁ הַגּוֹבֶל? מַה אִם זָרָעִים בְּזָרָעִים שֶׁהֵן נִיצּוֹלִין בְּעָשָׂר אֲמוֹת וּמֻחֱצָה – אֵינָן נִיצּוֹלִין בִּרְאשׁ הַגּוֹבֶל, מוּקְשָׁה שֶׁהוּא נִיצּוֹל בִּשְׁמוֹנָה אֲמוֹת – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אָמַר רַבִּי יוּדָן אֲבוּי דְּרַבִּי מַתַּלְיָא: וְהֵן הוּא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא הָכֵן הוּא: מַה אִם זָרָעִים בְּזָרָעִים שֶׁנִּיצּוֹלִין בְּעָשָׂר אֲמוֹת וּמֻחֱצָה – אֵינָן נִיצּוֹלִין בִּרְאשׁ הַגּוֹבֶל, מוּקְשָׁה שֶׁהוּא נִיצּוֹל בִּשְׁתִּים עֶשְׂרֵה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

הֲלָכָה ב׳

מתני׳ כָּל מִין זְרָעִים – אֵין זוֹרְעִים בָּעֲרוּגָה. וְכָל מִין יְרָקוֹת – זוֹרְעִין בָּעֲרוּגָה.

חַרְדָּל וַאֲפוּנִין הַשּׁוּפִּין – מִין זֵרְעוֹנִין. אֲפוּנִין הַגַּמְלָנִין – מִין יָרָק.

גּוֹבֶל שֶׁהָיָה גָּבוֹהַּ טָפַח וְנִתְמַעֵט – כָּשֵׁר, שֶׁהָיָה כָּשֵׁר מִתְּחִלָּתוֹ.

הַתֶּלֶם וְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהֵם עֲמוּקִין טָפַח – זוֹרְעִין לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵירְעוֹנִים, אֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע.

גמרא כָּל מִין זְרָעִים וְכוּ׳. חַרְדָּל וְהָאֲפוּנִין הַשּׁוּפִּין – מִין זְרָעִים [אַף עַל פִּי] שֶׁזַּרְעָן לְיָרָק. אֵין נוֹתְנִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי עֲרוּגָה.

הָאֲפוּנִין הַגַּמְלוֹנִין וּפוּל הַמִּצְרִי שֶׁזַּרְעָן לְזֶרַע – אֵין נוֹתְנִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי עֲרוּגָה. זַרְעָן לְיָרָק – נוֹתְנִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי עֲרוּגָה. וּשְׁאָר זֵירְעוֹנֵי גִינָּה שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין, אַף עַל פִּי שֶׁזַּרְעָן לְזֶרַע – נוֹתְנִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי עֲרוּגָה.

נִתְמַעֵט – כָּשֵׁר. אָמַר רַבִּי אֵימִי: הָדָא דְאַתְּ אָמַר לַזְּרָעִים שֶׁבּוֹ, הָא לִזְרֹעַ בּוֹ בִּתְחִילָּה – אָסוּר. עָבַר וְזָרַע,

[דף ט"ז ע"ב] מֵאַחַר שֶׁאֵלּוּ מוּתָּרִין – אַף אֵלּוּ מוּתָּרִין.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: נִיקָּא נֶעֱקְרוּ הָרִאשׁוֹנִים מוּתָּרִין. נֶעֱקְרוּ הָרִאשׁוֹנִים, הַשְּׁנִיִּים מַה הֵן?

נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא: הַמִּטָּה שֶׁנִּיטְּלוּ שְׁתֵּי אֲרוּכוֹת שֶׁלָּהּ, וְעָשָׂה לָהּ אֶת הַחֲדָשׁוֹת, וְלֹא שִׁינָּה אֶת הַנְּקָבִים, נִשְׁתַּבְּרוּ, חֲדָשׁוֹת – טְמֵיאָה, וִישָׁנוֹת – טְהוֹרָה, שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַיְשָׁנוֹת.

הָדָא אָמְרָה: נֶעֱקְרוּ הַשְּׁנִיִּים – הָרִאשׁוֹנִים מוּתָּרִין. נֶעֱקְרוּ הָרִאשׁוֹנִים – הַשְּׁנִיִּים אֲסוּרִין.

רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זְעֵירָא וְרַבִּי אֵימִי, תַּרְוַיְהוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר: סוֹמְכִין לְגָדֵר וְאֵין סוֹמְכִין לַגּוֹבָל. וַחֲרָנָה אָמַר: גּוֹבָל שֶׁנִּתְמַעֵט – כָּשֵׁר, הָא גָּדֵר שֶׁנִּתְמַעֵט – פָּסוּל. וְלֹא יָדְעִין מַאן אָמַר דָּא וּמַאן אָמַר דָּא.

מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: סוֹמְכִין לַגָּדֵר וְאֵין סוֹמְכִין לַגּוֹבָל, תֵּדַע: רַבִּי אֵימִי דּוּ אָמַר גּוֹבָל שֶׁנִּתְמַעֵט – כָּשֵׁר, הָא גָּדֵר שֶׁנִּתְמַעֵט – פָּסוּל.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אוּף אֲנַן תְּנֵינַן תַּרְתֵּיהוֹן, גּוֹבָל שֶׁנִּתְמַעֵט – כָּשֵׁר. הָא גָּדֵר שֶׁנִּתְמַעֵט – פָּסוּל.

סוֹמְכִין לַגָּדֵר, דְּתָנֵינַן: הַסּוֹמֵךְ לַבּוּר וְלַנִּיר וְלַגָּפָא וְלֶחָרָךְ וְלַגָּדֵר שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים.

אֵין סוֹמְכִין לַגּוֹבָל, דְּתָנֵינַן: הַתֶּלֶם וְאַמַּת הַמַּיִם שֶׁהֵן עֲמוּקִין טֶפַח – זוֹרְעִין לְתוֹכָהּ שִׁשָּׁה מִינֵי זֵירְעוֹנִין, אֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד מִיכָּן וְאֶחָד בָּאֶמְצַע.

אִם אוֹמֵר אַתָּה: שֶׁסּוֹמְכִין לַגּוֹבָל, יִזְרַע לְמַטָּן כַּמָּה שׁוּרוֹת!

אָמְרִין חַבְרַיָּא קוֹמֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אָבִין: תִּיפְתַּר, שֶׁהָיָה זוֹרֵעַ בְּרֹאשׁ הַגּוֹבָל.

אָמַר לוֹ: אֵין כֵּינִי, יַעֲקוֹר אוֹתוֹ הַקֶּלַח וְיִזְרַע לְמַטָּן כַּמָּה שׁוּרוֹת! לֹא מוּטָב לַעֲקוֹר קֶלַח אֶחָד וְלִזְרֹעַ לְמַטָּן כַּמָּה שׁוּרוֹת!

[דף ט"ז ע"א]

הֲלָכָה ג׳

מתני׳ הָיָה רֹאשׁ תּוֹר יָרָק נִטָּעַם לְתוֹךְ שְׁדֵה יָרָק אַחֵר – מוּתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּסוֹף שָׂדֵהוּ.

הָיְתָה שָׂדֵהוּ זְרוּעָה יָרָק וְהוּא מְבַקֵּשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל יָרָק אַחֵר – רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא הַתֶּלֶם מְפוּלָּשׁ מֵרֹאשׁ הַשָּׂדֶה וְעַד רֹאשׁוֹ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֹרֶךְ שִׁשָּׁה טְפָחִים וְרוֹחַב מְלוֹאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹחַב כְּמִלּוֹא רוֹחַב הַפָּרָקָה.

גמרא חָיָה רֹאשׁ תּוֹר כו׳. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא: אֵינוֹ זוֹרֵעַ לְתוֹכָהּ אֶלָּא מִין אֶחָד בִּלְבַד. מַה אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרוֹחַב? מַה אִין רַבִּי עֲקִיבָה חוֹבֵשׁ בְּשָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת [רוּחוֹת] – אִית לֵיהּ רוֹחַב מְלוֹאוֹ, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל שֶׁהוּא חוֹבֵשׁ בִּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת [רוּחוֹת] – לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

מַה אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּשׁוּרָה שֶׁל יָרָק בִּשְׂדֵה תְּבוּאָה? מַה אִין רַבִּי עֲקִיבָה דְּהוּא מֵיקַל הָכָא – הוּא מַחְמִיר תַּמָּן, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל דְּהוּא מַחְמִיר הָכָא – לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּיַחְמִיר תַּמָּן! לָא צוֹרְכָא דְּלָא, מַה דְּאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תַּמָּן בְּרוֹחַב, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר תַּמָּן: לָא שַׁנְיָיא, הִיא רַבִּי עֲקִיבָה, הִיא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. בְּרוֹחַב.

שְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שׁוּרָה אַחַת, הָא שְׁתַּיִם – אָסוּר. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, תַּרְוַיְהוֹן אָמְרֵי: לָא שַׁנְיָיא, הִיא אַחַת, הִיא שְׁתַּיִם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: מוּתָּר לְהַבְקִיעַ אַרְבַּע שׁוּרוֹת בַּבַּקְעָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבִלְבַד שֶׁיִּהוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת נִידוֹנוֹת כַּעֲרוּגָה. אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: וּבִלְבַד שְׁלֹשָׁה בְּתוֹךְ שִׁשָּׁה.

אָמַר רַבִּי הוּנָא: טַעֲמָא דְּרַבִּי יוּדָה (דברים י"א) **וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק.** וְכַמָּה הִיא שִׁיעוּרָהּ שֶׁל פַּרְסָה? טֶפַח.

תָּנֵינַן תָּמָּא דְּרַבִּי יוּדָה, וְתָנֵינַן תַּמָּן! אִילּוּ תָנֵיתָהּ תָּמָּא וְלָא תָנֵיתָהּ תַּמָּן, הֲוֵינָן אָמְרִין: מַה אִין רַבִּי יוּדָה דְּהוּא מַחְמַר תָּמָּא – מֵיקַל תַּמָּן, רַבָּנִין דְּאִינּוּן מְקִילִין תָּמָּא – לֹא כָּל שֶׁכֵּן יְקִילוּן תַּמָּן! תָּא, צוֹרְכָא מִתְנֵי תַּמָּן.

אוֹ אִילּוּ תָנֵיתָהּ תַּמָּן וְלָא תָנֵיתָהּ תָּמָּא, הֲוֵינָן אָמְרִין, מַה אִין רַבָּנָן דְּאִינּוּן מַחְמְרִין תַּמָּן – אִינּוּן מְקִילִין תָּמָּא, רַבִּי יְהוּדָה דְּהוּא מֵיקַל תַּמָּן – לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּיֵקִיל תָּמָּא! תָּא, צוֹרְכָא מִתְנֵי תָּמָּא וְצוֹרְכָא מִתְנֵי תַּמָּן.

[דף ט"ז ע"ב] הֲלָכָה ד'

מתני' הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קִשּׁוּאִין, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל דְּלוּעִים, שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי – מוּתָּר. שׁוּרָה שֶׁל קִשּׁוּאִים, שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי – אָסוּר. שׁוּרָה שֶׁל קִישּׁוּאִין, שׁוּרָה שֶׁל דְּלוּעִין, שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמִּצְרִי וְשׁוּרָה שֶׁל קִישּׁוּאִין – רַבִּי לְיֵעֶזֶר מַתִּיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין.

נוֹטֵעַ אָדָם קִשּׁוּת וְדַלַּעַת לְתוֹךְ גִּומְּא אַחַת, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא זוֹ נוֹטָה לְצַד זוֹ, וְזוֹ נוֹטָה לְצַד זוֹ. וְנוֹטֵעַ שֵׂעָר שֶׁל זוֹ לְכָאן. שֶׁכֵּן מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים – לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן.

גמרא הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת כו'. חִזְקִיָּה אָמַר: בְּמַחְלוֹקֶת. מַאן דְּאָמַר תַּמָּן: שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה – אוּף הָכָא שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. מַאן דְּאָמַר תַּמָּן: בִּשְׁמוֹנָה – אוּף הָכָא בִּשְׁמוֹנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיא! וָפֶה כֹּחַ מוּקְשָׁה בֵּין הַמּוּקְשָׁיוֹת לְהַצִּיל בִּשְׁמוֹנָה.

אוֹרְכוֹ בְּכַמָּה חוֹבֵשׁ? אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: נִלְמְדִינָהּ מִן הַכֶּרֶם. כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי כֶּרֶם: לָא שַׁנְיָיא, הֵיא אָרְכּוֹ הֵיא הֶפְלֵיגוֹ, אַף הָכָא – לָא שַׁנְיָיא, הֵיא אָרְכּוֹ הֵיא הֶפְלֵיגוֹ.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּחִזְקִיָּה נִיחָא, מַאן דְּאָמַר תַּמָּן בִּשְׁמוֹנָה, אוּף הָכָא בִּשְׁמוֹנָה.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אוֹרְכוֹ כְּכַמָּה חוֹבֵשׁ? אֵין תֵּימַר בִּשְׁמוֹנָה קַל וְחוֹמֶר לְמוּקְשָׁה בֵּין הַבְּצָלִים שֶׁלֹּא יַחֲבִישׁ אֶלָּא שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה [שְׁמוֹנָה]. מַה אִם מוּקְשָׁה בֵּין הַמּוּקְשָׁיוֹת, שֶׁיִּפְיָתָהּ כּוֹחוֹ לְהַצִּיל

[דף י"ז ע"א]

בִּשְׁמוֹנָה – נָחְבַּשׁ בִּשְׁמוֹנָה, מוּקְשָׁה בֵּין הַבְּצָלִים, שֶׁהוֹרַעְתָּ כּוֹחוֹ לְהַצִּיל בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא יַחֲבִישׁ אֶלָּא בִּשְׁמוֹנָה!

אֵין תֵּימַר מוּקְשָׁה בֵּין הַבְּצָלִים – אֵין נָחְבַּשׁ אֶלָּא בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה, קַל וָחוֹמֶר לְמוּקְשָׁה בֵּין הַמּוּקְשָׁיוֹת – שֶׁלֹּא יַחֲבִישׁ אֶלָּא בִּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה.

עַד כְּדוֹן בְּרוֹצֵף. בְּעוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים? כְּמָה דְתֵימַר גַּבֵּי כֶּרֶם: לָא שַׁנְיָיא, הוּא רוֹצֵף, הוּא עוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים, אַף הָכָא – לָא שַׁנְיָיא, הוּא רוֹצֵף, הוּא עוֹשֶׂה קְלָחִים יְחִידִים.

רַבִּי יַנַּאי אָמַר: בְּמַחְלוֹקֶת. שְׁנֵי מִינִין – מִצְטָרְפִין לְהַצִּיל, וְאֵין שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לֵיאָסֵר. רַב אָמַר: דִּבְרֵי הַכֹּל הֵיאַ! כְּשֵׁם שֶׁשְּׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לְהַצִּיל, כָּךְ שְׁנֵי מִינִין מִצְטָרְפִין לֵיאָסֵר.

מַתְנִיתִין מְסַיְיעָא לְרַבִּי יַנַּאי. דְּתָנֵינַן: רַבִּי לְיֵעֶזֶר מַתִּיר. מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַב. שׁוּרָה שֶׁל קִישׁוּאִין, שׁוּרָה שֶׁל דִּילוּעִין, שׁוּרָה שֶׁל פּוּל הַמִּצְרִי, וְשׁוּרָה שֶׁל קִישׁוּאִין, עַד שֶׁלֹּא נָטַע אֶת הָרְבִיעִית, לֹא כְּבָר נֶאֱסְרוּ? תִּיפָּתֵר, שֶׁנָּטַע אַרְבַּעְתָּן כְּאַחַת.

נוֹטֵעַ אָדָם קִישׁוּת. תָּנֵי: מוּתָּר הוּא אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שֶׁדֵּהוּ גוּמָא קְטַנָּה עֲמוּקָה טֶפַח, וְלִזְרֹעַ בְּתוֹכוֹ אַרְבַּע זֵירְעוֹנִין, וּלְהָפְכָן לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ.

רַבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא, שִׁמְעוֹן גַּרְשָׁיֵיה בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּנוֹטְעִין לְחוּרְבָּה שָׁנוּ. רַבִּי מָנָא בָּעֵי: אִם בְּנוֹטְעִין לְחוּרְבָּה – נִיתְנֵי שְׁמוֹנָה, שְׁנַיִם מִיכָּן וּשְׁנַיִם מִיכָּן, וּשְׁנַיִם מִיכָּן וּשְׁנַיִם מִיכָּן!

הֲלָכָה ה׳

מתני׳ הָיְתָה שָׁדֵהוּ זְרוּעָה בְצָלִים וּבִיקֵּשׁ לִיטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרוֹת שֶׁל דִּילוּעִין, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שׁוּרָה אַחַת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: עוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וּמַנִּיחַ קָמַת בְּצָלִים בְּמָקוֹם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְעוֹקֵר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, וְנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.

[דף י״ז ע״ב] וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם אֵין בֵּין שׁוּרָה לַחֲבֶירְתָּהּ שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יִקַּיֵּים זֶרַע שֶׁל בֵּינָתַיִים.

גמרא כַּהֲנָא אָמַר: דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, פְּעָמִים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, פְּעָמִים שְׁתִּים עֶשְׂרֵה, פְּעָמִים שְׁמוֹנָה. בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹתֵן כָּל הָעֲבוֹדָה מִבִּפְנִים – שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. מִקְצָתָהּ בִּפְנִים וּמִקְצָתָהּ בַּחוּץ – שְׁתִּים עֶשְׂרֵה. כּוּלָּהּ מִבַּחוּץ – שְׁמוֹנָה.

שְׁמוּאֵל אָמַר: לְעוֹלָם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה. וְתָנֵי בֵּן: קוֹצֵב עַל דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנָה.

הָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר: שְׁתִּים עֶשְׂרֵה. וְרַבָּנִין אָמְרִין: שְׁתִּים עֶשְׂרֵה, מַה בֵּינֵיהוֹן? כְּמִיכָּה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל – אָסוּר לְסָמוֹךְ. וְרַבָּנִין אָמְרִין: מוּתָּר לְסָמוֹךְ.

הֲלָכָה ו׳

מתני׳ דְּלַעַת בְּיֶרֶק – יָרָק בִּתְבוּאָה, נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רוֹבַע.

[דף י״ח ע״א]

הָיְתָה שָׁדֵהוּ זְרוּעָה תְבוּאָה, וּבִיקֵּשׁ לִיטַּע לְתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל דִּילוּעִין – נוֹתְנִין לַעֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים. וְאִם הִגְדִּילָה – יַעֲקֹר מִלְּפָנֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת.

אָמְרוּ לוֹ: הֲתַתְחִמִּיר זוֹ מִן הַגֶּפֶן? אָמַר לָהֶן: מָצִינוּ שֶׁזּוֹ חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן, שֶׁלְּגֶפֶן יְחִידִית – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְלִדְלַעַת יְחִידִית – בֵּית רוֹבַע.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל שְׁלֹשָׁה דִילּוּעִין לְבֵית סְאָה – לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סְאָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַחוֹטֵף אֶפְרָתִים מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: כָּל שְׁלֹשָׁה דִילּוּעִין לְבֵית כּוֹר – לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית כּוֹר.

גמרא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אֲפִילּוּ שׁוּרָה יְחִידִית – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָה. מַהוּ לִיתֵּן עֲבוֹדָה לָרִאשׁוֹן [לָרִאשִׁין]? כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי בֶּרֶם, נוֹתְנִין עֲבוֹדָה לָרִאשׁוֹן [לָרִאשִׁין].

מַהוּ לִזְרוֹעַ בֵּין הַגּוּמּוֹת? כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי בֶּרֶם אָסוּר לִזְרוֹעַ בֵּין הַגְּפָנִים – אוּף הָכָא אָסוּר לִזְרוֹעַ בֵּין הַגּוּמּוֹת.

רַבִּי יוֹנָה בָּעֵי: נָטַע חֲמִשָּׁה דִילּוּעִין וּסְמָכָן לַגֶּדֶר, מַהוּ לִיתֵּן לָהֶן חֲלָכוֹת עֲרִים?

בְּכָל חֲדִילּוּעִין, מְשַׁעֲרִין אוֹ לֹא? בְּכָל מָקוֹם שֶׁעָשִׂיתָ קִישׁוּת וּפוּל הַמִּצְרִי כִּדְלַעַת יְוָונִית – אַתְּ עוֹשֶׂה דְּלַעַת מִצְרִי כִּדְלַעַת יְוָונִית.

וְיִתְיַבְּיֵנִיהּ: הֲרֵי הַמְקַיֵּים קְלָחִים לַחִין לְזֶרַע,

[דף י"ח ע"ב]

יְחִידִים, צָרִיךְ לְהַפְנוֹת לָהֶם בֵּית רוֹבַע, אוֹ לַעֲשׂוֹת לָהֶם מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. קַל הוּא בְּשׁוּרָה.

מִן מַה דְּלָא מְתִיב לֵיהּ, תַּוֵּי בֵּן, רַבִּי יוֹסֵי סָבַר מֵימַר: הִיא שׁוּרָה, הִיא מְרוּבָּע. דְּאָמַר רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵי גְּלִילָאָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי חֲנִינָה: הַמְקַיֵּים קֶלַח אֶחָד בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ לְזֶרַע – צָרִיךְ לְהַפְנוֹת לוֹ בֵּית רוֹבַע, אוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ מְחִיצָה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. אֲפִילּוּ מִין בְּמִינוֹ.

הֲתִיב רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיה קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: וְהָתַנֵּינַן: כּוּסְבַּר שֶׁזֶּרָעָהּ לְזֶרַע – יַרְקָהּ פָּטוּר. אָמַר לֵיהּ: שַׁנְיָיא הִיא כּוּסְבַּר, שֶׁהִיא וְזַרְעָהּ נֶאֱכָלִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן: בּוֹא וּרְאֵה מַה בֵּין תְּחִילַּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל לְסוֹפוֹ. שֶׁתְּחִילָּתוֹ – בְּבֵית כּוֹר, וְסוֹפוֹ – בְּבֵית סְאָה.

הַדְרָן עָלָךְ פֶּרֶק עֲרוּגָה

פֶּרֶק רְבִיעִי

הֲלָכָה א' מתני' קָרַחַת הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע אַמּוֹת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה.

מָחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה.

וְאֵי זוֹ הִיא קָרַחַת הַכֶּרֶם? כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ, אִם אֵין שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁם שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה –נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר.

וְאֵי זֶהוּ הוּא מָחוֹל הַכֶּרֶם? בֵּין כֶּרֶם לַגָּדֵר, אִם אֵין שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ, וְזוֹרֵעַ אֶת הַמּוֹתָר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין זֶה א�ֶלָּא גֶּדֶר הַכֶּרֶם. וְאֵי זֶהוּ הוּא מָחוֹל הַכֶּרֶם? בֵּין שְׁנֵי כְּרָמִים.

וְאֵי זֶהוּ גָּדֵר? שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. וְחָרִיץ? שֶׁהוּא עָמֹק עֲשָׂרָה וְרָחָב אַרְבָּעָה.

גמרא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קָרַחַת הַכֶּרֶם – הוּא כֶּרֶם שֶׁחָרַב. קָרַחַת הַכֶּרֶם – מַקְרִיחִים אוֹתוֹ מֵאֶמְצָעוֹ. כֶּרֶם שֶׁחָרַב – מַקְרִיחִין אוֹתוֹ מִכָּל צְדָדָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְהוּא שֶׁבָּא מִמַּטַּע כֶּרֶם גָּדוֹל. אֲבָל אִם בָּא מִמַּטַּע כֶּרֶם קָטוֹן – אֵין זֶה קָרַחַת

[דף י"ט ע"א]

הַכֶּרֶם. וְתָנֵינָן אֵי זֶהוּ קָרַחַת הַכֶּרֶם? כֶּרֶם שֶׁחָרַב מֵאֶמְצָעוֹ וְנִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ כְּדֵי כֶּרֶם. בֵּין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֵּין מִשָּׁלֹשׁ בֵּין מִשְּׁתַּיִם זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ.

הֵיאַךְ עֲבִידָא? חָמֵשׁ שׁוּרִין מִן שׁוּבַע שׁוּבַע, נִסַּב חַד כַּרְמִין, כִּי אִית אַרְבָּעָה כְּרָמִין, וּתְלָתָא בֵּינַיִין, נִסַּב חַד חוֹרָן – אִית תַּמָּן תְּלָתָא כְּרָמִין, וּתְרֵין בֵּינַיִין. נִסַּב חַד חוֹרָן – אִית תַּמָּן תְּרֵין כְּרָמִין (וּתְרֵין) וְחַד בֵּינַיִין.

כַּהֲנָא אָמַר: כְּתַחִילַּת מַטָּעָתוֹ עוֹשִׂין אוֹתוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תְּחִילַּת מַטָּעָתוֹ – עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, וְחוּרְבָּנוֹ – עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּית שַׁמַּאי מַחְמִירִין בְּחוּרְבָּנוֹ יוֹתֵר מִמַּטָּעָתוֹ! תְּחִילַּת מַטָּעָתוֹ – שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, וְחוּרְבָּנוֹ – עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע.

וְכָל הַדְּבָרִים בֵּית שַׁמַּאי מוֹסִיפִין שְׁלִישׁ. מָחוֹל הַכֶּרֶם, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי – שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית הִלֵּל – שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. וְהָתַנֵּינַן: מָחוֹל הַכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה.

אִית דְּבָעֵי מֵימַר: צֵא מֵהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת לַעֲבוֹדָה, נִמְצְאוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי, וּשְׁמוֹנָה עַל דְּבֵית הִלֵּל.

וַעֲבוֹדוֹת הַגֶּפֶן, אַדַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי – שֵׁשׁ אַמּוֹת, וְאַדַּעְתֵּיהּ דְּבֵית הִלֵּל – שֵׁשׁ אַמּוֹת. וְהָתַנֵּינַן: לְפִיכָךְ, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְּכֻרֵם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.

נֵימַר, בְּגִין בֵּית הִלֵּל תְּנֵיתָה. וְהָתַנֵּינַן: אֵי זֶהוּ עֲרִים? הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים! שַׁנְיָיא הִיא, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּעָרִים הַמְעוּקָם שָׁנוּ, עַל יְדֵי עֲקִימָה תַּרְתֵּי מִתְבַּלְעִין.

[דף י"ט ע"ב]

לֹא סוֹף דָּבָר גֶּדֶר, אֶלָּא אֲפִילוּ עָשָׂה פַּסִּין, אִם אֵין בֵּין פֶּם לַחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – נִידּוֹנִין כְּגֶדֶר.

אֲפִילוּ קָמָה, וַאֲפִילוּ קְשִׁין? וְאַתְיָא כַּיי דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֵין הָאָסוּר נַעֲשָׂה מְחִיצָה לְהַצִּיל! סָבְרִין מֵימַר: הָאִיסּוּר נַעֲשָׂה מְחִיצָה לֵיאָסֵר.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה, עָשָׂה כִּבְתוֹךְ הַכֶּרֶם, וְיוֹסֵר בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה!

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הָדָא דְתֵימַר, כְּשֶׁאֵין הַכְּרָתִים מְכוּוָנִים. אֲבָל אִם הָיוּ הַכְּרָתִים מְכוּוָנִין – אוֹסֵר בְּשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה.

עַד שֶׁיְּהֵא מוּקָף גֶּדֶר

[דף כ' ע"א]

מֵאַרְבַּע רוּחוֹתָיו? מִן מַה דְּתָנֵינָן: בֵּין שְׁנֵי כְרָמִים, הָדָא אָמְרָה: אֲפִילוּ מֵרוּחַ אַחַת.

עַד שֶׁיְּהֵא מוּקָף גֶּדֶר כָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ? נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי יָסָא בְּשֵׁם רַב מַתָּנָה: אֵין זָנָב לַכֶּרֶם גָּדוֹל, וְלֹא מָחוֹל לְכֶרֶם קָטָן. אֵין זָנָב לְכֶרֶם גָּדוֹל, שֶׁאִי אַתָּה זָקוּק לוֹ. וְלֹא מָחוֹל לְכֶרֶם קָטָן, לוֹסֵר חוּצָה לוֹ יוֹתֵר מִתּוֹכוֹ. תּוֹכוֹ – שְׁמוֹנָה, וְחוּצָה לוֹ – שְׁתִּים עֶשְׂרֵה.

וְאֵי זֶהוּ כֶּרֶם קָטָן? שֶׁלֹּשׁ כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ. הָא שֶׁלֹּשׁ כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ – יֵשׁ לוֹ מָחוֹל.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: הָדָא אָמְרָה, עָשָׂה פַּסִּין כְּנֶגֶד שֶׁלֹּשׁ גְּפָנִים – יֵשׁ לוֹ מָחוֹל.

רַבִּי יוּדָן בָּעֵי: עָשָׂה גֶּדֶר לִפְנִים

[דף כ' ע"ב]

מִגֶּדֶר נֹאמַר, אִם יֵשׁ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – מוּתָּר לְהָבִיא זֶרַע לְשָׁם. וְאִם לָאו – אָסוּר לְהָבִיא זֶרַע לְשָׁם.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הָיָה שָׁם מָקוֹם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – נִיטַּל הַמָּחוֹל.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: וּבִלְבַד שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה.

אָמַר רַבִּי מָנָא: אֲפִילוּ מֵיצַר וְהוֹלֵךְ.

הֲלָכָה ב'

מתני' מְחִצַּת הַקָּנִים, אִם אֵין שָׁם בֵּין קָנֶה לַחֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַגְּדִי – הֲרֵי זוֹ כְמְחִצָּה. וְגֶדֶר שֶׁנִּפְרָץ עַד עֶשֶׂר אַמּוֹת – הֲרֵי הוּא כְּפֻתָּח. יוֹתֵר מִיכָּן, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה – אָסוּר.

נִפְרְצוּ בוֹ פְּרָצוֹת הַרְבֵּה, אִם הָעוֹמֵד מִרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ – מוּתָּר. וְאִם הַפָּרוּץ מִרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה – אָסוּר.

גמרא עָשָׂה פַּסִּין כְּנֶגֶד הַבֵּנַיִן, וְיֵשׁ בָּעוֹמֵד אַרְבָּעָה, וְהָעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ, כְּנֶגֶד הָעוֹמֵר – מוּתָּר, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה – אָסוּר.

עָשָׂה פַּסִּין כְּנֶגֶד הַגְּפָנִים, (וְאֵין) וְיֵשׁ בָּעוֹמֵד אַרְבָּעָה, וְהַפָּרוּץ רַבָּה עַל הָעוֹמֵד. פְּשִׁיטָא כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד – מוּתָּר, כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה – אָסוּר [מוּתָּר].

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה בֶּן חֲנִינָה: נָעַץ אַרְבָּעָה קָנִים בְּאַרְבָּעָה זָוִיוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, וְקָשַׁר גֶּמִי מִלְמַעְלָה – מַצִּיל מִשּׁוּם פֵּיאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: כְּמְחִיצַת שַׁבָּת – כֵּן מְחִיצַת כִּלְאַיִם [כְּמְחִיצַת כִּלְאַיִם – כֵּן מְחִיצַת שַׁבָּת].

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אֵצֶל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְנִגְנִינָר, הֶרְאוֹ שָׂדֶה אַחַת, וּבֵית חֲבֶרְתָּהּ הָיְתָה נִקְרֵאת, וְהָיוּ שָׁם פְּרָצוֹת יוֹתֵר מֵעֲשָׂר, וְהָיָה נוֹטֵל אָעִין וְסוֹתֵם, דּוֹקְרָנִין וְסוֹתֵם, עַד שֶׁמִּיעֲטָן פָּחוֹת מֵעֲשָׂר.

אָמַר: כָּזֶה – כֵּן מְחִיצַת שַׁבָּת.

אָמַר רַבִּי זְעֵירָא: מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְעִנְיַן שַׁבָּת, שֶׁאֵין הַפֵּיאָה מַצֶּלֶת יוֹתֵר מֵעֲשָׂר.

אָמַר רַבִּי חַגַּי: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן: מַקִּיפִין שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה. אִם אָמַר אַתְּ: שֶׁהַפֵּיאָה מַצֶּלֶת יוֹתֵר מֵעֲשָׂר – דַּיּוֹ חֶבֶל אֶחָד!

רַבִּי

[דף כ"א ע"א]

יוֹנָה אָמַר, רַבִּי יאשִׁיָּה בָּעֵי: הָדָא פֵּיאָה מַה אַתְּ אָמַרְתְּ, מִלְמַעְלָן, מִן הַצַּד? אֵין תֵּימַר מִלְמַעְלָן, הָא כָּל שֶׁכֵּן מִן הַצַּד. אֵין תֵּימַר מִלְמַעְלָן – לֹא אָמַר רַבִּי חַגַּי כְּלוּם. מָה נַפְשָׁךְ, אִם מִלְמַעְלָן – הֲרֵי מִלְמַעְלָן. אִי מִן הַצַּד – הֲרֵי מִן הַצַּד.

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: תִּיפָּתֵר, בַּעֲשׂוּיִין כְּמִין הוֹקְרָן. רַבִּי זְעֵירָא, רַבִּי אֲבוּדָמָא דְּחֵיפָה בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְגוֹבַהּ – אֲפִילוּ עַד מֵאָה אַמָּה.

אָמַר רַבִּי יוּדָן: הָדָא דְאַתְּ אָמַר – לְעִנְיַן כִּלְאַיִם, אֲבָל לְעִנְיַן שַׁבָּת – לֹא תְהֵא פֵּיאָה גְּדוֹלָה מִן הַקּוֹרָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: הִיא כִּלְאַיִם הִיא שַׁבָּת.

עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, מַה בֵּין קוֹרָה מַה בֵּין פֵּיאָה? פֵּיאָה – אֵינָהּ מַצֶּלֶת מֵרוּחַ אַחַת, עַד שֶׁתְּהֵא מְגוּפֶּפֶת מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. קוֹרָה – מַצֶּלֶת מֵרוּחַ אַחַת. וְאַתְיָא כְּהַהִיא דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַב הַמְנוּנָא: הַפֵּיאָה – אֵינָהּ מַצֶּלֶת, עַד שֶׁתְּהֵא מְגוּפֶּפֶת מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ.

אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: טִיטַרְפָּלְיוֹת שֶׁבַּכְּרָמִים – אָסוּר לְטַלְטֵל תַּחְתֵּיהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן סוֹף תִּקְרָה, וְאֵין סוֹף תִּקְרָה מַצִּיל מִשּׁוּם פֵּיאָה. אָמַר רַבִּי פִּינְחָס: אַתָּא עוֹבְדָא קוֹמֵי רַבִּי יִרְמְיָה בְּאַרְבָּעָה עַמּוּדִין, וַעֲלֵיהֶן אַרְבָּעָה פִּיסְטָלְיוֹת, וְהִתִּיר לְטַלְטֵל תַּחְתֵּיהֶן מִשּׁוּם פֵּיאָה.

רַבִּי בּוֹן וְרַבָּנִין בָּעוֹן קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: פֵּיאָה, מַהוּ שֶׁתַּצִּיל בְּסוּכָּה? אָמַר לוֹן: פֵּיאָה – מַצֶּלֶת בַּסּוּכָּה. סוֹף סָכָךְ, מַהוּ שֶׁיַּצִּיל בַּסּוּכָּה? אָמַר לוֹן: אֵין סוֹף סָכָךְ מַצִּיל בַּסּוּכָּה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? זֶה – נַעֲשָׂה לְכָךְ, וְזֶה – אֵינוֹ נַעֲשָׂה לְכָךְ.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כָּל אִילֵּין מִילַּיָא – לְעִנְיַן מַשָּׂא וּמַתָּן. הָא לְהוֹרוֹת – אָסוּר לְהוֹרוֹת. מַה אִם סוּכָּה קַלָּה – אַתְּ אָמַר אָסוּר, שַׁבָּת הַחֲמוּרָה – לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי זְעֵירָא: מַאן תְּנָא פֵּיאָה מַצֶּלֶת? לֹא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי? אָמַר לֵיהּ: אַדְּהַי תַּנָּא.

נִמְצָאתָ אָמַר לְעִנְיַן כִּלְאַיִם, כָּל הַפָּחוֹת מִשָּׁלֹשׁ – כְּסָתוּם.

מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה, אִם הָעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ – מוּתָּר, וְאִם הַפָּרוּץ רַבָּה עַל הָעוֹמֵד – אָסוּר.

מֵאַרְבָּעָה וְעַד עֲשָׂר, אִם עוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ – מוּתָּר, וְאִם פָּרוּץ מְרוּבֶּה עַל הָעוֹמֵד, כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד – מוּתָּר, כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ – אָסוּר.

יוֹתֵר מֵעֲשָׂר, אַף עַל פִּי שֶׁהָעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ, כְּנֶגֶד הָעוֹמֵד – מוּתָּר, כְּנֶגֶד הַפָּרוּץ – אָסוּר.

לְעִנְיַן שַׁבָּת, כָּל הַפָּחוֹת מִשָּׁלֹשָׁה – כְּסָתוּם.

מִשְּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה, מֵאַרְבָּעָה וְעַד עֲשָׂר, אִם הָעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ – מוּתָּר, וְאִם הַפָּרוּץ רַבָּה עַל הָעוֹמֵד – אָסוּר. יֶתֶר מֵעֲשָׂר, אַף עַל פִּי שֶׁעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ – אָסוּר. רַבִּי חֲנַנְיָה, רַבִּי יוּדָה בַּר פַּזִּי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[דף כ"א ע"ב]

לֵית כָּאן מִשָּׁלֹשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה, יֵשׁ כָּאן פְּחוּתָה שָׁלֹשָׁה – אֵין כָּאן מָקוֹם אַרְבָּעָה.

מְתִיב רַבִּי מָנָא: וְהָתַנְיִינַן: מַקִּיפִין בְּקָנִים. וְקָנֶה יֵשׁ לוֹ מָקוֹם? אָמַר לֵיהּ: לָא תְּתִיבִינִי פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשָׁה, שֶׁכָּל הַפָּחוֹת מִשָּׁלֹשָׁה – כְּסָתוּם הוּא.

רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַב: מְכָל מָקוֹם, מִכְּיוָן שֶׁהָעוֹמֵד רַבָּה עַל הַפָּרוּץ – מוּתָּר.

הֲלָכָה ג'

מתני' הַנּוֹטֵעַ שׁוּרָה שֶׁל חָמֵשׁ גְּפָנִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כֶּרֶם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֵינוֹ כֶּרֶם. עַד שֶׁיִּהוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. לְפִיכָךְ, הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבַּכֶּרֶם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ שׁוּרָה אַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: קִידֵּשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.

גמרא וְהוּא – שֶׁזָּרַע כְּנֶגֶד כּוּלָּם. זָרַע כְּנֶגֶד הָאֶמְצָעִי, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי – אוֹסֵר אֶת כָּל הַשּׁוּרָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית הִלֵּל – אוֹסֵר שָׁלֹשׁ כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ.

זָרַע כְּנֶגֶד הַבְּנָיִין שֶׁבָּאֶמְצָעִי, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי – אוֹסֵר שְׁתַּיִם מִיכָּן וּשְׁתַּיִם מִיכָּן. חֲמִישִׁית אֵי זוֹ הִיא? נֹאמַר אִם הָיוּ זָרְעִים קְרוֹבִין לְאַחַת מֵהֶן – הֲרֵי הִיא אַסוּרָה, וְאִם לָאו – הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרוֹת [אֲסוּרוֹת]. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית הִלֵּל – אָסוּר אַרְבַּע כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם.

[דף כ"ב ע"א]

זָרַע כְּנֶגֶד קֶרֶן הַזָּוִית, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית שַׁמַּאי אֵי זוֹ שׁוּרָה אָסוּר? זוֹ וְזוֹ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּבֵית הִלֵּל – אָסוּר שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם, וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב מִכָּאן, וְאַחַת יוֹצֵא זָנָב מִכָּאן.

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין שׁוֹתִין מִלְּגִינוֹ. וְאִם הָיָה חָשׁוּד עַל הַשְּׁתִיָּה - אַף מִמַּרְתֵּפוֹ אָסוּר.

ח,ו עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁהָיָה חַיָּב מָעוֹת לְיִשְׂרָאֵל, אַף עַל פִּי שֶׁמָּכַר יַיִן נָסָךְ וְהֵבִיא לוֹ, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְהֵבִיא לוֹ - מָתָר. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁאֶמְכֹּר יַיִן נָסָךְ וְאָבִיא לְךָ, עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְאָבִיא לְךָ - אָסוּר. הַמּוֹכֵר יֵינוֹ לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים וּפָסַק עִמּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁעָתִיד לִמְחוֹת אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת וְאֶת הַמִּדּוֹת - מָתָר. וְחֶנְוָנִי, בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁרֹאשׁוֹן רָאשׁוֹן זָקוּף עָלָיו. עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשִּׁלַּח לַגִּנָּה אֵצֶל יִשְׂרָאֵל, וּמִקְצָת עַכָּבֶת יַיִן לְתוֹכוֹ - הֲרֵי זֶה מְמַלֵּא לוֹ הַלָּגִין וְנוֹעֵל וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דְּמֵי כֻלָּן וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

ט,א הַמְּעָרֶה מִכְּלִי לְכְלִי קִלּוּחַ, מִשְּׁכָנֶגֶד שֶׁפְּתַח שֶׁל חָבִית וּלְמַטָּה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. הַגַּת וְהַמַּחַץ וְהַמִּשְׁפֵּךְ שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - רַבִּי מֵאִיר, וַחֲכָמִים אוֹסְרִין. וּמוֹדֶה רַבִּי בְּקַנְקַנִּים - שֶׁהֵן אֲסוּרוֹת. מִפְּנֵי מַה אֵלּוּ אֲסוּרוֹת וְאֵלּוּ מֻתָּרוֹת? אֵלּוּ - עֲשׂוּיוֹת לַמֶּכְנָס, וְאֵלּוּ - עֲשׂוּיוֹת שֶׁלֹּא לַמֶּכְנָס. שֶׁל עֵץ וְשֶׁל אֶבֶן - צָרִיךְ לְנַגֵּב. אִם הָיוּ זְפוּתִין - צָרִיךְ לְקַלֵּף.

ט,ב הַלּוֹקֵחַ כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ מִן הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, דְּבָרִים שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן - מַטְבִּילָן וְהֵן טְהוֹרִין. דְּבָרִים שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, כְּגוֹן כּוֹסוֹת וּצְלוֹחִית - יַדִּיחַן בְּצוֹנֵן. כְּגוֹן הַיּוֹרוֹת וְהַמַּחֲמִין וְהַטּוּגְנִין וְקֻמְקוֹמוֹסִין - יַדִּיחַן בְּרוֹתְחִין. כְּגוֹן הַסַּכִּינִין וְהַשַּׁפּוּדִים וְהָאַסְכְּלָאוֹת - מְלַבְּנָן בְּאוּר וְהֵן טְהוֹרִין. וְכֻלָּן שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא יַגְעִיל, וְטָבַל וְלִבֵּן - הֲרֵי זֶה מָתָר.

ט,ג מִי שֶׁהָיוּ גִּתָּיו וּבָדָיו טְמֵאִין, וּמְבַקֵּשׁ לְטַהֲרָן, הַדְּפִים וְהַלּוּלְבִים וְהָעֲדָשׁוֹת - מְנַגְּבָן וְהֵן טְהוֹרִין. הָעֲקָלִין שֶׁל נְצָרִים וְשֶׁל בִּצְבּוּץ - צָרִיךְ לְנַגֵּב. שֶׁל חֲשִׁישָׁה וְשֶׁל גֶּמִי - צָרִיךְ לְיַשֵּׁן. וְכַמָּה מְיַשְּׁנָן? שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִגַּת לְגַת וּמִבַּד לְבַד. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְטַהֲרָן - אוֹ חוֹלְטָן מִיָּד בַּחַמִּין, אוֹ מוֹלְגָן בְּמֵי זֵיתִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יוֹסֵי: נוֹתְנָן בַּנָּהָר שֶׁמֵּימָיו מְהַלְּכִין מְלֹא עֵינוֹ. הַצָּנוֹר שֶׁמֵּימָיו מְקַלְחִין - כְּשֵׁם שֶׁמְּנַגֵּב לְטָהֳרָה, כָּךְ מְנַגֵּב לְיַיִן נָסָךְ.

הַשָּׁלֵם

ט,ד עַל שֶׁבַע מִצְוֹת נִצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ: עַל הַדִּינִין, וְעַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וְעַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת, וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל הַגֵּזֶל, וְעַל אֵבֶר מִן הַחַי. עַל הַדִּינִין כֵּיצַד? כְּשֵׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְצֻוִּין לְהוֹשִׁיב בָּתֵּי דִינִין בְּעָיָרוֹת שֶׁלָּהֶן - כָּךְ בְּנֵי נֹחַ מְצֻוִּין לְהוֹשִׁיב בָּתֵּי דִינִין בְּעִיר שֶׁלָּהֶם. עַל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְעַל בִּרְכַּת הַשֵּׁם כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעָבַד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּבֵרַךְ אֶת הַשֵּׁם. לֹא נִתְּנָה מִיתָה לִבְנֵי נֹחַ אֶלָּא בְּסַיִף בִּלְבַד. עַל גִּלּוּי עֲרָיוֹת כֵּיצַד? כָּל עֶרְוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְמִיתִין עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מְזָהָרִים עָלֶיהָ, וְכָל עֶרְוָה שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְזָהָרִים עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מוּתָּרִין עָלֶיהָ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הָרַבֵּה עֲרָיוֹת שֶׁאֵין בֵּית דִּין מְמִיתִין עָלֶיהָ - בְּנֵי נֹחַ מְזָהָרִים עָלֶיהָ. בָּא עַל עֲרָיוֹת יִשְׂרָאֵל - נִדּוֹן בִּדְינֵי יִשְׂרָאֵל. בָּא עַל עֲרָיוֹת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - נִדּוֹן בִּדְינֵי הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. וְאֵין לִי אֶלָּא נַעֲרָה מְאֹרָסָה בִּלְבַד. וְעַל שְׁפִיכוּת דָּמִים כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיִשְׂרָאֵל - חַיָּב. יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים - פָּטוּר. עַל הַגֵּזֶלָה כֵּיצַד? גָּנַב גֶּזֶל יֵפַת תֹּאַר, וְכֵן כַּיּוֹצֵא בּוֹ, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים, עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּיִשְׂרָאֵל - אָסוּר. יִשְׂרָאֵל בְּעוֹבֵד כּוֹכָבִים - מֻתָּר. עַל אֵבֶר מִן הַחַי כֵּיצַד? אֵבֶר הַמְדַלְדֵּל בַּבְּהֵמָה וְאֵין בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרוּכָה, בְּשֵׂר הַמְדַלְדֵּל בַּבְּהֵמָה וְאֵין בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרָכָה - אָסוּר לִבְנֵי נֹחַ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְיִשְׂרָאֵל. וְאִם יֵשׁ בּוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרָכָה - מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לִבְנֵי נֹחַ. נָטַל צִפּוֹר שֶׁאֵין בָּהּ כַּזַּיִת וַאֲכָלָהּ - רַבִּי פּוֹטֵר, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּרְבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב. וּמַה עַל אֵבֶר מִן הַחַי מִמֶּנּוּ - חַיָּב, כָּלוֹ - לֹא יְהֵא חַיָּב! חָנָקָהּ וַאֲכָלָהּ - פָּטוּר. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עַל דָּם מִן הַחַי. רַבִּי חִדְקָא אוֹמֵר: אַף עַל הַסֵּרוּס. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל הַכְּשָׁפִים.

תּוֹסֶפְתָּא הַשָּׁלֵם

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל הָאָמוּר בַּפָּרָשָׁה - בְּנֵי נֹחַ מְזְהָרִין עָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יח): לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ וְגוֹ' וְחוֹבֵר חָבֶר כִּי תוֹעֲבַת ה'. אֶפְשָׁר שֶׁכָּתוּב עֹנֶשׁ עַד שֶׁלֹּא יַזְהִיר? אֶלָּא מַזְהִיר וְאַחַר כָּךְ עוֹנֵשׁ, מְלַמֵּד: שֶׁהִזְהִיר וְאַחַר כָּךְ עוֹנְשִׁין. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: [אַף] עַל הַכִּלְאַיִם. מְתָּר לִבְנֵי נֹחַ לִזְרֹעַ וְלִלְבֹּשׁ כִּלְאַיִם. אָסוּר לְהַרְבִּיעַ וּלְהַרְכִּיב אִילָנוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְיָדַע אֶחָד מֵהֶן שֶׁטָּעוּ. אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים וְתִיקִים יוֹשֵׁב לִפְנֵיהֶם וְרָאוּי לְהוֹרָאָה כִּשְׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְהָלַךְ וְעָשָׂה עַל פִּיהֶן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תְּלָה בְּבֵית דִּין:

א,ב הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ כָּל הַקָּהָל אוֹ רֻבָּן עַל פִּיהֶן, בִּזְמַן שֶׁהוֹרָאָתוֹ הוֹרָאַת בֵּית דִּין - פְּטוּרִין, וְהָעוֹשִׂין עַל פִּיהֶם - מְבִיאִין פַּר. וְאֵין הוֹרָיָתָן הוֹרַיַּת בֵּית דִּין - מְבִיאִין פַּר. הָעוֹשִׂין עַל פִּיו - מְבִיאִין כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה. הוֹרוּ בֵּית דִּין, וְעָשׂוּ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים אוֹ רֻבָּן עַל פִּיהֶם, בִּזְמַן שֶׁהוֹרָאָתָן הוֹרַיַּת בֵּית דִּין - פְּטוּרִין, וְהָעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין פַּר. אֵין הוֹרָיָתָן הוֹרָיוֹת בֵּית דִּין - חַיָּבִין. וְעוֹשִׂין עַל פִּיהֶן - מְבִיאִין כִּשְׁבָּה אוֹ שְׂעִירָה. עָשׂוּ עַל הוֹרַיַּת עַצְמָן - פְּטוּרִים. הוֹרָיוֹת כֹּהֵן מָשִׁיחַ - חַיָּבִין. הוֹרוּ בֵּית דִּין וְאֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שָׁם - פְּטוּרִין. רַבִּי אָמַר: אוֹמֵר אֲנִי: עַד שֶׁיְּהֵא מַפְלִיא שֶׁבָּהֶן:

א,ג חָמֵר בְּהוֹרָיָה שֶׁאֵין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת. בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת שֶׁאֵין בְּהוֹרָיָה. שֶׁבְּהוֹרָיָה - עַד שֶׁהוֹרוּ כֻּלָּן כְּאֶחָד. וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. שֶׁבְּהוֹרָיָה - עַד שֶׁהוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַגָּזִית. וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת - נוֹתְנִין בְּכָל מָקוֹם. יָחִיד שֶׁהוֹרָה עַצְמוֹ עַל פִּיו - הֲרֵי זֶה חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר טו, ל): "וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְיָד רָמָה":

א,ד הָאוֹכֵל שְׁקָצִים - זֶה מוּמָר. כֵּיצַד מוּמָר אוֹכֵל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. הָאוֹכֵל בְּשַׂר חֲזִיר, וְהַשּׁוֹתֶה יַיִן נֶסֶךְ, אוֹ הַמְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַמְנַסֵּךְ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף הָעוֹשֶׂה דָּבָר שֶׁאֵין הַיֵּצֶר תָּאֵב לוֹ:

א,ה הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁהוּא מוֹצְאֵי שַׁבָּת, וְאַחַר כָּךְ זָרְחָה חַמָּה - אֵין זֶה הוֹרָיָה אֶלָּא טָעוּת. הוֹרוּ בֵּית דִּין לַעֲקוֹר אֶת כָּל הַגּוּף, אָמְרוּ: אֵין דָּם בַּתּוֹרָה, אֵין חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אֵין פִּגּוּל

הַשָּׁלֵם

בַּתּוֹרָה - הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין. הוֹרוּ לְבַטֵּל מִקְצָת וּלְקַיֵּם מִקְצָת - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. כֵּיצַד? אָמְרוּ: יֵשׁ דָּם, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל דַּם הַקָּרֵב לְשֶׁלְמִים. יֵשׁ חֵלֶב בַּתּוֹרָה, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל חֵלֶב הַקָּרֵב לְשֶׁלָּמִים. יֵשׁ פִּגּוּל בַּתּוֹרָה, אֲבָל אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל פִּגּוּל שֶׁבִּשְׁלָמִים - הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין, שֶׁנֶּאֱמַר: דָּבָר. נֶאֱמַר כָּאן דָּבָר, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן דָּבָר. מַה דָּבָר הָאָמוּר לְהַלָּן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ, אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּאן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. אַתָּה אוֹמֵר דָּבָר מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כֻלּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר (דִּבְרִים יז, ח): "בֵּין דָּם לְדָם" - וְלֹא כָּל דָּם. בֵּין דִּין לְדִין - וְלֹא כָּל דִּין. בֵּין נֶגַע לְנֶגַע - וְלֹא כָּל נֶגַע. הָא אֵין צָרֵךְ לוֹמַר בַּלָּשׁוֹן הָרִאשׁוֹן, אֶלָּא בַּלָּשׁוֹן הָאַחֲרוֹן. נֶאֱמַר כָּאן דָּבָר, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן דָּבָר. מַה דָּבָר הָאָמוּר לְהַלָּן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. אַף דָּבָר הָאָמוּר כָּאן - מִקְצָתוֹ וְלֹא כֻלּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: חָטְאוּ שִׁשָּׁה וְהֵן רֻבָּן, אוֹ שִׁבְעָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רֻבָּן - הֲרֵי חַיָּבִין:

א,ו הוֹרוּ בֵּית דִּין שֶׁל אֶחָד מִן הַשְּׁבָטִים, וְעָשָׂה אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט עַל פִּיהֶן - אוֹתוֹ הַשֵּׁבֶט חַיָּב, וּשְׁאָר הַשְּׁבָטִים פְּטוּרִין. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הוֹרָאַת בֵּית דִּין עִם כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט - כְּהוֹרָאַת בֵּית דִּין לַצִּבּוּר, שֶׁאֵין בֵּית דִּין וּמְשִׁיחַ חַיָּבִין אֶלָּא עַל הָעֶלֶם דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה, וְהֶעֱלֵם דָּבָר בְּבֵית דִּין וְשִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה בְּקָהָל. עָשׂוּ עַל הוֹרַיַּת עַצְמָן - פְּטוּרִין. עַל הוֹרַיַּת כֹּהֵן מָשִׁיחַ - חַיָּבִין. אֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת, וְכֹהֵן מָשִׁיחַ, וְלֹא בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁזְּדוֹנוֹ כָּרֵת וְשִׁגְגָתוֹ חַטָּאת. מָשִׁיחַ בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - חַיָּב עַל שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר כָּל מִצְוֹת הָעֶלֶם דָּבָר עִם שִׁגְגַת הַמַּעֲשֶׂה - מֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי:

א,ז אֵין חַיָּבִין עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מְבִיאִין אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ. וּמֵבִיא אָשָׁם תָּלוּי עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁבַּנְּדָּה. אָמַר רַבִּי

תּוֹסֶפְתָּא

שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מַה חַיָּבִין עַל מְצוַת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָּה? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה. וְעוֹד רַבִּי יְהוּדָה הָיָה אוֹמֵר בָּהֶן כְּלָל: כְּשֶׁהַיְחִיד בְּאָשָׁם תָּלוּי - נְשִׂיא כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמְשִׁיחַ וּבֵית דִּין פְּטוּרִין. וּכְשֶׁהוּא בְּאָשָׁם וַדַּאי - נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּבֵית דִּין פְּטוּרִין:

א,ח שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וּבְטוּי שְׂפָתַיִם, וְטָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - בֵּית דִּין פְּטוּרִין, יָחִיד נָשִׂיא וּמָשִׁיחַ חַיָּב. אֶלָּא שֶׁאֵין הַנָּשִׂיא חַיָּב עַל שְׁמִיעַת הַקּוֹל, וְלֹא עַל טָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו - שֶׁהֵן בְּעוֹלָה וְיוֹרֵד. נָשִׂיא - כַּיּוֹצֵא בּוֹ, וּמָשִׁיחַ וּבֵית דִּין - פְּטוּרִין. כֶּשֶׁהוּא בִּקְבוּעָה, יָחִיד וְנָשִׂיא וּמָשִׁיחַ - מְבִיאִין שְׂעִירָה, וּבֵית דִּין - פַּר וְשָׂעִיר, [פַּר] לְעוֹלָה וְשָׂעִיר לַחַטָּאת:

מַסֶּכֶת הוֹרָיוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין כֹּהֵן גָּדוֹל לְכֹהֵן הֶדְיוֹט: פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצוֹת, וּפַר יוֹם הַכִּפּוּרִים, וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה. לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם. אֲבָל פּוֹרֵם מִלְמַטָּה, וְהַהֶדְיוֹט מִלְמַעְלָה. אֵין מְטַמֵּא לִקְרוֹבִין. וּמְצַוֶּה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזַהֵר עַל הָאַלְמָנָה, וּמַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ, וּמַקְרִיב אוֹנֶן וְאֵינוֹ אוֹכֵל. מַקְרִיב חֵלֶק בָּרֹאשׁ, וְנוֹטֵל חֵלֶק בָּרֹאשׁ. וְכָל עֲבוֹדַת יוֹם הַכִּפּוּרִים - אֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא בּוֹ. וּפְטוּר עַל טָמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו. וְכֻלָּן נוֹהֲגִין בִּמְרֻבֶּה בְּגָדִים שֶׁעָבַר, חוּץ מִפַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצוֹת. כֻּלָּן אֵינָן נוֹהֲגִין בִּמְשׁוּחַ מִלְחָמָה - חוּץ מֵחֻמָּשָׁה דְּבָרִים שֶׁפָּרַשׁ הַכָּתוּב בְּפָרָשָׁה. לֹא פּוֹרֵעַ, וְלֹא פּוֹרֵם, וְאֵין מְטַמֵּא לִקְרוֹבָיו, וּמְצַוֶּה עַל הַבְּתוּלָה, וּמְזַהֵר בְּאַלְמָנָה, וּמַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מַחֲזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ:

ב,ב אֵיזֶהוּ נָשִׂיא? [נָשִׂיא] יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נָשִׂיא שֵׁבָט. נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל וְנָשִׂיא בֵּית דָּוִד - זֶה מֵבִיא לְעַצְמוֹ, וְזֶה מֵבִיא לְעַצְמוֹ:

ב,ג אֵיזֶהוּ מָשִׁיחַ? מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה. אֵין בֵּין מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה לִמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים, אֶלָּא שֶׁהַמְרֻבֶּה בִּבְגָדִים - צָרִיךְ

הַשָּׁלֵם

לְהָבִיא פַּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא פַּר:

ב,ד פַּר מָשִׁיחַ וּפַר הָעֵדָה - פַּר מָשִׁיחַ קֹדֶם לְפַר הָעֵדָה בְּכָל מַעֲשָׂיו, הוֹאִיל וּפַר מָשִׁיחַ מְכַפֵּר, וְהָעֵדָה מִתְכַּפֶּרֶת, מוּטָב שֶׁיְּקַדִּים הַמְכַפֵּר לַמִּתְכַּפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא טז, ו): ״וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ״ וְגוֹ׳. פַּר הַבָּא עַל כָּל הַמִּצוֹת - קֹדֶם לַפָּר וְשָׂעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - כּוֹכָבִים. וּפַר וְשָׂעִיר שֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים - קֹדֶם לְשָׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא. וְשָׂעִיר שֶׁל נָשִׂיא - קֹדֶם לַשָּׂעִיר שֶׁל יָחִיד. וְשָׂעִיר שֶׁל יָחִיד - קֹדֶם לִכְבָשָׂה שֶׁל יָחִיד. שְׁתֵּי הַלְּחֶם - קוֹדְמוֹת לַכְּבָשִׂים. הָעֹמֶר - קֹדֶם לַכֶּבֶשׂ הַקָּרֵב עִמּוֹ. זֶה הַכְּלָל: הַבָּא בְּגִין הַיּוֹם - קֹדֶם לַבָּא בְּגִין הַלֶּחֶם:

ב,ה הוּא וְאָבִיו וְרַבּוֹ עוֹמְדִין בַּשֵּׁבִי - הוּא קֹדֶם לְרַבּוֹ, וְרַבּוֹ קֹדֶם לְאָבִיו, וְאִמּוֹ קוֹדֶמֶת לְכָל אָדָם. אֵיזֶהוּ רַבּוֹ? רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תוֹרָה, לֹא שֶׁלִּמְּדוֹ אוּמָנוּת. וְאֵיזֶה? זֶה שֶׁפָּתַח לוֹ תְּחִלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה, לֹא רַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ תוֹרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁרֹּב תַּלְמוּדוֹ מִמֶּנּוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁהֵאִיר עֵינָיו בְּמִשְׁנָתוֹ:

ב,ו הָאִישׁ - קֹדֶם לְאִשָּׁה, לְהַחֲיוֹתוֹ, לְהָשִׁיב אֲבֵדָה. וְאִשָּׁה - קוֹדֶמֶת לְאִישׁ, לְכִסּוּת, וּלְהוֹצִיא מִבֵּית הַשֵּׁבִי. בִּזְמַן שֶׁשְּׁנֵיהֶן עוֹמְדִין בְּקַלְקָלָה - הָאִישׁ קֹדֶם. מַעֲשֶׂה שֶׁהָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרוֹמִי, אָמְרוּ לוֹ: יֵשׁ כָּאן תִּינוֹק אֶחָד יְרוּשָׁלְמִי יָפֶה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאשׁ עוֹמֵד לְקָלוֹן, הָלַךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַדְקוֹ, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַפֶּתַח, קָרָא אֶת הַמִּקְרָא הַזֶּה (יְשַׁעְיָהוּ מב): מִי נָתַן לְמִשְׁסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבוֹזְזִים. נַעֲנָה אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר (שָׁם): הֲלֹא ה׳ זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְגוֹ׳. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: מֵעִיד אֲנִי עָלַי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ שֶׁאֵינִי זָז מִכָּאן עַד שֶׁאֲנִי פּוֹדֶה אוֹתוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה. פָּדָאוֹ בְּמָמוֹן הַרְבֵּה, וְשִׁגְּרוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעָלָיו נֶאֱמַר (אֵיכָה ד, ב): ״בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז״ וְגוֹ׳:

תּוֹסֶפְתָּא

בְּ,ז מִנַּיִן שֶׁכָּל הַשּׁוֹנֶה פֶּרֶק אֶחָד לַחֲבֵרוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הוּא יְצָרוֹ וְרָקָמוּ וְהֵבִיאוּ לְעוֹלָם? שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה טו, יט): ״אִם תּוֹצִיא יָקָר מִזּוֹלֵל כְּפִי תִּהְיֶה״, כְּאוֹתוֹ הַפֶּה שֶׁזָּרַק נְשָׁמָה בָּאָדָם הָרִאשׁוֹן, כָּךְ כָּל הַמַּכְנִיס בְּרֵיָה אַחַת תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה - מַעֲלִין עָלָיו כְּאִלּוּ יְצָרוֹ וּרְקָמוֹ וְהֵבִיאוֹ לָעוֹלָם. יְקָרָה - הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, טו): ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים״. וְאוֹמֵר (מִשְׁלֵי כ, טו): ״יֵשׁ זָהָב וְרֹב פְּנִינִים וּכְלִי יָקָר שִׂפְתֵי דַּעַת״:

בְּ,ח חָכָם - קֹדֶם לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. מֵת חָכָם - אֵין לָנוּ כַּיּוֹצֵא בּוֹ. מֵת מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל - כָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לַמַּלְכוּת. הַמֶּלֶךְ - קֹדֶם לְכֹהֵן גָּדוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א א, לג): ״וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לָהֶם קְחוּ עִמָּכֶם אֶת עַבְדֵי אֲדוֹנֵיכֶם וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנִי עַל הַפִּרְדָּה אֲשֶׁר לִי״ וְגוֹ'. כֹּהֵן גָּדוֹל קֹדֶם לְנָבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם א, לד): ״וּמָשַׁח אוֹתוֹ שָׁם צָדוֹק הַכֹּהֵן וְנָתָן הַנָּבִיא״ - הַקְּדִים צָדוֹק לְנָתָן. וְאוֹמֵר (זְכַרְיָה ג, ח): ״שְׁמַע נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ הַיּוֹשְׁבִים לְפָנֶיךָ״ וְגוֹ'. יָכוֹל בְּנֵי אָדָם הֲדְיוֹטוֹת הָיוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה״, אֵין מוֹפֵת אֶלָּא נָבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים יג, ב): ״וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת״:

בְּ,ט מְשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה - קוֹדֵם לִמְרֻבֶּה בְּגָדִים. מְרֻבֶּה בְּגָדִים - קוֹדֵם לִמְשׁוּחַ מִלְחָמָה. מְשׁוּחַ מִלְחָמָה - קֹדֶם לַסְּגָן. סְגָן - קוֹדֵם לְרֹאשׁ מִשְׁמָר. רֹאשׁ מִשְׁמָר - קֹדֶם לְרֹאשׁ בֵּית אָב. רֹאשׁ בֵּית אָב - קֹדֶם לְמַרְכָּל. - קֹדֶם לַגִּזְבָּר. גִּזְבָּר - קֹדֶם לְכֹהֵן הֶדְיוֹט. כֹּהֵן הֶדְיוֹט - קֹדֶם לַלֵּוִי. לֵוִי - קֹדֶם לְיִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל - לְמַמְזֵר. מַמְזֵר - לְנָתִין. נָתִין - לְגֵר. גֵּר - לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁכֻּלָּן שָׁוִין, אֲבָל אִם הָיָה מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם, וְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ - מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם קֹדֶם לְכֹהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ג, טו): ״יְקָרָה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ״! רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּדִּין הוּא שֶׁיְּקַדֵּים עֶבֶד מְשֻׁחְרָר לְגֵר, מִפְּנֵי שֶׁזֶּה גָּדַל בִּקְדֻשָּׁה, וְזֶה שֶׁלֹּא בִּקְדֻשָּׁה, אֶלָּא

הַשָּׁלֵם

מִפְּנֵי שֶׁזֶּה הָיָה בִּכְלָל אָרוּר, וְזֶה לֹא הָיָה בִּכְלָל אָרוּר:

ב,י מִפְּנֵי מַה הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַגִּיּוֹרֶת, וְאֵין הַכֹּל קוֹפְצִין לִישָׂא אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת? מִפְּנֵי שֶׁהַגִּיּוֹרֶת - הָיְתָה בְּחֶזְקַת מְשֻׁמֶּרֶת, וְשִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת - הָיְתָה בְּחֶזְקַת מְפֻקֶּרֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁמְּצַיֶּן לְקַלָּלָה בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת. מִפְּנֵי מַה הַכֹּל נִשְׂאָלִין עַל הָעֶבֶד? מִפְּנֵי שֶׁעִסְקוֹ רַע עִם הַבְּרִיּוֹת:

ב,יא (תְּהִלִּים קלה, יט): ״בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת ה׳, [בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת ה׳], בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת ה׳, יִרְאֵי ה׳ בָּרְכוּ אֶת ה׳״. נִמְצְאוּ: יִשְׂרָאֵל - מְבָרְכִין אַחַת. בֵּית אַהֲרֹן - שְׁתַּיִם. בֵּית הַלֵּוִי - שָׁלֹשׁ. יִשְׂרָאֵל יִרְאֵי ה׳ - מְבָרְכִין אַרְבַּע:

הַדְרָן עָלָךְ תּוֹסֶפְתָּא סֵדֶר נְזִיקִין

מַסֶּכֶת קִנִּים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּזְבְּחוּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרִין, אֶלָּא שֶׁלֹּא עָלוּ לַבַּעֲלִים לְשֵׁם חוֹבָה, חוּץ מִן הַפֶּסַח וּמִן הַחַטָּאת. הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְהַחַטָּאת בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הָאָשָׁם, הַפֶּסַח בִּזְמַנּוֹ וְחַטָּאת וְהָאָשָׁם בְּכָל זְמַן. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: חַטָּאת בָּאָה עַל חַטָּאת, וְאָשָׁם בָּא עַל אָשָׁם, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אַף אָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּחַטָּאת, שֶׁדָּמָהּ נִתָּן לְמַעְלָה, לְפִיכָךְ אִם שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - פְּסוּלָה, תֹּאמַר בָּאָשָׁם שֶׁדָּמוֹ נִתָּן לְמַטָּה, וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, אַף אָשָׁם שֶׁדָּמוֹ נִתָּן לְמַטָּה, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - יְהֵא פָּסוּל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְמַן קָבוּעַ, וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ פָּסוּל, תֹּאמַר בָּאָשָׁם שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ?

תּוֹסֶפְתָּא

וְאִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר. וְאָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חַטָּאת תּוֹכִיחַ, שֶׁאֵין לָהּ זְמַן קָבוּעַ, וְאִם שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֵיא פְּסוּלָה, אַף אָשָׁם שֶׁאֵין לוֹ זְמַן קָבוּעַ, אִם שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - יְהֵא פָּסוּל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נַחֲזוֹר חֲלִילָה. חָזַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְאָמַר: אַף חַטָּאת הֵיא וְאָשָׁם הֵיא, מַה חַטָּאת פְּסוּלָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אַף אָשָׁם פָּסוּל שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: בְּחַטָּאת הוּא אוֹמֵר: "וְשָׁחַט אוֹתָהּ לְחַטָּאת" - שֶׁתְּהֵא שְׁחִיטָתָהּ לְשֵׁם חַטָּאת, בְּפֶסַח הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת יב, כז): "וְזָבַח פֶּסַח הוּא לַה'" - שֶׁתְּהֵא זְבִיחָה לְשֵׁם פֶּסַח, אֲבָל אָשָׁם, אֵינוֹ אוֹמֵר "אָשָׁם הוּא", אֶלָּא בִּשְׁעַת הֶקְטֵר חֶלְבִּים, הוּא עַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִקְטִיר חֶלְבּוֹ - כָּשֵׁר.

ב. אָשָׁם בֶּן שָׁנָה שֶׁהֵבִיאוֹ בֶּן שְׁתַּיִם, וּבֶן שְׁתַּיִם שֶׁהֵבִיאוֹ בֶּן שָׁנָה, אוֹ שֶׁשְּׁחָטוֹ מְחֻסָּר זְמַן בַּבְּעָלִים - תְּעֻבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. עוֹלַת נָזִיר וְעוֹלַת יוֹלֶדֶת, וְעוֹלַת מְצֹרָע שֶׁשְּׁחָטָן בְּנֵי שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ וְיוֹם אֶחָד, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן מְחֻסָּר זְמַן בַּבְּעָלִים, וְעוֹלִין עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נְסָכִים, אֲבָל שֶׁלֹּא עָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה. זֶה הוּא כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹלַת נְדָבָה - אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּעוֹלָה, וְכָל הַפּוֹסֵל בְּחַטָּאת - פּוֹסֵל בְּאָשָׁם, חוּץ מִן הָאָשָׁם שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ.

ג. כְּבָשִׂים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְנִמְצְאוּ אֵילִים - עָלוּ לַצָּבוּר לְשֵׁם אֵילִים. אֵילִי צָבוּר שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם אֵילִים, וְנִמְצְאוּ כְּבָשִׂים, עָלוּ לְצָבוּר לְשֵׁם כְּבָשִׂים, וְהַשְּׁאָר יַעֲלוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וּטְעוּנִין נְסָכִין.

ד. שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹ, וּמָלְקוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ - כָּשֵׁר, שֶׁכְּבָר הָכְשֵׁר בִּשְׁחִיטָה, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִים עָלָיו כָּרֵת. חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְחוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר בְּהִלּוּךְ. וְכֵן בְּחוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מְצָאתִי יוֹסֵי בְּרַבִּי בְּצִידָן, וְאָמַר לִי: הִלּוּךְ, שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל בּוֹ, מַה אַתָּה בּוֹ, אָמַרְתִּי לוֹ: מַכְשִׁיר אֲנִי. אָמַר לִי: מֵאֵיזֶה

הַשָּׁלֵם

טַעַם? אָמַרְתִּי לוֹ: לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲבוֹדָה שֶׁלֹּא שְׁחָטָהּ, וְשֶׁלֹּא קִבְּלָהּ וְשֶׁלֹּא זָרְקָהּ, אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא בְּהִלּוּךְ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ - פּוֹסֵל בַּעֲבוֹדָה, וְכָל הִלּוּךְ שֶׁאֵין עֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ - אֵינוֹ פּוֹסֵל בָּעֲבוֹדָה. אֵיזֶהוּ הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ? שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל לְיִלֵּךְ, וּלְזָרְקוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וּבִשְׁעַת הִלּוּכוֹ חִשֵּׁב עָלָיו - זֶה הִלּוּךְ שֶׁעֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ. אֲבָל שָׁחַט, וְקִבֵּל לְיִלֵּךְ לְהַנִּיחוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר, וּבִשְׁעַת הִלּוּכוֹ חִשֵּׁב עָלָיו - זֶה הוּא הִלּוּךְ שֶׁאֵין עֲבוֹדָה צְרִיכָה לוֹ.

ה. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶפְלוּ רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה - פָּסוּל. רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הַלְּבֵנָה, רַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הָרִצְפָּה, וְרַגְלוֹ אַחַת עַל גַּבֵּי הַכְּלִי, שֶׁאִם יִנָּטֵל הַכְּלִי וְיָכוֹל לַעֲמֹד בִּפְנֵי עַצְמוֹ - כָּשֵׁר, וְאִם לָאו - פָּסוּל. קִבֵּל בִּימִינוֹ וּבִשְׂמֹאלוֹ כְּאֶחָד - פָּסוּל. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁיר. הָיְתָה שְׂמֹאל מְסַיַּעַת אֶת הַיָּמִין - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ יַד - טָעוּן יָמִין, וְכָל שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ יַד - אֵין טָעוּן יָמִין. כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "אֶצְבַּע" - טָעוּן יָמִין, וְכָל שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ "אֶצְבַּע" - אֵין טָעוּן יָמִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מַתְּנַת יַד, שְׁנָה בְּמַתָּנָה - פָּסוּל. בְּקַבָּלָה - כָּשֵׁר. וְכָל שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ קַבָּלַת יַד, שְׁנָה בְּקַבָּלָה - פָּסוּל. בְּמַתָּנָה - כָּשֵׁר. קִבֵּל הַכֹּהֵן, קִבֵּל הַכָּשֵׁר, קִבֵּל בִּימִינוֹ, קִבֵּל בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ, קִבֵּל כָּשֵׁר חָזַר וְקִבֵּל פָּסוּל, קִבֵּל בִּשְׂמֹאל, קִבֵּל בִּכְלִי חֹל - פָּסוּל. קִבֵּל הַכָּשֵׁר וְזָרַק הַפָּסוּל, קִבֵּל הַפָּסוּל וְזָרַק הַכָּשֵׁר - פָּסוּל.

ו. דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָה: מִנַּיִן לְקַבָּלַת הַדָּם שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בִּכְהֵן תָּמִים וּבִכְלֵי שָׁרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא ט, ט): "וְהִקְרִבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן אֶת הַדָּם אֵלָיו"! יָכוֹל זוֹ זְרִיקָה, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "וְזָרְקוּ" - זוֹ זְרִיקָה אֲמוּרָה, הָא אֵינוֹ אוֹמֵר כָּאן "וְהִקְרִבוּ" אֶלָּא זוֹ קַבָּלָה, מַקִּישׁ קַבָּלָה לִזְרִיקָה, מַה זְרִיקָה בִּכְהֵן תָּמִים וּבִכְלֵי שָׁרֵת, אַף בְּקַבָּלָה בִּכְהֵן תָּמִים וּבִכְלֵי שָׁרֵת. וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: "וּמָשַׁחְתָּ אוֹתָם וְכִהַנּוּ לִי", מַה

תּוֹסֶפְתָּא

כֹּהֵן הָאָמוּר לְהַלָּן בְּכֹהֵן תָּמִים וּכְלֵי שָׁרֵת, אַף כֹּהֵן הָאָמוּר כָּאן כֹּהֵן תָּמִים וּכְלֵי שָׁרֵת. אָמַר לוֹ רַבִּי טַרְפוֹן: עֲקִיבָה! עַד מָתַי אַתָּה מְגַבֵּב וּמֵבִיא עָלֵינוּ? אֲקַפֵּחַ אֶת בָּנַי אִם לֹא הֶפְרֵשׁ שְׁמַעְתִּי בֵּין קַבָּלָה לְזְרִיקָה, וְאַתָּה הִשְׁוִיתָה קַבָּלָה לְזְרִיקָה. אָמַר לוֹ: תַּרְשֵׁנִי לוֹמַר לְפָנֶיךָ מַה שֶּׁלִּמַּדְתָּנִי? אָמַר לוֹ: אֱמוֹר! אָמַר לוֹ: קַבָּלָה, לֹא עָשָׂה בָּהּ מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה. זְרִיקָה, עָשָׂה בָּהּ מַחֲשָׁבָה כְּמַעֲשֶׂה. הַמְקַבֵּל בַּחוּץ - כָּשֵׁר. הַזּוֹרֵק בַּחוּץ - פָּסוּל. קִבְּלוּהוּ פְּסוּלִין - אֵין חַיָּבִין עָלָיו. זָרְקוּהוּ - פְּסוּלִין - חַיָּבִין עָלָיו. אָמַר לוֹ: הָעֲבוֹדָה! שֶׁלֹּא הִטִּיתָה יָמִין וּשְׂמֹאל. אֲנִי שָׁמַעְתִּי וְלֹא הָיָה לִי לְפָרֵשׁ, וְאַתָּה דּוֹרֵשׁ וּמַסְכִּים לַהֲלָכָה, הָא כָּל הַפּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כְּפוֹרֵשׁ מֵחַיָּיו.

ז. דַּם פָּרַת חַטָּאת, שׁוֹחֵט בִּימִינוֹ וּמְקַבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמֵזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית, וְאִם שִׁנָּה - פָּסוּל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּימִינוֹ הָיָה שׁוֹחֵט וְנוֹתֵן אֶת הַסַּכִּין לְפָנָיו, אוֹ לָזֶה שֶׁעוֹמֵד בְּצִדּוֹ וּמְקַבְּלוֹ בִּימִינוֹ, וּמְעָרֶה בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמֵזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה - פָּסוּל. הַזָּיוֹת שֶׁבַּפָּרָה, הַזֶּן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אוֹ שֶׁאֵינָן מְכָוָּנוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר אַחַת מֵהֶן שֶׁטָּבַל אַחַת וְהִזָּה שְׁתַּיִם, אוֹ שֶׁטָּבַל שְׁתַּיִם, וְהִזָּה אַחַת - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. הַזָּיוֹת שֶׁבִּמְצֹרָע, שֶׁהַזֶּן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן שֶׁאֵינָן מְכָוָּנוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת. דַּם אֶשְׁמוֹ שֶׁל מְצוֹרָע - מְקַבֵּל בִּימִינוֹ וּמְעָרֶה בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמֵזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה - פָּסוּל. פְּנָּה מִשְּׂמֹאלוֹ לִימִינוֹ, וְעֵרָה לִשְׂמֹאלוֹ, וְחָזַר וְהִזָּה בִּימִינוֹ - פָּסוּל, לֹא מִפְּנֵי שֶׁשִּׁנָּה - פָּסוּל, אֶלָּא שֶׁחִסֵּר הַלּוֹג טִפָּה כָּל שֶׁהוּא.

ח. דַּם כָּל הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן, שֶׁנִּתָּנָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן, אוֹ שֶׁאֵינָן מְכָוָּנוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. דַּם הַנִּתָּנִין לְמַגָּעָן, שֶׁנִּתָּנָן שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּן, אוֹ שֶׁמְּכָוָּן שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַיְסוֹד - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. דַּם כָּל הַנִּתָּנִין לְמַעְלָן, מִקְצָת כְּלֵי וְנוֹתֵן בַּיָּד, וְאִם נָתַן בַּכְּלִי - פָּסוּל. לֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצֹרָע, נוֹטֵל בִּימִינוֹ וּמְקַבֵּל בִּשְׂמֹאלוֹ, וּמֵזֶּה בְּאֶצְבַּע הַיְמָנִית. וְאִם שִׁנָּה - פָּסוּל. אֲבָל בָּעוֹף אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא שֶׁבְּעוֹלַת הָעוֹף מְמַצֶּה מֵעַצְמוֹ, וּבְחַטָּאת הָעוֹף - מֵזֶּה וּמְמַצֶּה מֵעַצְמוֹ. כָּלָן

הַשָּׁלֵם

שֶׁקִּבְּלוּ בַיָּד וְהִזּוּהָ בִּכְלִי, בִּכְלִי וְהִזּוּהָ בַּיָּד - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. הֶקְטֵר חֲלָבִין וְאֵמוּרִין וְעֵצִים, שֶׁנִּתָּנָן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכְּלִי, בֵּין בִּשְׂמֹאלוֹ בֵּין בִּימִינוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. הַיַּיִן שֶׁנִּסְכּוֹ בַּקֻּסְוָה, הַקֹּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁקִּדְּשׁוּ בַּכְּלִי, שֶׁנָּתַן עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים, בֵּין בַּיָּד בֵּין בַּכְּלִי, בֵּין בִּימִין בֵּין בִּשְׂמֹאל - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין. וְכֵלָן שֶׁנִּסְכוּ בַּקֻּסְוָה וְנִסְכוּ בַּהֵין - כָּשֵׁר. בַּיָּד וּבִכְלִי חֹל - פָּסוּל. אֶחָד נִסּוּךְ הַמַּיִם, וְאֶחָד נִסּוּךְ הַיַּיִן, שֶׁנִּסְכוּ בֵּין בַּהֵין בֵּין בַּקַּרְקָעוֹת, בֵּין בַּקֻּסְוָה בֵּין בִּמְנִיקוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. הַשּׁוֹחֵט הַזָּבַח לִזְרֹק דָּמוֹ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר אֵמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו בַּחוּץ, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרָלִים וּטְמֵאִים. כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזָּבַח עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, עַל מְנָת שֶׁיְּקַטְּירוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת אֵמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לִזְרֹק דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֶת אֵמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֵמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרָלִים וּבְטֻמְאִים, כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזָּבַח, עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, עַל מְנָת שֶׁיְּקַטְּירוּ עֲרֵלִין וּטְמֵאִין אֶת אֵמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת אֵמוּרָיו לְמָחָר, עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת בְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

תּוֹסֶפְתָּא

ב. הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹלָה לִזְרֹק אֶת דָּמָהּ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמָהּ בַּחוּץ, לֶאֱכוֹל[1] בְּשָׂרָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרָהּ בַּחוּץ - פְּסוּלָה, וְאֵין בָּהּ כָּרֵת. וְכֵן אַתָּה אוֹמֵר בַּעֲרָלִים וּבְטֻמְאִים. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכוֹל כַּזַּיִת מֵעוֹר הָאַלְיָה חוּץ לִמְקוֹמָהּ - פָּסוּל, וְאֵין בָּהּ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנָּהּ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אוֹכְלִים אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר עַכּוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶחָד עוֹר שֶׁתַּחַת הָאַלְיָה, וְאֶחָד עוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל הָעֶגֶל הָרָךְ, וְעוֹר פַּרְסוֹת בְּהֵמָה דַּקָּה, וְכָל הַנֶּאֱכָלִין בְּעוֹר הַבָּשָׂר חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, קִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנָּן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנָּן, קִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וּבִלְבַד שֶׁיְּקָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? שָׁחַט בִּשְׁתִּיקָה וְקִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְקִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ - זֶה הוּא שֶׁקָּרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. כֵּיצַד לֹא קָרֵב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ? שָׁחַט חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְקִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל וְהִלַּךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ וְלִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט וְקִבֵּל הָלַךְ וְזָרַק חוּץ לִמְקוֹמוֹ, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ג. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין אֶת הַדָּם, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁלָּן הַדָּם וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁיָּצָא הַדָּם חוּץ לַקְּלָעִים, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכֵן כַּזַּיִת בִּפְנִים לְהַקְטִיר כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו בִּפְנִים, וְכַזַּיִת בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּזַּיִת הַיּוֹם, וְכַזַּיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים - כָּשֵׁר. וְכֵן לְמָחָר - כָּשֵׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל חֲצִי זַיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, וַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת הַיּוֹם וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן, בֵּין שֶׁהַקְּדִים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה אִם הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר,

הַשָּׁלֵם

וְזָרַק חוּץ לִזְמַנּוֹ] - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קָרַב הַמַּתִּיר כְּמִצְוָתוֹ. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ לַחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו לַחוּץ, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ג. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקִּבְּלוּ פְּסוּלִין אֶת הַדָּם, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁלָּן הַדָּם וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ שֶׁיָּצָא הַדָּם חוּץ לַקְּלָעִים, וּזְרָקוּהוּ בִּשְׁתִּיקָה, אוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכֵן כַּזַּיִת בִּפְנִים לְהַקְטִיר כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו בִּפְנִים, וְכַזַּיִת בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, וְכַזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּזַּיִת הַיּוֹם, וְכַזַּיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בִּפְנִים, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, וְכַחֲצִי זַיִת בִּפְנִים - כָּשֵׁר. וְכֵן לְמָחָר - כָּשֵׁר. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל חֲצִי זַיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, וַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת הַיּוֹם וְכַחֲצִי זַיִת לְמָחָר, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן, בֵּין שֶׁהִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף בָּזֶה אִם הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת זְמַן לְמַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. הִקְדִּים מַחֲשֶׁבֶת מָקוֹם לְמַחֲשֶׁבֶת זְמַן - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת בַּחוּץ, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר,

[1] הֵינוּ לְהַקְטִיר.

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁאֵין אֲכִילָה וְהַקְּטָרָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל אֲכִילָה וַאֲכִילָה, הַקְּטָרָה וְהַקְּטָרָה - מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ. כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּזַּיִת לְמָחָר, לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּזַּיִת בַּחוּץ, כַּזַּיִת לְמָחָר - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁאֲכִילָה וַאֲכִילָה, הַקְּטָרָה וְהַקְטָרָה - מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ[2]. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר, וּבִשְׂעַת זְרִיקָה חָשַׁב עוֹד לְהַקְטִיר מֵאֲמוּרָיו כַּחֲצִי זַיִת לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁחִיטָה וּזְרִיקָה מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפַגֵּל. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ פָּחוֹת מִכַּזַּיִת, לְמָחָר - כָּשֵׁר, שֶׁאֵין פָּחוֹת מִכַּזַּיִת, מִפְּגֵל וּפוֹסֵל בְּכָל מָקוֹם.

ד. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח, לֶאֱכֹל אֲמוּרָיו, וּלְהַקְטִיר בְּשָׂרוֹ, לֶאֱכֹל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וּלְהַקְטִיר הַדָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לְהַקְטִיר - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל, לְהַנִּיחַ אֶת דָּמוֹ, וְאֶת אֲמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ לְהוֹצִיא לַחוּץ - כָּשֵׁר. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: רַבִּי אֶלְיעֶזֶר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה: מַה אִם הֵנִיחַ אֶת הַדָּם לְמָחָר - אֵינוֹ פּוֹסֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה כָּשֵׁר, אֵין לְךָ שֶׁפּוֹסֵל אֶלָּא מַחֲשֶׁבֶת אֲכִילָה וְהַקְּטָרָה, וּזְרִיקַת דָּמִים. אָמַר רַבִּי: כְּשֶׁהָלַכְתִּי לְמַצּוֹת מִדּוֹתַי אֵצֶל רַבִּי אֶלְיעֶזֶר בֶּן שְׁמוּעַ מָצָאתִי יוֹסֵף הַבַּבְלִי יוֹשֵׁב לְפָנָיו וְהָיָה חָבִיב לוֹ בְּיוֹתֵר עַד לְאַחַת. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לְהָנִיחַ מִדָּמוֹ לְמָחָר מַהוּ. אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. עַרְבִית? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. שַׁחֲרִית? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. צָהֳרַיִם? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר. מִנְחָה? אָמַר לוֹ: כָּשֵׁר, אֶלָּא שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל. צָהֲבוּ פָּנָיו שֶׁל יוֹסֵף הַבַּבְלִי. אָמַר לוֹ: יוֹסֵף! כִּמְדֻמֶּה אֲנִי שֶׁלֹּא כִוַּנְנוּ שְׁמוּעָתֵנוּ עַד עַתָּה. אָמַר לוֹ: רַבִּי! הֵן, אֶלָּא שֶׁרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל שָׁנָה לִי וְהֶחְזַרְתִּי עַל כָּל תַּלְמִידָיו וּבִקַּשְׁתִּי לִי חָבֵר וְלֹא מָצָאתִי,

הַשָּׁלֵם

עַכְשָׁו שָׁשַׁנִיתָ לִי פָּסוּל הֶחֱזַרְתָּ לִי אֲבֻדָתִי, זָלְגוּ עֵינָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן שְׁמוּעַ דְּמָעוֹת. אָמַר: אַשְׁרֵיכֶם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁדִּבְרֵי תוֹרָה חֲבִיבִים עֲלֵיכֶם בִּיוֹתֵר, קָרָא עָלָיו הַמִּקְרָא הַזֶּה (תְּהִלִּים קיט, צז): "מָה אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל הַיּוֹם שִׂיחָתִי" וְגוֹ', מִפְּנֵי שֶׁרַבִּי יְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי אִלְעַי וְרַבִּי אִלְעַי תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לְפִיכָךְ שָׁנָה לוֹ מִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִין, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶן חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרִים, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כֵּיצַד? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ, עַל מְנָת שֶׁיְּקַטְּרוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת אֵמוּרָיו, עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּ עֲרֵלִים וּטְמֵאִים אֶת בְּשָׂרוֹ - כָּשֵׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

ב. קִבֵּל הַכֹּהֵן, קִבֵּל הַכָּשֵׁר, קִבֵּל בִּימִינוֹ, קִבֵּל בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ - כָּשֵׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. חָשַׁב לִתֵּן אֶת הַנִּתָּנִין לְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנִּתָּנִין לְמַעְלָה לְמַטָּה, אֶת הַנִּתָּנִין בְּפָנִים בַּחוּץ וְאֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ בְּפָנִים - כָּשֵׁר, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁקִּבֵּל דָּמָן אֶחָד מִן הַפְּסוּלִין - הֲרֵי הוּא פָּסוּל, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל.

---

[2] פֵּרוּשׁ: שֶׁאִם לֹא הָיוּ מִצְטָרְפִין הָיָה כָּשֵׁר (הַגְּרָ"א).

תּוֹסֶפְתָּא

ג. הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי הֵן פְּסוּלִין, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עֲלֵיהֶן בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמָן - אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. אֶחָד הַפֶּסַח וְחַטָּאת, וְאֶחָד כָּל הַזְּבָחִים, שֶׁקִּבֵּל דָּמָן זָר וְאוֹנֵן וּטְבוּל יוֹם, מְחֻסָּר בְּגָדִים וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רְחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, טָמֵא, יוֹשֵׁב וְעוֹמֵד עַל גַּבֵּי כְלִי, עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, עַל גַּבֵּי רַגְלֵי חֲבֵרוֹ - פָּסוּל, לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ בֵּין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. [3]קִבֵּל זָר קִבֵּל פָּסוּל קִבֵּל בִּשְׁמֹאל קִבֵּל בִּכְלִי חוֹל פָּסוּל לְפִיכָךְ אִם חִשַּׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל]. נָתַן אֶת הַנִּתָּנִין בַּחוּץ בְּפָנִים וְאֶת הַנִּתָּנִין בְּפָנִים בַּחוּץ - פָּסוּל. לְפִיכָךְ אִם חָשַׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. זֶה הַכְּלָל, אֵין הַזָּבַח נִפְסָל אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים - בִּשְׁחִיטָה, וּבְמַתָּן כְּלִי, וּבְהִלּוּךְ, וּבִזְרִיקָה, מוּסָף עֲלֵיהֶן הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וּמוּסָף עֲלֵיהֶן הַזָּבַח שֶׁהוּא נִפְסָל בְּמַחְשָׁבָה בַּעֲרָלִים וּבְטֻמְאִים.

ד. כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן הָרִאשׁוֹן בִּשְׁתִּיקָה וְהַשֵּׁנִי חוּץ לִזְמַנּוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁחַט בִּשְׁתִּיקָה וְזָרַק אֶת הַדָּם - פּוֹסֵל. הַפֶּסַח וְהַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטָן הָרִאשׁוֹן לִשְׁמָן וְהַשֵּׁנִי שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁחַט לִשְׁמָן וְזָרַק אֶת הַדָּם - פָּסוּל. זֶה הוּא כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל הַנִּפְסָל בְּמַחְשָׁבָה, בֵּין שֶׁעַל הָרִאשׁוֹן חִשַּׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חִשַּׁב - פָּסוּל, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ דַּם הַנֶּפֶשׁ בִּכּוֹס אַחֵר - פָּסוּל. כָּל הַנִּפְסָל בְּמַעֲשֶׂה, בֵּין שֶׁעַל הָרִאשׁוֹן חִשַּׁב, וּבֵין שֶׁעַל הָאַחֲרוֹן חִשַּׁב - פָּסוּל, אִם יֵשׁ דַּם הַנֶּפֶשׁ בִּכּוֹס אַחֵר, יַחֲזֹר וְיִקַּבֵּל - כָּשֵׁר. קִבֵּל בִּכְלִי קֹדֶשׁ וְנָתַן בִּכְלִי חוֹל - יַחֲזֹר וְיִקַּבֵּל בִּכְלִי קֹדֶשׁ. נָתַן אֶת הַנִּתָּן לְמַטָּן לְמַעְלָן, וְאֶת הַנִּתָּן לְמַעְלָן לְמַטָּן, אֶת הַנִּתָּן בַּפָּנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנִּתָּן בַּחוּץ בַּפָּנִים - פָּסוּל. אִם יֵשׁ דַּם הַנֶּפֶשׁ בִּכּוֹס אַחֵר, יַחֲזֹר וְיִקַּבֵּל - כָּשֵׁר.

ה. יֵשׁ מֵהֶן מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין, מִתְפַּגְּלִין וְלֹא מְפַגְּלִין, מְפַגְּלִין וּמִתְפַּגְּלִין, לֹא מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין. אֵלּוּ שֶׁהֵן מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין: שְׁחִיטָה, קִבּוּל וְהִלּוּךְ. כֵּיצַד? שְׁחָטָן קִבֵּל וְהִלֵּךְ עַל מְנָת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין לְמָחָר - הֲרֵי אֵלּוּ מְפַגְּלִין. כֵּיצַד אֵין מִתְפַּגְּלִין? שְׁחָטָן עַל מְנָת לְקַבֵּל, וְקִבֵּל עַל מְנָת לְהַלֵּךְ לְמָחָר - הֲרֵי אֵלּוּ אֵין מִתְפַּגְּלִין. וְאֵלּוּ שֶׁהֵן מִתְפַּגְּלִין וְלֹא מְפַגְּלִין: שִׁיְרֵי הַדָּם וְהַקְטֵר אֲמוּרִין וַאֲכִילַת בָּשָׂר. כֵּיצַד? שָׁחַט לִשְׁפּוֹךְ שִׁיְרֵי הַדָּם, עַל מְנָת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין וְלֶאֱכֹל מִן הַבָּשָׂר לְמָחָר - הֲרֵי אֵלּוּ מִתְפַּגְּלִין. כֵּיצַד אֵין מְפַגְּלִין? שָׁפַךְ שִׁיְרֵי הַדָּם עַל מְנָת לְהַקְטִיר אֲמוּרִין, וְהִקְטִיר אֲמוּרִין עַל מְנָת לֶאֱכֹל מִן הַבָּשָׂר לְמָחָר - הֲרֵי אֵלּוּ אֵין מְפַגְּלִין. זְרִיקָה מְפַגֶּלֶת וּמִתְפַּגֶּלֶת, כֵּיצַד הֵיא מְפַגֶּלֶת? שָׁחַט קִבֵּל וְהֵילֵךְ עַל מְנָת לִזְרֹק אֶת הַדָּם לְמָחָר - הֲרֵי זוֹ מְפַגֶּלֶת. כֵּיצַד מִתְפַּגֶּלֶת? זָרַק אֶת הַדָּם עַל מְנָת לִשְׁפּוֹךְ שִׁיְרֵי הַדָּם, לְהַקְטִיר אֲמוּרִין לֶאֱכֹל מִן הַבָּשָׂר לְמָחָר - הֲרֵי זוֹ מִתְפַּגֶּלֶת. אֵלּוּ לֹא מְפַגְּלִין וְלֹא מִתְפַּגְּלִין: הָעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַקְּרָנַיִם, וְהַטְּלָפַיִם, וְצֶמֶר שֶׁבְּרֹאשֵׁי כְּבָשִׂים, וּשְׂעַר שֶׁבְּזָקֵן הַתְּיָשִׁים, בֵּיצֵי תּוֹרִין וּמוֹרַאת הָעוֹף, וְהַנּוֹצָה, וְהָעוֹר, הָאֵבֶר, וְהָאֶלֶל, וְהַשְּׁלִיל, וְהַשִּׁלְיָא - כָּל אֵלּוּ אֵין מְפַגְּלִין אֶת הַזָּבַח, לֹא חוּץ לִזְמַנּוֹ וְלֹא חוּץ לִמְקוֹמוֹ, וְאֵין מַחֲשָׁבָה פּוֹסֶלֶת בָּהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. וְהַמַּעֲלֶה אוֹתָן בַּחוּץ - פָּטוּר.

הַשָּׁלֵם

---

[3] הַגְּרַ"א מוֹחֵק אֶת כָּל מַה שֶּׁבְּסוֹגְרִים הַמְּרֻבָּעוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם אֵין דַּם - אֵין בָּשָׂר, אִם אֵין בָּשָׂר - אֵין דַּם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: דַּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר. כֵּיצַד? נִטְמָא הַדָּם אוֹ שֶׁנִּשְׁפַּךְ, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים - הַבָּשָׂר תִּעָבֵר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִטְמָא בָּשָׂר אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִזְרֹק אֶת הַדָּם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִזְרֹק, אִם זָרַק אֶת הַדָּם, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַרְצָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דְּבָרִים יב, כז): "וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם". אִם אֵין דַּם - אֵין בָּשָׂר, אִם אֵין בָּשָׂר - אֵין דַּם. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שָׁם): "וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ", אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּשָׂר. מַה אֲנִי מְקַיֵּם "הַבָּשָׂר וְהַדָּם"? מַקִּישׁ בָּשָׂר לְדָם, מַה הַדָּם בִּזְרִיקָה - אַף הַבָּשָׂר בִּזְרִיקָה. יָכוֹל יְהֵא זוֹרֵק וְדוֹבֵק? תַּלְמוּד לוֹמַר (וַיִּקְרָא א, יב): "וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם" - זוֹרֵק וְעוֹרֵךְ וְלֹא זוֹרֵק וְדוֹבֵק.

ב. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר מֵהֶן כַּזַּיִת בָּשָׂר וְכַזַּיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר כַּחֲצִי זַיִת חֵלֶב - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבְעוֹלָה, אִם נִשְׁתַּיֵּר מִמֶּנּוּ כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר, כַּחֲצִי זַיִת חֵלֶב - זוֹרֵק אֶת הַדָּם, מִפְּנֵי שֶׁבְּעוֹלָה כֻּלָּהּ כָּלִיל. וּבְמִנְחָה - אֲפִלּוּ כָּל הַמִּנְחָה קְמֶצֶת - לֹא יִזְרֹק. וּבַפֶּסַח אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יִזְרֹק. וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה, נִטַּל הַבָּשָׂר וְהַחֲלָבִים קַיְּמִים - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֲלָבִים. נִטַּל הַחֵלֶב וְהַבָּשָׂר קַיָּם - זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַבָּשָׂר. אֲבָל בַּפֶּסַח אֵינוֹ כֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁנִּטַּל בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּם - אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם עַל הַחֵלֶב, שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִלָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה. נִטְמָא בָּשָׂר וְהַחֵלֶב קַיָּם, אִם יֵשׁ כַּזַּיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד - יִזְרֹק, וְאִם לָאו - לֹא יִזְרֹק. שָׁחַט בִּשְׁתִּיקָה וְיָצָא הַדָּם חוּץ לַקְּלָעִים וּזְרָקוֹ בִּשְׁתִּיקָה - הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה, מוֹעֲלִין בְּבָשָׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וְטָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הָרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא - אֵין מוֹעֲלִין בְּבָשָׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים אֲבָל מוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִים עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם בִּשְׁתִּיקָה - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בְּבָשָׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, אֲבָל מוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁשָּׁחַט חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצָא הַדָּם חוּץ לַקְּלָעִים וּזְרָקוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - הֲרֵי הוּא כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְאֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל. נִטְמָא הַדָּם וּזְרָקוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - עַדַיִן מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצָא בָּשָׂר וְנָגַע בְּטָמֵא - אֵין מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצָא בָּשָׂר וְנָגַע בְּטָמֵא. נִטְמָא הַדָּם וּזְרָקוֹ בִּשְׁתִּיקָה - אֵין מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצָא בָּשָׂר וְנָגַע בְּטָמֵא. נִטְמָא הַדָּם וּזְרָקוֹ בִּשְׁתִּיקָה - אֵין מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ וְיָצָא בָּשָׂר וְנָגַע בְּטָמֵא. נִטְמָא הַדָּם וּזְרָקוֹ בִּשְׁתִּיקָה - אֵין מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמוֹעֲלִין בְּאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם נוֹתָר וּמִשּׁוּם טֻמְאַת בָּשָׂר וְזָרַק אֶת הַדָּם חוּץ לִזְמַנּוֹ - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁעַדַיִן מוֹעֲלִין בִּבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

וְאֵין מוֹעֲלִין בְּאִמּוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים, אֲבָל חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטְּמֵאִים, וְאֵינוֹ מְרַצֶּה לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

ד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: אוֹמֵר דָּבָר אֶחָד מִקּוּלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי מַתָּנוֹת מַכְשִׁירוֹת וּמְפַגְּלוֹת בְּחַטָּאת, וּמַתָּנָה אַחַת בְּכָל הַזְּבָחִים. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד חַטָּאת וְאֶחָד כָּל הַזְּבָחִים מַתָּנָה אַחַת מַכְשֶׁרֶת וּמְפַגֶּלֶת. כֵּיצַד? נָתַן אַחַת בִּשְׁתִיקָה וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. שְׁתֵּים בִּשְׁתִיקָה וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר. אַחַת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. שְׁתַּיִם חוּץ לִזְמַנּוֹ וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפִּגּוּל. אַחַת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְאַחַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּחַטָּאת בִּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים, נָתַן אַחַת בִּשְׁתִיקָה וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא כָּשֵׁר, אַחַת חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא פִּגּוּל, אַחַת חוּץ לִזְמַנּוֹ וְאַחַת חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְרִיקָה, אֲבָל בִּשְׁחִיטָה בִּקְבוּל וּבְהִלּוּךְ, בֵּין שֶׁחִשֵּׁב עַל הָרְאשׁוֹנָה בֵּין שֶׁחִשֵּׁב עַל הָאַחֲרוֹנָה, אֲפִלּוּ עַל שְׁיָרֵי הַדָּם, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָמִים הַנִּתָּנִין בַּחוּץ עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן, אֲבָל דָּמִים הַנִּתָּנִין בִּפְנִים עַל מִזְבַּח הַפְּנִימִי, כְּגוֹן אַרְבָּעִים וְשָׁלֹשׁ שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר הָעֲדָה, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ, בֵּין בִּשְׁחִיטָה, בֵּין בִּקְבוּל, בֵּין בְּהִלּוּךְ, בֵּין שֶׁהוּא חָשַׁב עַל הָרִאשׁוֹנָה, בֵּין שֶׁחִשֵּׁב עַל הָאַחֲרוֹנָה, אֲפִלּוּ עַל אַחַת מֵהֶן, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין פִּגּוּל בִּפְנִים.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת קָרְבָּנוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. נִסְכֵּי בְהֵמָה - חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִפְּנֵי שֶׁדַּם הַזֶּבַח מַתִּירָן לְקָרֵב; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם מֵבִיא זְבָחִים הַיּוֹם וּנְסָכִים לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. אָמַר לָהֶם: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּבָאִים עִם הַזֶּבַח. אָמְרוּ לוֹ: אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹתוֹ לְזֶבַח אַחֵר. לוֹג שֶׁמֶן שֶׁל מְצוֹרָע חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִפְּנֵי שֶׁדַּם הָאָשָׁם מַתִּירוֹ לַבְּהוֹנוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּבִין עָלָיו מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִפְּנֵי שֶׁאָדָם מֵבִיא אֲשָׁמוֹ הַיּוֹם וְלָגוֹ לְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם. אָמַר לָהֶן: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּבָאִין עִם הָאָשָׁם, אָמְרוּ לוֹ: אֶפְשָׁר לְשַׁנּוֹתוֹ לְאָשָׁם מְצוֹרָע אַחֵר.

ב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַקֻּטֶּרֶת וְהַלְּבוֹנָה אֵינָם רְאוּיִין לַאֲכִילָה, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל וְנוֹתָר וְטָמֵא. הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יָפֶה כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ מִכֹּחַ הַכֹּהֲנִים, וְכֹחַ הַכֹּהֲנִים מִכֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ. יָפֶה כֹּחַ הַמִּזְבֵּחַ בְּקֻטֶּרֶת וּלְבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ וּמִנְחַת נְסָכִים וּבְעוֹלַת הָעוֹף, שֶׁאֵין לַכֹּהֲנִים בָּהֶן כְּלוּם. יָפֶה כֹּחַ הַכֹּהֲנִים בִּשְׁתֵּי הַלְּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת וְחַטָּאת, שֶׁאֵין לַמִּזְבֵּחַ בָּהֶן כְּלוּם. וְיָפֶה כֹּחַ כֹּהֲנִים מִכֹּחַ יִשְׂרָאֵל וְכֹחַ יִשְׂרָאֵל מִכֹּחַ כֹּהֲנִים. יָפֶה כֹּחַ הַכֹּהֲנִים בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּבְכִכּוֹר שֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל בָּהֶן כְּלוּם. יָפֶה כֹּחַ יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּבְפֶסַח שֶׁאֵין לַכֹּהֲנִים בָּהֶן כְּלוּם.

ג. פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁחֲטָן וְזָרַק דָּמָן -מוֹעֲלִין בָּהֶן וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַיָּבִין מִשּׁוּם פִּגּוּל אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁהוּא כְּשֶׁלְמִים וְדָמוֹ נִתָּן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲלָכָה זוֹ אָמַר לִי רַבִּי עֲקִיבָה, אֵין חַיָּבִין מִשּׁוּם פִּגּוּל אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁהוּא כְּשֶׁלְמִים וְדָמוֹ נִתָּן עַל מִזְבַּח הַחִיצוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי: פִּגֵּל בְּדָבָר הַנַּעֲשֶׂה מֵהֶן בַּחוּץ - פִּגֵּל. בְּדָבָר הַנַּעֲשֶׂה מֵהֶן בִּפְנִים - לֹא פִּגֵּל, כֵּיצַד? הָיָה עוֹמֵד בַּחוּץ, וְאָמַר: 'הֲרֵינִי שׁוֹחֵט עַל

שופטים פרק א

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ אֶל־הַכְּנַעֲנִי
בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ: ב וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה
יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיָדוֹ: ג וַיֹּאמֶר
יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אִתִּי בְגֹרָלִי
וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי גַם־אֲנִי אִתְּךָ
בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן: ד וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן
יְהוָה אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ: ה וַיִּמְצְאוּ אֶת־אֲדֹנִי בֶזֶק
בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־
הַפְּרִזִּי: ו וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ
אוֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת־בְּהֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו: ז וַיֹּאמֶר
אֲדֹנִי־בֶזֶק שִׁבְעִים | מְלָכִים בְּהֹנוֹת יְדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים הָיוּ מְלַקְּטִים תַּחַת שֻׁלְחָנִי
כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן שִׁלַּם־לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ
יְרוּשָׁלַ͏ִם וַיָּמָת שָׁם: {פ}

ח וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי־יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַ͏ִם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ
וַיַּכּוּהָ לְפִי־חָרֶב וְאֶת־הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ: ט
וְאַחַר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב
הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה: י וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶל־
הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן וְשֵׁם־חֶבְרוֹן לְפָנִים
קִרְיַת אַרְבַּע וַיַּכּוּ אֶת־שֵׁשַׁי וְאֶת־אֲחִימַן וְאֶת־
תַּלְמָי: יא וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל־יוֹשְׁבֵי דְּבִיר וְשֵׁם־
דְּבִיר לְפָנִים קִרְיַת־סֵפֶר: יב וַיֹּאמֶר כָּלֵב
אֲשֶׁר־יַכֶּה אֶת־קִרְיַת־סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ
אֶת־עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה: יג וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל
בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ וַיִּתֶּן־לוֹ אֶת־
עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה: יד וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ
לִשְׁאָל מֵאֵת־אָבִיהָ הַשָּׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל
הַחֲמֹור וַיֹּאמֶר־לָהּ כְּלֵב מַה־לָּךְ: טו וַתֹּאמֶר
לוֹ הָבָה־לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי
וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן־לָהּ כָּלֵב אֶת גֻּלֹּת
עִלִּית וְאֶת גֻּלֹּת תַּחְתִּית: {פ}

טז וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים
אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עֲרָד
וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶת־הָעָם: יז וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת־
שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת־הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צְפָת
וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הָעִיר חָרְמָה:
יח וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת־עַזָּה וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־
אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֶת־
גְּבוּלָהּ: יט וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוּדָה וַיֹּרֶשׁ אֶת־
הָהָר כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת־יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי־רֶכֶב
בַּרְזֶל לָהֶם: כ וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת־חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיּוֹרֶשׁ מִשָּׁם אֶת־שְׁלֹשָׁה בְּנֵי
הָעֲנָק: כא וְאֶת־הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַ͏ִם לֹא
הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת־בְּנֵי
בִנְיָמִן בִּירוּשָׁלַ͏ִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

כב וַיַּעֲלוּ בֵית־יוֹסֵף גַּם־הֵם בֵּית־אֵל וַיהוָה
עִמָּם: כג וַיָּתִירוּ בֵית־יוֹסֵף בְּבֵית־אֵל וְשֵׁם־
הָעִיר לְפָנִים לוּז: כד וַיִּרְאוּ הַשֹּׁמְרִים אִישׁ
יוֹצֵא מִן־הָעִיר וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַרְאֵנוּ נָא אֶת־
מְבוֹא הָעִיר וְעָשִׂינוּ עִמְּךָ חָסֶד: כה וַיַּרְאֵם
אֶת־מְבוֹא הָעִיר וַיַּכּוּ אֶת־הָעִיר לְפִי־חָרֶב
וְאֶת־הָאִישׁ וְאֶת־כָּל־מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁלֵּחוּ: כו
וַיֵּלֶךְ הָאִישׁ אֶרֶץ הַחִתִּים וַיִּבֶן עִיר וַיִּקְרָא
שְׁמָהּ לוּז הִוא שְׁמָהּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

כז וְלֹא־הוֹרִישׁ מְנַשֶּׁה אֶת־בֵּית־שְׁאָן וְאֶת־
בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־תַּעְנַךְ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יושב
(יוֹשְׁבֵי) דּוֹר וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי יִבְלְעָם
וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי מְגִדּוֹ וְאֶת־בְּנוֹתֶיהָ
וַיּוֹאֶל הַכְּנַעֲנִי לָשֶׁבֶת בָּאָרֶץ הַזֹּאת: כח וַיְהִי
כִּי־חָזַק יִשְׂרָאֵל וַיָּשֶׂם אֶת־הַכְּנַעֲנִי לָמַס
וְהוֹרֵישׁ לֹא הוֹרִישׁוֹ: {ס} כט וְאֶפְרַיִם לֹא
הוֹרִישׁ אֶת־הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּגָזֶר וַיֵּשֶׁב
הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ בְּגָזֶר: {ס} ל זְבוּלֻן לֹא הוֹרִישׁ
אֶת־יוֹשְׁבֵי קִטְרוֹן וְאֶת־יוֹשְׁבֵי נַהֲלֹל וַיֵּשֶׁב
הַכְּנַעֲנִי בְּקִרְבּוֹ וַיִּהְיוּ לָמַס: {ס} לא אָשֵׁר לֹא
הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי עַכּוֹ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאֶת־
אַחְלָב וְאֶת־אַכְזִיב וְאֶת־חֶלְבָּה וְאֶת־אֲפִיק
וְאֶת־רְחֹב: לב וַיֵּשֶׁב הָאָשֵׁרִי בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי
יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי לֹא הוֹרִישׁוֹ: {ס} לג נַפְתָּלִי
לֹא־הוֹרִישׁ אֶת־יוֹשְׁבֵי בֵּית־שֶׁמֶשׁ וְאֶת־יוֹשְׁבֵי
בֵית־עֲנָת וַיֵּשֶׁב בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
וְיוֹשְׁבֵי בֵית־שֶׁמֶשׁ וּבֵית עֲנָת הָיוּ לָהֶם לָמַס:
לד וַיִּלְחֲצוּ הָאֱמֹרִי אֶת־בְּנֵי־דָן הָהָרָה כִּי־לֹא
נְתָנוֹ לָרֶדֶת לָעֵמֶק: לה וַיּוֹאֶל הָאֱמֹרִי לָשֶׁבֶת
בְּהַר־חֶרֶס בְּאַיָּלוֹן וּבְשַׁעַלְבִּים וַתִּכְבַּד יַד
בֵּית־יוֹסֵף וַיִּהְיוּ לָמַס: לו וּגְבוּל הָאֱמֹרִי
מִמַּעֲלֵה עַקְרַבִּים מֵהַסֶּלַע וָמָעְלָה: {פ}

שופטים פרק ב

א וַיַּעַל מַלְאַךְ־יְהוָה מִן־הַגִּלְגָּל אֶל־הַבֹּכִים
{פ}
וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאָבִיא אֶתְכֶם
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וָאֹמַר
לֹא־אָפֵר בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְעוֹלָם: ב וְאַתֶּם לֹא־
תִכְרְתוּ בְרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת
מִזְבְּחוֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּן וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי מַה־
זֹּאת עֲשִׂיתֶם: ג וְגַם אָמַרְתִּי לֹא־אֲגָרֵשׁ אוֹתָם
מִפְּנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְצִדִּים וֵאלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם
לְמוֹקֵשׁ: ד וַיְהִי כְּדַבֵּר מַלְאַךְ יְהוָה אֶת־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ
הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: ה וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־הַמָּקוֹם
הַהוּא בֹּכִים וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם לַיהוָה: {פ}
ו וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָם וַיֵּלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ: ז וַיַּעַבְדוּ
הָעָם אֶת־יְהוָה כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל | יְמֵי
הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ
אֲשֶׁר רָאוּ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: ח וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן עֶבֶד
יְהוָה בֶּן־מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: ט וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ
בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת־חֶרֶס בְּהַר אֶפְרָיִם
מִצְּפוֹן לְהַר־גָּעַשׁ: י וְגַם כָּל־הַדּוֹר הַהוּא
נֶאֶסְפוּ אֶל־אֲבוֹתָיו וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה
אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: {פ}
יא וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיַּעַבְדוּ אֶת־הַבְּעָלִים: יב וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה |
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמּוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי | אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּכְעִסוּ אֶת־
יְהוָה: יג וַיַּעַזְבוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעַבְדוּ לַבַּעַל
וְלָעַשְׁתָּרוֹת: יד וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל
וַיִּתְּנֵם בְּיַד־שֹׁסִים וַיָּשֹׁסּוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד

אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְלֹא־יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי
אוֹיְבֵיהֶם: טו בְּכֹל | אֲשֶׁר יָצְאוּ יַד־יְהוָה
הָיְתָה־בָּם לְרָעָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְכַאֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד: טז וַיָּקֶם
יְהוָה שֹׁפְטִים וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד שֹׁסֵיהֶם: יז וְגַם
אֶל־שֹׁפְטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לִשְׁמֹעַ מִצְוֹת־יְהוָה לֹא־
עָשׂוּ כֵן: יח וְכִי־הֵקִים יְהוָה | לָהֶם שֹׁפְטִים
וְהָיָה יְהוָה עִם־הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעָם מִיַּד אֹיְבֵיהֶם
כֹּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט כִּי־יִנָּחֵם יְהוָה מִנַּאֲקָתָם מִפְּנֵי
לֹחֲצֵיהֶם וְדֹחֲקֵיהֶם: יט וְהָיָה | בְּמוֹת הַשּׁוֹפֵט
יָשֻׁבוּ וְהִשְׁחִיתוּ מֵאֲבוֹתָם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ
מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדַּרְכָּם הַקָּשָׁה: כ וַיִּחַר־אַף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יַעַן אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי
הַזֶּה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא
שָׁמְעוּ לְקוֹלִי: כא גַּם־אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ
אִישׁ מִפְּנֵיהֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־עָזַב יְהוֹשֻׁעַ
וַיָּמֹת: כב לְמַעַן נַסּוֹת בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל
הֲשֹׁמְרִים הֵם אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה לָלֶכֶת בָּם
כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם־לֹא: כג וַיַּנַּח יְהוָה
אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מַהֵר וְלֹא
נְתָנָם בְּיַד־יְהוֹשֻׁעַ: {פ}

שופטים פרק ג

א וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנַסּוֹת בָּם
אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ אֵת כָּל־
מִלְחֲמוֹת כְּנָעַן: **ב** רַק לְמַעַן דַּעַת דֹּרוֹת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה רַק אֲשֶׁר־לְפָנִים לֹא
יְדָעוּם: **ג** חֲמֵשֶׁת | סַרְנֵי פְּלִשְׁתִּים וְכָל־
הַכְּנַעֲנִי וְהַצִּידֹנִי וְהַחִוִּי יֹשֵׁב הַר הַלְּבָנוֹן מֵהַר
בַּעַל חֶרְמוֹן עַד לְבוֹא חֲמָת: **ד** וַיִּהְיוּ לְנַסּוֹת
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל לָדַעַת הֲיִשְׁמְעוּ אֶת־מִצְוֹת
יְהוָה אֲשֶׁר־צִוָּה אֶת־אֲבוֹתָם בְּיַד־
מֹשֶׁה: **ה** וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָשְׁבוּ בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי
הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי: **ו** וַיִּקְחוּ אֶת־בְּנֹתֵיהֶם לָהֶם לְנָשִׁים
וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם נָתְנוּ לִבְנֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־
אֱלֹהֵיהֶם: {פ}
ז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעַבְדוּ אֶת־
הַבְּעָלִים וְאֶת־הָאֲשֵׁרוֹת: **ח** וַיִּחַר־אַף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ
אֲרַם נַהֲרַיִם וַיַּעַבְדוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־כּוּשַׁן
רִשְׁעָתַיִם שְׁמֹנֶה שָׁנִים: **ט** וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶל־יְהוָה וַיָּקֶם יְהוָה מוֹשִׁיעַ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיּוֹשִׁיעֵם אֶת עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן
מִמֶּנּוּ: **י** וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ־יְהוָה וַיִּשְׁפֹּט אֶת־
יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לַמִּלְחָמָה וַיִּתֵּן יְהוָה בְּיָדוֹ אֶת־
כּוּשַׁן רִשְׁעָתַיִם מֶלֶךְ אֲרָם וַתָּעֹז יָדוֹ עַל כּוּשַׁן
רִשְׁעָתָיִם: **יא** וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה
וַיָּמָת עָתְנִיאֵל בֶּן־קְנָז: {פ}
יב וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וַיְחַזֵּק יְהוָה אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב עַל־יִשְׂרָאֵל
עַל כִּי־עָשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה: **יג** וַיֶּאֱסֹף
אֵלָיו אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ וַיַּךְ אֶת־
יִשְׂרָאֵל וַיִּירְשׁוּ אֶת־עִיר הַתְּמָרִים: **יד** וַיַּעַבְדוּ

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֶגְלוֹן מֶלֶךְ־מוֹאָב שְׁמוֹנֶה
עֶשְׂרֵה שָׁנָה: **טו** וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה
וַיָּקֶם יְהוָה לָהֶם מוֹשִׁיעַ אֶת־אֵהוּד בֶּן־גֵּרָא
בֶּן־הַיְמִינִי אִישׁ אִטֵּר יַד־יְמִינוֹ וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֶגְלוֹן מֶלֶךְ
מוֹאָב: **טז** וַיַּעַשׂ לוֹ אֵהוּד חֶרֶב וְלָהּ שְׁנֵי פִיּוֹת
גֹּמֶד אָרְכָּהּ וַיַּחְגֹּר אוֹתָהּ מִתַּחַת לְמַדָּיו עַל
יֶרֶךְ יְמִינוֹ: **יז** וַיַּקְרֵב אֶת־הַמִּנְחָה לְעֶגְלוֹן מֶלֶךְ
מוֹאָב וְעֶגְלוֹן אִישׁ בָּרִיא מְאֹד: **יח** וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְהַקְרִיב אֶת־הַמִּנְחָה וַיְשַׁלַּח
אֶת־הָעָם נֹשְׂאֵי הַמִּנְחָה: **יט** וְהוּא שָׁב מִן־
הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אֶת־הַגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר דְּבַר־סֵתֶר
לִי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הָס וַיֵּצְאוּ מֵעָלָיו כָּל־
הָעֹמְדִים עָלָיו: **כ** וְאֵהוּד | בָּא אֵלָיו וְהוּא־
יֹשֵׁב בֲּעֲלִיַּת הַמְקֵרָה אֲשֶׁר־לוֹ לְבַדּוֹ וַיֹּאמֶר
אֵהוּד דְּבַר־אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיָּקָם מֵעַל
הַכִּסֵּא: **כא** וַיִּשְׁלַח אֵהוּד אֶת־יַד שְׂמֹאלוֹ
וַיִּקַּח אֶת־הַחֶרֶב מֵעַל יֶרֶךְ יְמִינוֹ וַיִּתְקָעֶהָ
בְּבִטְנוֹ: **כב** וַתָּבֹא גַם־הַנִּצָּב אַחַר הַלַּהַב וַיִּסְגֹּר
הַחֵלֶב בְּעַד הַלַּהַב כִּי לֹא שָׁלַף הַחֶרֶב מִבִּטְנוֹ
וַיֵּצֵא הַפַּרְשְׁדֹנָה: **כג** וַיֵּצֵא אֵהוּד הַמִּסְדְּרוֹנָה
וַיִּסְגֹּר דַּלְתוֹת הֶעֲלִיָּה בַּעֲדוֹ וְנָעָל: **כד** וְהוּא
יָצָא וַעֲבָדָיו בָּאוּ וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה דַּלְתוֹת הֶעֲלִיָּה
נְעוּלוֹת וַיֹּאמְרוּ אַךְ מֵסִיךְ הוּא אֶת־רַגְלָיו
בַּחֲדַר הַמְקֵרָה: **כה** וַיָּחִילוּ עַד־בּוֹשׁ וְהִנֵּה
אֵינֶנּוּ פֹתֵחַ דַּלְתוֹת הֶעֲלִיָּה וַיִּקְחוּ אֶת־
הַמַּפְתֵּחַ וַיִּפְתָּחוּ וְהִנֵּה אֲדֹנֵיהֶם נֹפֵל אַרְצָה
מֵת: **כו** וְאֵהוּד נִמְלַט עַד הֵתְמַהְמְהָם וְהוּא
עָבַר אֶת־הַפְּסִילִים וַיִּמָּלֵט
הַשְּׂעִירָתָה: **כז** וַיְהִי בְּבוֹאוֹ וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר
בְּהַר אֶפְרָיִם וַיֵּרְדוּ עִמּוֹ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָהָר
וְהוּא לִפְנֵיהֶם: **כח** וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רִדְפוּ אַחֲרַי
כִּי־נָתַן יְהוָה אֶת־אֹיְבֵיכֶם אֶת־מוֹאָב בְּיֶדְכֶם
וַיֵּרְדוּ אַחֲרָיו וַיִּלְכְּדוּ אֶת־מַעְבְּרוֹת הַיַּרְדֵּן
לְמוֹאָב וְלֹא־נָתְנוּ אִישׁ לַעֲבֹר: **כט** וַיַּכּוּ אֶת־
מוֹאָב בָּעֵת הַהִיא כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ כָּל־
שָׁמֶן וְכָל־אִישׁ חָיִל וְלֹא נִמְלַט אִישׁ: **ל** וַתִּכָּנַע
מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל וַתִּשְׁקֹט
הָאָרֶץ שְׁמוֹנִים שָׁנָה: {פ}
לא וְאַחֲרָיו הָיָה שַׁמְגַּר בֶּן־עֲנָת וַיַּךְ אֶת־
פְּלִשְׁתִּים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אִישׁ בְּמַלְמַד הַבָּקָר
וַיּוֹשַׁע גַּם־הוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל: {פ}

שופטים פרק ד

א וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
וְאֵהוּד מֵת: **ב** וַיִּמְכְּרֵם יְהוָה בְּיַד יָבִין מֶלֶךְ־
כְּנַעַן אֲשֶׁר מָלַךְ בְּחָצוֹר וְשַׂר־צְבָאוֹ סִיסְרָא
וְהוּא יוֹשֵׁב בַּחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם: **ג** וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה כִּי תִּשַּׁע מֵאוֹת רֶכֶב־בַּרְזֶל
לוֹ וְהוּא לָחַץ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּחָזְקָה עֶשְׂרִים
שָׁנָה: {פ}
ד וּדְבוֹרָה אִשָּׁה נְבִיאָה אֵשֶׁת לַפִּידוֹת הִיא
שֹׁפְטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל בָּעֵת הַהִיא: **ה** וְהִיא
יוֹשֶׁבֶת תַּחַת־תֹּמֶר דְּבוֹרָה בֵּין הָרָמָה וּבֵין
בֵּית־אֵל בְּהַר אֶפְרָיִם וַיַּעֲלוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לַמִּשְׁפָּט: **ו** וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרָק בֶּן־
אֲבִינֹעַם מִקֶּדֶשׁ נַפְתָּלִי וַתֹּאמֶר אֵלָיו הֲלֹא
צִוָּה | יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל לֵךְ וּמָשַׁכְתָּ בְהַר

תָּבוֹר וְלָקַחְתָּ עִמְּךָ עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי
נַפְתָּלִי וּמִבְּנֵי זְבֻלוּן: **ז** וּמָשַׁכְתִּי אֵלֶיךָ אֶל־נַחַל
קִישׁוֹן אֶת־סִיסְרָא שַׂר־צְבָא יָבִין וְאֶת־רִכְבּוֹ
וְאֶת־הֲמוֹנוֹ וּנְתַתִּיהוּ בְיָדֶךָ: **ח** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
בָּרָק אִם־תֵּלְכִי עִמִּי וְהָלָכְתִּי וְאִם־לֹא תֵלְכִי
עִמִּי לֹא אֵלֵךְ: **ט** וַתֹּאמֶר הָלֹךְ אֵלֵךְ עִמָּךְ אֶפֶס
כִּי לֹא תִהְיֶה תִּפְאַרְתְּךָ עַל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אַתָּה
הוֹלֵךְ כִּי בְיַד־אִשָּׁה יִמְכֹּר יְהוָה אֶת־סִיסְרָא
וַתָּקָם דְּבוֹרָה וַתֵּלֶךְ עִם־בָּרָק קֶדְשָׁה: **י** וַיִּזְעַק
בָּרָק אֶת־זְבוּלֻן וְאֶת־נַפְתָּלִי קֶדְשָׁה וַיַּעַל
בְּרַגְלָיו עֲשֶׂרֶת אֲלָפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ
דְּבוֹרָה: **יא** וְחֶבֶר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקַּיִן מִבְּנֵי
חֹבָב חֹתֵן מֹשֶׁה וַיֵּט אָהֳלוֹ עַד־אֵילוֹן בצענים
(בְּצַעֲנַנִּים) אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ: **יב** וַיַּגִּדוּ
לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָּרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם הַר־
תָּבוֹר: **יג** וַיִּזְעֹק סִיסְרָא אֶת־כָּל־רִכְבּוֹ תְּשַׁע
מֵאוֹת רֶכֶב בַּרְזֶל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ
מֵחֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן: **יד** וַתֹּאמֶר
דְּבֹרָה אֶל־בָּרָק קוּם כִּי זֶה הַיּוֹם אֲשֶׁר נָתַן
יְהוָה אֶת־סִיסְרָא בְּיָדֶךָ הֲלֹא יְהוָה יָצָא לְפָנֶיךָ
וַיֵּרֶד בָּרָק מֵהַר תָּבוֹר וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ
אַחֲרָיו: **טו** וַיְהָם יְהוָה אֶת־סִיסְרָא וְאֶת־כָּל־
הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה לְפִי־חֶרֶב לִפְנֵי בָרָק
וַיֵּרֶד סִיסְרָא מֵעַל הַמֶּרְכָּבָה וַיָּנָס
בְּרַגְלָיו: **טז** וּבָרָק רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי
הַמַּחֲנֶה עַד חֲרֹשֶׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֵה
סִיסְרָא לְפִי־חֶרֶב לֹא נִשְׁאַר עַד־
אֶחָד: **יז** וְסִיסְרָא נָס בְּרַגְלָיו אֶל־אֹהֶל יָעֵל
אֵשֶׁת חֶבֶר הַקֵּינִי כִּי שָׁלוֹם בֵּין יָבִין מֶלֶךְ־
חָצוֹר וּבֵין בֵּית חֶבֶר הַקֵּינִי: **יח** וַתֵּצֵא יָעֵל
לִקְרַאת סִיסְרָא וַתֹּאמֶר אֵלָיו סוּרָה אֲדֹנִי
סוּרָה אֵלַי אַל־תִּירָא וַיָּסַר אֵלֶיהָ הָאֹהֱלָה
וַתְּכַסֵּהוּ בַּשְּׂמִיכָה: **יט** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִינִי־
נָא מְעַט־מַיִם כִּי צָמֵאתִי וַתִּפְתַּח אֶת־נְאוֹד
הֶחָלָב וַתַּשְׁקֵהוּ וַתְּכַסֵּהוּ: **כ** וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ
עֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וְהָיָה אִם־אִישׁ יָבֹא וּשְׁאֵלֵךְ
וְאָמַר הֲיֵשׁ־פֹּה אִישׁ וְאָמַרְתְּ אָיִן: **כא** וַתִּקַּח
יָעֵל אֵשֶׁת־חֶבֶר אֶת־יְתַד הָאֹהֶל וַתָּשֶׂם אֶת־
הַמַּקֶּבֶת בְּיָדָהּ וַתָּבוֹא אֵלָיו בַּלָּאט וַתִּתְקַע
אֶת־הַיְתֵד בְּרַקָּתוֹ וַתִּצְנַח בָּאָרֶץ וְהוּא־נִרְדָּם
וַיָּעַף וַיָּמֹת: **כב** וְהִנֵּה בָרָק רֹדֵף אֶת־סִיסְרָא
וַתֵּצֵא יָעֵל לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר לוֹ לֵךְ וְאַרְאֶךָּ
אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אַתָּה מְבַקֵּשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ
וְהִנֵּה סִיסְרָא נֹפֵל מֵת וְהַיָּתֵד
בְּרַקָּתוֹ: **כג** וַיַּכְנַע אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא אֶת
יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **כד** וַתֵּלֶךְ יַד
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הָלוֹךְ וְקָשָׁה עַל יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן
עַד אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ אֶת יָבִין מֶלֶךְ־כְּנָעַן: {ש}

שופטים פרק ה

א וַתָּשַׁר דְּבוֹרָה וּבָרָק בֶּן־אֲבִינֹעַם {ס} בַּיּוֹם
הַהוּא {ר}
לֵאמֹר: {ס} **ב** בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל {ס}
בְּהִתְנַדֵּב {ר}
עַם בָּרְכוּ יְהוָה: {ס} **ג** שִׁמְעוּ מְלָכִים הַאֲזִינוּ
{ר}
רוֹזְנִים {ס} אָנֹכִי לַיהוָה אָנֹכִי אָשִׁירָה {ס}
אֲזַמֵּר {ר}

לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ד** יְהוָה בְּצֵאתְךָ {ר}
מִשֵּׂעִיר {ס} בְּצַעְדְּךָ מִשְׂדֵה אֱדוֹם {ס} אֶרֶץ {ר}
רָעָשָׁה גַּם־שָׁמַיִם נָטָפוּ {ס} גַּם־עָבִים נָטְפוּ {ר}
מָיִם: {ס} **ה** הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה {ס} זֶה {ר}
סִינַי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ו** בִּימֵי שַׁמְגַּר בֶּן־ {ר}
עֲנָת {ס} בִּימֵי יָעֵל חָדְלוּ אֳרָחוֹת {ס} וְהֹלְכֵי {ר}
נְתִיבוֹת יֵלְכוּ אֳרָחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת: {ס} **ז** חָדְלוּ {ר}
פְּרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל {ר}
חָדֵלּוּ {ס} עַד שַׁקַּמְתִּי דְבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם {ר}
בְּיִשְׂרָאֵל: {ס} **ח** יִבְחַר {ר}
אֱלֹהִים חֲדָשִׁים אָז לָחֶם שְׁעָרִים {ס} מָגֵן {ר}
אִם־יֵרָאֶה {ר}
וָרֹמַח {ס} בְּאַרְבָּעִים אֶלֶף בְּיִשְׂרָאֵל: {ס} **ט** לִבִּי {ר}
לְחוֹקְקֵי יִשְׂרָאֵל {ס} הַמִּתְנַדְּבִים בָּעָם בָּרְכוּ {ר}
יְהוָה: {ס} **י** רֹכְבֵי אֲתֹנוֹת צְחֹרוֹת {ס} יֹשְׁבֵי {ר}
עַל־מִדִּין וְהֹלְכֵי עַל־דֶּרֶךְ שִׂיחוּ: {ס} **יא** מִקּוֹל {ר}
מְחַצְּצִים בֵּין {ר}
מַשְׁאֲבִים {ס} שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת יְהוָה {ס} {ר}
צִדְקוֹת {ר}
פִּרְזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל {ס} אָז יָרְדוּ לַשְּׁעָרִים עַם־ {ר}
{ר}
יְהוָה: {ס} **יב** עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה {ס} עוּרִי {ר}
עוּרִי דַּבְּרִי־שִׁיר {ס} קוּם בָּרָק וּשְׁבֵה שְׁבִיֶךָ {ר}
בֶּן־ {ר}
אֲבִינֹעַם: {ס} **יג** אָז יָרַד שָׂרִיד לְאַדִּירִים עָם {ס} יְהוָה {ר}
יָרַד־לִי בַּגִּבּוֹרִים: {ס} **יד** מִנִּי אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם {ר}
בָּעֲמָלֵק {ס} אַחֲרֶיךָ בִנְיָמִין בַּעֲמָמֶיךָ {ס} מִנִּי {ר}
מָכִיר יָרְדוּ מְחֹקְקִים {ס} וּמִזְבּוּלֹן מֹשְׁכִים {ר}
בְּשֵׁבֶט {ר}
סֹפֵר: {ס} **טו** וְשָׂרַי בְּיִשָּׂשכָר עִם־דְּבוֹרָה {ס} {ר}
וְיִשָּׂשכָר {ר}
כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו {ס} בִּפְלַגּוֹת {ר}
רְאוּבֵן גְּדֹלִים חִקְקֵי־ {ר}
לֵב: {ס} **טז** לָמָּה יָשַׁבְתָּ בֵּין הַמִּשְׁפְּתַיִם {ס} {ר}
לִשְׁמֹעַ {ר}
שְׁרִקוֹת עֲדָרִים {ס} לִפְלַגּוֹת רְאוּבֵן גְּדוֹלִים {ר}
חִקְרֵי־ {ר}
לֵב: {ס} **יז** גִּלְעָד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן שָׁכֵן {ס} וְדָן {ר}
לָמָּה יָגוּר אֳנִיּוֹת {ס} אָשֵׁר יָשַׁב לְחוֹף {ר}
יַמִּים {ס} וְעַל מִפְרָצָיו יִשְׁכֹּן: {ס} **יח** זְבֻלוּן {ר}
עַם חֵרֵף נַפְשׁוֹ לָמוּת {ס} וְנַפְתָּלִי עַל מְרוֹמֵי {ר}
שָׂדֶה: {ס} **יט** בָּאוּ מְלָכִים נִלְחָמוּ {ס} אָז {ר}
נִלְחֲמוּ מַלְכֵי כְנַעַן {ס} בְּתַעְנַךְ עַל־מֵי {ר}

מְגִדּוֹ {ס} בֶּצַע כֶּסֶף לֹא לָקָחוּ: {ס} **כ** מִן־ {ר}
שָׁמַיִם נִלְחֲמוּ {ס} הַכּוֹכָבִים מִמְּסִלּוֹתָם נִלְחֲמוּ עִם־ {ר}
סִיסְרָא: {ס} **כא** נַחַל קִישׁוֹן גְּרָפָם {ס} נַחַל {ר}
קְדוּמִים נַחַל קִישׁוֹן {ס} תִּדְרְכִי נַפְשִׁי {ר}
עֹז: {ס} **כב** אָז הָלְמוּ עִקְבֵי־סוּס {ס} מְדַהֲרוֹת {ר}
דַּהֲרוֹת אַבִּירָיו: {ס} **כג** אֹרוּ מֵרוֹז אָמַר {ר}
מַלְאַךְ יְהוָה אֹרוּ אָרוֹר {ר}
יְשְׁבֶיהָ {ס} כִּי לֹא־בָאוּ לְעֶזְרַת יְהוָה {ס} לְעֶזְרַת {ר}
יְהוָה בַּגִּבּוֹרִים: {ס} **כד** תְּבֹרַךְ מִנָּשִׁים יָעֵל {ר}
אֵשֶׁת חֶבֶר {ר}
הַקֵּינִי {ס} מִנָּשִׁים בָּאֹהֶל תְּבֹרָךְ: {ס} **כה** מַיִם {ר}
שָׁאַל חָלָב נָתָנָה {ס} בְּסֵפֶל אַדִּירִים הִקְרִיבָה {ר}
חֶמְאָה: {ס} **כו** יָדָהּ לַיָּתֵד תִּשְׁלַחְנָה {ס} וִימִינָהּ {ר}
לְהַלְמוּת עֲמֵלִים {ס} וְהָלְמָה סִיסְרָא מָחֲקָה {ר}
רֹאשׁוֹ {ס} וּמָחֲצָה וְחָלְפָה רַקָּתוֹ: {ס} **כז** בֵּין {ר}
רַגְלֶיהָ כָּרַע נָפַל שָׁכָב {ס} בֵּין רַגְלֶיהָ כָּרַע {ר}
נָפָל {ס} בַּאֲשֶׁר כָּרַע שָׁם נָפַל שָׁדוּד: {ס} **כח** בְּעַד {ר}
הַחַלּוֹן נִשְׁקְפָה וַתְּיַבֵּב אֵם סִיסְרָא בְּעַד
הָאֲשְׁנָב {ס} מַדּוּעַ בֹּשֵׁשׁ רִכְבּוֹ {ר}
לָבוֹא {ס} מַדּוּעַ אֶחֶרוּ פַּעֲמֵי מַרְכְּבוֹתָיו: {ס} **כט** חַכְמוֹת {ר}
שָׂרוֹתֶיהָ תַּעֲנֶינָּה {ס} אַף־הִיא תָּשִׁיב אֲמָרֶיהָ {ר}
לָהּ: {ס} **ל** הֲלֹא יִמְצְאוּ יְחַלְּקוּ שָׁלָל {ס} רַחַם {ר}
רַחֲמָתַיִם לְרֹאשׁ גֶּבֶר {ס} שְׁלַל צְבָעִים לְסִיסְרָא {ס} שְׁלַל צְבָעִים רִקְמָה {ס} צֶבַע {ר}
רִקְמָתַיִם לְצַוְּארֵי שָׁלָל: {ס} **לא** כֵּן יֹאבְדוּ כָל־אוֹיְבֶיךָ יְהוָה {ר}
וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ {ס} וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה: {ר}{ש}

שופטים פרק ו

א וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּתְּנֵם יְהוָה בְּיַד־מִדְיָן שֶׁבַע שָׁנִים: **ב** וַתָּעָז יַד־מִדְיָן עַל־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי מִדְיָן עָשׂוּ לָהֶם | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמְּנָהָרוֹת אֲשֶׁר בֶּהָרִים וְאֶת־הַמְּעָרוֹת וְאֶת־הַמְּצָדוֹת: **ג** וְהָיָה אִם־זָרַע יִשְׂרָאֵל וְעָלָה מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם וְעָלוּ עָלָיו: **ד** וַיַּחֲנוּ עֲלֵיהֶם וַיַּשְׁחִיתוּ אֶת־יְבוּל הָאָרֶץ עַד־בּוֹאֲךָ עַזָּה וְלֹא־יַשְׁאִירוּ מְחִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל וְשֶׂה וָשׁוֹר וַחֲמוֹר: **ה** כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאָהֳלֵיהֶם יבאו (וּבָאוּ) כְּדֵי־אַרְבֶּה לָרֹב וְלָהֶם וְלִגְמַלֵּיהֶם אֵין מִסְפָּר וַיָּבֹאוּ בָאָרֶץ לְשַׁחֲתָהּ: **ו** וַיִּדַּל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְיָן וַיִּזְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוָה: {פ}

ז וַיְהִי֙ כִּֽי־זָעֲק֣וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל אֶל־יְהוָ֖ה עַל
אֹד֣וֹת מִדְיָ֑ן: **ח** וַיִּשְׁלַ֤ח יְהוָה֙ אִ֣ישׁ נָבִ֔יא אֶל־
בְּנֵ֖י יִשְׂרָאֵ֑ל וַיֹּ֣אמֶר לָהֶ֗ם כֹּֽה־אָמַ֤ר יְהוָה֙ |
אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל אָנֹכִ֥י הֶעֱלֵ֖יתִי אֶתְכֶ֑ם מִמִּצְרַ֖יִם
וָאוֹצִ֥יא אֶתְכֶ֖ם מִבֵּ֥ית עֲבָדִֽים: **ט** וָאַצֵּ֣ל אֶתְכֶ֔ם
מִיַּ֖ד מִצְרַ֑יִם וּמִיַּ֕ד כָּל־לֹחֲצֵיכֶ֖ם וָאֲגָרֵ֥שׁ אוֹתָ֖ם
מִפְּנֵיכֶ֑ם וָאֶתְּנָ֥ה לָכֶ֖ם אֶת־אַרְצָֽם: **י** וָאֹמַ֣ר
לָכֶ֔ם אֲנִ֥י יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם לֹ֣א תִירְא֗וּ אֶת־אֱלֹהֵ֣י
הָאֱמֹרִ֔י אֲשֶׁ֥ר אַתֶּ֛ם יוֹשְׁבִ֖ים בְּאַרְצָ֑ם וְלֹ֥א
שְׁמַעְתֶּ֖ם בְּקוֹלִֽי: {פ}
יא וַיָּבֹ֣א מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה וַיֵּ֖שֶׁב תַּ֣חַת הָאֵלָ֑ה אֲשֶׁ֥ר
בְּעָפְרָ֖ה אֲשֶׁ֣ר לְיוֹאָ֣שׁ אֲבִי־הָעֶזְרִ֑י וְגִדְעוֹן֙ בְּנ֣וֹ
חֹבֵ֔ט חִטִּ֖ים בַּגַּ֥ת לְהָנִ֖יס מִפְּנֵ֥י מִדְיָֽן: **יב** וַיֵּרָ֣א
אֵלָ֔יו מַלְאַ֖ךְ יְהוָ֑ה וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו יְהוָה֙ עִמְּךָ֣ גִבּ֣וֹר
הֶחָ֔יִל: **יג** וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ גִּדְעוֹן֙ בִּ֣י אֲדֹנִ֔י וְיֵ֥שׁ יְהוָ֖ה
עִמָּ֑נוּ וְלָמָ֞ה מְצָאַתְנ֣וּ כָל־זֹ֗את וְאַיֵּ֤ה כָל־
נִפְלְאֹתָיו֙ אֲשֶׁר֙ סִפְּרוּ־לָ֣נוּ אֲבוֹתֵ֔ינוּ לֵאמֹ֖ר
הֲלֹ֣א מִמִּצְרַ֔יִם הֶעֱלָ֖נוּ יְהוָ֑ה וְעַתָּ֗ה נְטָשָׁ֙נוּ֙ יְהוָ֔ה
וַיִּתְּנֵ֖נוּ בְּכַף־מִדְיָֽן: **יד** וַיִּפֶן֩ אֵלָ֨יו יְהוָ֜ה וַיֹּ֗אמֶר
לֵ֚ךְ בְּכֹחֲךָ֣ זֶ֔ה וְהוֹשַׁעְתָּ֖ אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל מִכַּ֣ף מִדְיָ֔ן
הֲלֹ֥א שְׁלַחְתִּ֖יךָ: **טו** וַיֹּ֤אמֶר אֵלָיו֙ בִּ֣י אֲדֹנָ֔י בַּמֶּ֥ה
אוֹשִׁ֖יעַ אֶת־יִשְׂרָאֵ֑ל הִנֵּ֨ה אַלְפִּ֤י הַדַּל֙ בִּמְנַשֶּׁ֔ה
וְאָנֹכִ֥י הַצָּעִ֖יר בְּבֵ֥ית אָבִֽי: **טז** וַיֹּ֥אמֶר אֵלָיו֙
יְהוָ֔ה כִּ֥י אֶֽהְיֶ֖ה עִמָּ֑ךְ וְהִכִּיתָ֥ אֶת־מִדְיָ֖ן כְּאִ֥ישׁ
אֶחָֽד: **יז** וַיֹּ֣אמֶר אֵלָ֗יו אִם־נָ֤א מָצָ֙אתִי֙ חֵ֣ן
בְּעֵינֶ֔יךָ וְעָשִׂ֥יתָ לִ֖י אוֹת֑ שָׁאַתָּ֕ה מְדַבֵּ֥ר
עִמִּ֖י: **יח** אַל־נָ֣א תָמֵ֔שׁ מִזֶּ֖ה עַד־בֹּאִ֣י אֵלֶ֑יךָ
וְהֹצֵאתִי֙ אֶת־מִנְחָתִ֔י וְהִנַּחְתִּ֖י לְפָנֶ֑יךָ וַיֹּ֣אמֶר
אָנֹכִ֔י אֵשֵׁ֖ב עַ֥ד שׁוּבֶֽךָ: **יט** וְגִדְעוֹן֙ בָּ֣א וַיַּ֣עַשׂ
גְּדִי־עִזִּ֔ים וְאֵיפַ֥ת־קֶ֖מַח מַצּ֣וֹת הַבָּשָׂ֑ר שָׂ֤ם בַּסַּל֙
וְהַמָּרָ֣ק שָׂ֔ם בַּפָּר֖וּר וַיּוֹצֵ֣א אֵלָ֔יו אֶל־תַּחַ֖ת
הָאֵלָ֥ה וַיַּגָּֽשׁ: {פ}
כ וַיֹּ֨אמֶר אֵלָ֜יו מַלְאַ֣ךְ הָאֱלֹהִ֗ים קַ֚ח אֶת־
הַבָּשָׂ֣ר וְאֶת־הַמַּצּוֹת֮ וְהַנַּח֒ אֶל־הַסֶּ֣לַע הַלָּ֔ז
וְאֶת־הַמָּרָ֖ק שְׁפ֣וֹךְ וַיַּ֑עַשׂ כֵּ֖ן: **כא** וַיִּשְׁלַ֞ח
מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֗ה אֶת־קְצֵה֙ הַמִּשְׁעֶ֣נֶת אֲשֶׁ֣ר בְּיָד֔וֹ
וַיִּגַּ֞ע בַּבָּשָׂ֤ר וּבַמַּצּוֹת֙ וַתַּ֣עַל הָאֵ֔שׁ מִן־הַצּ֖וּר
וַתֹּ֣אכַל אֶת־הַבָּשָׂ֑ר וְאֶת־הַמַּצּוֹת֒ וּמַלְאַ֣ךְ יְהוָ֔ה
הָלַ֖ךְ מֵעֵינָֽיו: **כב** וַיַּ֣רְא גִּדְעוֹן֮ כִּי־מַלְאַ֣ךְ יְהוָה֒
הֽוּא֙ וַיֹּ֣אמֶר גִּדְעוֹן֮ אֲהָהּ֒ אֲדֹנָ֣י יְהוִ֔ה כִּי־עַל־כֵּ֕ן
רָאִ֖יתִי מַלְאַ֣ךְ יְהוָ֑ה פָּנִ֖ים אֶל־פָּנִֽים: **כג** וַיֹּ֤אמֶר
לוֹ֙ יְהוָ֔ה שָׁל֥וֹם לְךָ֖ אַל־תִּירָ֑א לֹ֥א
תָמֽוּת: **כד** וַיִּבֶן֩ שָׁ֨ם גִּדְעוֹ֜ן מִזְבֵּ֗חַ לַיהוָה֙
וַיִּקְרָ֣א־ל֔וֹ יְהוָ֖ה שָׁל֑וֹם עַ֚ד הַיּ֣וֹם הַזֶּ֔ה עוֹדֶ֖נּוּ
בְּעָפְרַ֥ת אֲבִי־הָעֶזְרִֽי: {ס} **כה** וַיְהִ֣י בַלַּ֔יְלָה
הַה֖וּא וַיֹּ֣אמֶר ל֗וֹ יְהוָה֙ קַ֚ח אֶת־פַּ֣ר־הַשּׁ֔וֹר
אֲשֶׁ֥ר לְאָבִ֖יךָ וּפַ֣ר הַשֵּׁנִ֑י שֶׁ֣בַע שָׁנִ֔ים וְהָרַסְתָּ֗
אֶת־מִזְבֵּ֛חַ הַבַּ֥עַל אֲשֶׁר־לְאָבִ֖יךָ וְאֶת־הָאֲשֵׁרָ֥ה
אֲשֶׁר־עָלָ֖יו תִּכְרֹֽת: **כו** וּבָנִ֣יתָ מִזְבֵּ֗חַ לַיהוָה֙
אֱלֹהֶ֔יךָ עַל֙ רֹ֣אשׁ הַמָּע֔וֹז הַזֶּ֖ה בַּמַּעֲרָכָ֑ה
וְלָקַחְתָּ֞ אֶת־הַפָּ֣ר הַשֵּׁנִ֗י וְהַעֲלִ֤יתָ עוֹלָה֙ בָּעֲצֵ֣י
הָאֲשֵׁרָ֔ה אֲשֶׁ֥ר תִּכְרֹ֖ת: **כז** וַיִּקַּ֣ח גִּדְעוֹ֗ן עֲשָׂרָ֤ה
אֲנָשִׁים֙ מֵעֲבָדָ֔יו וַיַּ֕עַשׂ כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֛ר אֵלָ֖יו יְהוָ֑ה
וַיְהִ֗י כַּאֲשֶׁר֙ יָרֵ֣א אֶת־בֵּ֣ית אָבִ֔יו וְאֶת־אַנְשֵׁ֖י
הָעִ֑יר מֵעֲשׂ֥וֹת יוֹמָ֖ם וַיַּ֥עַשׂ לָֽיְלָה: **כח** וַיַּשְׁכִּ֣ימוּ
אַנְשֵׁ֤י הָעִיר֙ בַּבֹּ֔קֶר וְהִנֵּ֣ה נָתַ֔ץ מִזְבַּ֖ח הַבַּ֑עַל
וְהָאֲשֵׁרָ֥ה אֲשֶׁר־עָלָ֖יו כְּרֻתָ֑ה וְאֶת֙ הַפָּ֣ר הַשֵּׁנִ֔י
הָעֲלָ֖ה עַל־הַמִּזְבֵּ֥חַ הַבָּנֽוּי: **כט** וַיֹּ֣אמְרוּ֮ אִ֣ישׁ

אֶל־רֵעֵהוּ מִי עָשָׂה הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּדְרְשׁוּ וַיְבַקְשׁוּ וַיֹּאמְרוּ גִּדְעוֹן בֶּן־יוֹאָשׁ עָשָׂה הַדָּבָר
הַזֶּה: **ל** וַיֹּאמְרוּ אַנְשֵׁי הָעִיר אֶל־יוֹאָשׁ הוֹצֵא
אֶת־בִּנְךָ וְיָמֻת כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבַּח הַבַּעַל וְכִי
כָרַת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר־עָלָיו: **לא** וַיֹּאמֶר יוֹאָשׁ
לְכָל־אֲשֶׁר־עָמְדוּ עָלָיו הַאַתֶּם | תְּרִיבוּן לַבַּעַל
אִם־אַתֶּם תּוֹשִׁיעוּן אוֹתוֹ אֲשֶׁר יָרִיב לוֹ יוּמַת
עַד־הַבֹּקֶר אִם־אֱלֹהִים הוּא יָרֶב לוֹ כִּי נָתַץ
אֶת־מִזְבְּחוֹ: **לב** וַיִּקְרָא־לוֹ בַיּוֹם־הַהוּא יְרֻבַּעַל
לֵאמֹר יָרֶב בּוֹ הַבַּעַל כִּי נָתַץ אֶת־מִזְבְּחוֹ:
{ס} **לג** וְכָל־מִדְיָן וַעֲמָלֵק וּבְנֵי־קֶדֶם נֶאֶסְפוּ
יַחְדָּו וַיַּעַבְרוּ וַיִּחֲנוּ בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל: **לד** וְרוּחַ
יְהוָה לָבְשָׁה אֶת־גִּדְעוֹן וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיִּזָּעֵק
אֲבִיעֶזֶר אַחֲרָיו: **לה** וּמַלְאָכִים שָׁלַח בְּכָל־
מְנַשֶּׁה וַיִּזָּעֵק גַּם־הוּא אַחֲרָיו וּמַלְאָכִים שָׁלַח
בְּאָשֵׁר וּבִזְבֻלוּן וּבְנַפְתָּלִי וַיַּעֲלוּ
לִקְרָאתָם: **לו** וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־
יֶשְׁךָ מוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ: **לז** הִנֵּה אָנֹכִי מַצִּיג אֶת־גִּזַּת הַצֶּמֶר
בַּגֹּרֶן אִם טַל יִהְיֶה עַל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־
הָאָרֶץ חֹרֶב וְיֵדַעְתִּי כִּי־תוֹשִׁיעַ בְּיָדִי אֶת־
יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: **לח** וַיְהִי־כֵן וַיַּשְׁכֵּם
מִמָּחֳרָת וַיָּזַר אֶת־הַגִּזָּה וַיִּמְצ טַל מִן־הַגִּזָּה
מְלוֹא הַסַּפָּל מָיִם: **לט** וַיֹּאמֶר גִּדְעוֹן אֶל־
הָאֱלֹהִים אַל־יֶחַר אַפְּךָ בִּי וַאֲדַבְּרָה אַךְ הַפָּעַם
אֲנַסֶּה נָּא־רַק־הַפַּעַם בַּגִּזָּה יְהִי־נָא חָרֵב אֶל־
הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ יְהִי־
טָל: **מ** וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים כֵּן בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיְהִי־
חָרֵב אֶל־הַגִּזָּה לְבַדָּהּ וְעַל־כָּל־הָאָרֶץ הָיָה
טָל: {פ}

שופטים פרק ז

א וַיַּשְׁכֵּם יְרֻבַּעַל הוּא גִדְעוֹן וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וַיַּחֲנוּ עַל־עֵין חֲרֹד וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה־לוֹ
מִצָּפוֹן מִגִּבְעַת הַמּוֹרֶה בָּעֵמֶק: {ס} **ב** וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתְּךָ מִתְּתִי
אֶת־מִדְיָן בְּיָדָם פֶּן־יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
יָדִי הוֹשִׁיעָה לִי: **ג** וְעַתָּה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם
לֵאמֹר מִי־יָרֵא וְחָרֵד יָשׁוּב וְיִצְפֹּר מֵהַר הַגִּלְעָד
וַיָּשָׁב מִן־הָעָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וַעֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ: {ס} **ד** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן
עוֹד הָעָם רָב הוֹרֵד אוֹתָם אֶל־הַמַּיִם וְאֶצְרְפֵנּוּ
לְךָ שָׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה | יֵלֵךְ אִתְּךָ
הוּא יֵלֵךְ אִתָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ זֶה לֹא־
יֵלֵךְ עִמָּךְ הוּא לֹא יֵלֵךְ: **ה** וַיּוֹרֶד אֶת־הָעָם אֶל־
הַמָּיִם וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־גִּדְעוֹן כֹּל אֲשֶׁר־יָלֹק
בִּלְשֹׁנוֹ מִן־הַמַּיִם כַּאֲשֶׁר יָלֵק הַכֶּלֶב תַּצִּיג
אוֹתוֹ לְבָד וְכֹל אֲשֶׁר־יִכְרַע עַל־בִּרְכָּיו
לִשְׁתּוֹת: **ו** וַיְהִי מִסְפַּר הַמְלַקְקִים בְּיָדָם אֶל־
פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכֹל יֶתֶר הָעָם כָּרְעוּ
עַל־בִּרְכֵיהֶם לִשְׁתּוֹת מָיִם: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־גִּדְעוֹן בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמְלַקְקִים
אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנָתַתִּי אֶת־מִדְיָן בְּיָדֶךָ וְכָל־
הָעָם יֵלְכוּ אִישׁ לִמְקֹמוֹ: **ח** וַיִּקְחוּ אֶת־צֵדָה
הָעָם בְּיָדָם וְאֶת שׁוֹפְרֹתֵיהֶם וְאֵת כָּל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו וּבִשְׁלֹשׁ־מֵאוֹת
הָאִישׁ הֶחֱזִיק וּמַחֲנֵה מִדְיָן הָיָה לוֹ מִתַּחַת

בָּעֵמֶק׃ {פ}
ט וַיְהִי֙ בַּלַּ֣יְלָה הַה֔וּא וַיֹּ֥אמֶר אֵלָ֖יו יְהוָ֑ה קוּם֩
רֵ֨ד בַּמַּחֲנֶ֜ה כִּֽי נְתַתִּ֥יו בְיָדֶ֗ךָ׃ **י** וְאִם־יָרֵ֤א אַתָּה֙
לָרֶ֣דֶת רֵ֔ד אַתָּ֥ה וּפֻרָ֖ה נַעַרְךָ֑ אֶל־
הַמַּחֲנֶ֖ה׃ **יא** וְשָׁמַעְתָּ֣ מַה־יְּדַבֵּ֔רוּ וְאַחַ֗ר
תֶּחֱזַ֤קְנָה יָדֶ֙יךָ֙ וְיָרַדְתָּ֣ בַּמַּחֲנֶ֔ה וַיֵּ֥רֶד הוּא֙ וּפֻרָ֣ה
נַעֲר֔וֹ אֶל־קְצֵ֖ה הַחֲמֻשִּׁ֑ים אֲשֶׁ֖ר
בַּמַּחֲנֶֽה׃ **יב** וּמִדְיָ֨ן וְעֲמָלֵ֜ק וְכָל־בְּנֵי־קֶ֗דֶם
נֹפְלִ֤ים בָּעֵמֶק֙ כָּאַרְבֶּ֣ה לָרֹ֔ב וְלִגְמַלֵּיהֶ֖ם אֵ֣ין
מִסְפָּ֑ר כַּחוֹל֙ שֶׁעַל־שְׂפַ֣ת הַיָּ֔ם לָרֹֽב׃ **יג** וַיָּבֹ֣א
גִדְעוֹ֔ן וְהִנֵּה־אִ֥ישׁ מְסַפֵּ֖ר לְרֵעֵ֑הוּ חֲלֹ֣ום וַיֹּ֔אמֶר
הִנֵּ֤ה חֲלֹום֙ חָלַ֣מְתִּי וְהִנֵּ֔ה צְלִ֥יל לֶ֖חֶם שְׂעֹרִ֑ים
מִתְהַפֵּ֞ךְ בְּמַחֲנֵ֣ה מִדְיָ֗ן וַיָּבֹא֙ עַד־לָ֣אֳהֶ֔ל וַיַּכֵּ֖הוּ
וַיִּפֹּ֑ל וַיַּהְפְּכֵ֥הוּ לְמַעְלָ֖ה וְנָפַ֥ל הָאֹֽהֶל׃ **יד** וַיַּ֣עַן
רֵעֵ֔הוּ וַיֹּ֣אמֶר אֵ֗ין זֹאת֙ בִּלְתִּ֣י אִם־חֶ֣רֶב גִּדְעֹ֔ון
בֶּן־יוֹאָ֖שׁ אִ֣ישׁ יִשְׂרְאֵ֑ל נָתַ֤ן הָאֱלֹהִים֙ בְּיָדֹ֔ו אֶת־
מִדְיָ֖ן וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶֽה׃ {פ}
טו וַיְהִ֗י כִּשְׁמֹ֤עַ גִּדְעוֹן֙ אֶת־מִסְפַּ֣ר הַחֲלֹ֔ום
וְאֶת־שִׁבְרֹ֑ו וַיִּשְׁתָּ֣חוּ וַיָּ֗שָׁב אֶל־מַחֲנֵ֤ה יִשְׂרָאֵל֙
וַיֹּ֔אמֶר קֻ֖מוּ כִּי־נָתַ֣ן יְהוָ֔ה בְּיֶדְכֶ֖ם אֶת־מַחֲנֵ֥ה
מִדְיָֽן׃ **טז** וַיֶּ֣חַץ אֶת־שְׁלֹ֣שׁ־מֵא֔וֹת הָאִ֖ישׁ
שְׁלֹשָׁ֣ה רָאשִׁ֑ים וַיִּתֵּ֨ן שֹׁופָרֹ֜ות בְּיַד־כֻּלָּ֗ם וְכַדֵּ֤ים
רֵיקִים֙ וְלַפִּ֔דִים בְּתֹ֖וךְ הַכַּדִּֽים׃ **יז** וַיֹּ֣אמֶר
אֲלֵיהֶ֗ם מִמֶּ֤נִּי תִרְאוּ֙ וְכֵ֣ן תַּעֲשׂ֔וּ וְהִנֵּ֥ה אָנֹכִ֖י בָּא֑
בִּקְצֵ֣ה הַמַּחֲנֶ֔ה וְהָיָ֕ה כַּאֲשֶׁר־אֶעֱשֶׂ֖ה כֵּ֥ן
תַּעֲשֽׂוּן׃ **יח** וְתָקַעְתִּי֙ בַּשֹּׁופָ֔ר אֲנֹכִ֖י וְכָל־אֲשֶׁ֣ר
אִתִּ֑י וּתְקַעְתֶּ֤ם בַּשֹּׁופָרֹות֙ גַּם־אַתֶּ֔ם סְבִיבֹ֖ות
כָּל־הַמַּחֲנֶ֣ה וַאֲמַרְתֶּ֑ם לַיהוָ֖ה וּלְגִדְעֹֽון׃ {פ}
יט וַיָּבֹ֨א גִדְעֹ֜ון וּמֵאָ֤ה־אִישׁ֙ אֲשֶׁר־אִתֹּ֔ו בִּקְצֵ֖ה
הַמַּחֲנֶ֑ה רֹ֚אשׁ הָאַשְׁמֹ֣רֶת הַתִּיכֹונָ֔ה אַ֖ךְ הֲקֵ֣ם
הֵקִ֔ימוּ אֶת־הַשֹּׁמְרִ֖ים וַיִּתְקְעוּ֙ בַּשֹּׁופָרֹ֔ות
וְנָפֹ֥וץ הַכַּדִּ֖ים אֲשֶׁ֥ר בְּיָדָֽם׃ **כ** וַיִּתְקְעוּ֩ שְׁלֹ֨שֶׁת
הָרָאשִׁ֜ים בַּשֹּׁופָרֹ֗ות וַיְשַׁבְּרוּ֙ הַכַּדִּ֔ים וַיַּחֲזִ֣יקוּ
בִיַּד־שְׂמֹאולָ֔ם בַּלַּפִּדִ֖ים וּבְיַד־יְמִינָ֑ם הַשֹּׁופָרֹ֣ות
לִתְקֹועַ֙ וַיִּקְרְא֔וּ חֶ֥רֶב לַיהוָ֖ה
וּלְגִדְעֹֽון׃ **כא** וַיַּעַמְד֣וּ אִ֔ישׁ תַּחְתָּ֖יו סָבִ֣יב
לַמַּחֲנֶ֑ה וַיָּ֣רָץ כָּל־הַמַּחֲנֶ֗ה וַיָּרִ֙יעוּ֙ ויניסו
(וַיָּנֻ֔וסוּ)׃ **כב** וַיִּתְקְעוּ֙ שְׁלֹ֣שׁ־מֵא֔וֹת הַשֹּׁופָרֹ֖ות
וַיָּ֣שֶׂם יְהוָ֗ה אֶת־חֶ֙רֶב֙ אִ֣ישׁ בְּרֵעֵ֔הוּ וּבְכָל־
הַמַּחֲנֶ֑ה וַתָּ֣נָס הַמַּחֲנֶ֗ה עַד־בֵּ֤ית הַשִּׁטָּה֙ צְרֹ֣רָתָ֔ה
עַ֖ד שְׂפַת־אָבֵ֥ל מְחֹולָ֖ה עַל־טַבָּֽת׃ **כג** וַיִּצָּעֵ֕ק
אִ֥ישׁ־יִשְׂרָאֵ֖ל מִנַּפְתָּלִ֑י וּמִן־אָשֵׁ֥ר וּמִן־כָּל־
מְנַשֶּׁ֖ה וַיִּרְדְּפ֥וּ אַחֲרֵ֖י מִדְיָֽן׃ **כד** וּמַלְאָכִ֗ים
שָׁלַ֤ח גִּדְעוֹן֙ בְּכָל־הַ֣ר אֶפְרַ֔יִם לֵאמֹ֕ר רְד֥וּ
לִקְרַ֖את מִדְיָ֑ן וְלִכְד֤וּ לָהֶם֙ אֶת־הַמַּ֔יִם עַ֖ד בֵּ֣ית
בָּרָ֔ה וְאֶת־הַיַּרְדֵּ֑ן וַיִּצָּעֵ֕ק כָּל־אִ֖ישׁ אֶפְרַ֑יִם
וַיִּלְכְּד֤וּ אֶת־הַמַּ֙יִם֙ עַ֣ד בֵּ֣ית בָּרָ֔ה וְאֶת־
הַיַּרְדֵּֽן׃ **כה** וַיִּלְכְּד֡וּ שְׁנֵי־שָׂרֵ֣י מִדְיָן֩ אֶת־עֹרֵ֨ב
וְאֶת־זְאֵ֜ב וַיַּהַרְג֣וּ אֶת־עֹורֵ֗ב בְּצ֙וּר־עֹורֵ֔ב וְאֶת־
זְאֵ֖ב הָרְג֣וּ בְיֶֽקֶב־זְאֵ֑ב וַיִּרְדְּפ֥וּ אֶל־מִדְיָ֖ן
וְרֹ֣אשׁ־עֹרֵ֔ב וְזֹאֵ֖ב הֵבִ֑יאוּ אֶל־גִּדְעֹ֖ון מֵעֵ֥בֶר
לַיַּרְדֵּֽן׃

נדפס לזכות

משה בן אירן נ״י

שזכות לימוד התורה תגן בעדו

שיזכה לרפואה שלימה ברמ״ח

אבריו ושס״ה גידיו במהרה

בתוך שאר חולי עמו ישראל, אמן

נדפס לזכות

סיון בת יפה תחי׳

שזכות לימוד התורה תגן בעדה

שתזכה לרפואה שלימה ברנ״ב

אבריה ושס״ה גידיה במהרה

בתוך שאר חולי עמו ישראל, אמן

הודפס לזכות

ולעילוי נשמת

האשה הכשרה בעלת

החסד

מלכה ציונה

מועלם ז"ל

בת

שרה ויצחק

ת.נ.צ.ב.ה

נדפס לזכות

ולעילוי נשמת

האשה היקרה

מרת **חנה ביילא**

בת ר׳ ברוך ע״ה

נלב״ע כ״ה ניסן

ת.נ.צ.ב.ה

נדפס לזכות

איתי יוסי בן

רותי אסרף נ"י

להצלחה וברכה בכל

העניינים ברוחניות

ובגשמיות לו וכל בני

משפחתו, ושזכות לימוד

התורה תגן בעדו ובעד

ביתו אמן כן יהי רצון

לוח ברסלב

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת תזריע - מצורע

י לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:56 נץ החמה ..... 6:08 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:44 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:23 שקיעה ..... 7:08 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:20	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה יח **ירושלמי:** כלאים טו **תוספתא:** עבודה זרה ט **נ"ך:** שופטים א	כה 16	יום ראשון
יא לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:55 נץ החמה ..... 6:07 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:43 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:22 שקיעה ..... 7:08 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:20	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה יט **ירושלמי:** כלאים טז **תוספתא:** הוריות א **נ"ך:** שופטים ב	כו 17	יום שני
יב לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:54 נץ החמה ..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:22 שקיעה ..... 7:09 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:21	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה כ **ירושלמי:** כלאים יז **תוספתא:** הוריות ב **נ"ך:** שופטים ג	כז 18	יום שלישי
יג לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:53 נץ החמה ..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:42 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:21 שקיעה ..... 7:10 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:22	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה כא **ירושלמי:** כלאים יח **תוספתא:** קרבנות א **נ"ך:** שופטים ד	כח 19	יום רביעי
יד לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:51 נץ החמה ..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:41 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:20 שקיעה ..... 7:10 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:22	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה כב **ירושלמי:** כלאים יט **תוספתא:** קרבנות ב **נ"ך:** שופטים ה	כט 20	יום חמישי
ערב שבת קודש א' דר"ח אייר, טו לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:50 נץ החמה ..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:40 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:20 שקיעה ..... 7:11 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:23	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה כג **ירושלמי:** כלאים כ **תוספתא:** קרבנות ג **נ"ך:** שופטים ו	ל 21 **הדלקת נרות** (40 דק'): 6:31	יום שישי
שב"ק פרשת תזריע - מצורע ב' דר"ח אייר, טז לעומר עלות השחר (72 דק') .. 4:49 נץ החמה ..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:39 סו"ז קר"ש - גר"א .. 9:19 שקיעה ..... 7:12 צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:24	**לימוד יומי:** **בבלי:** סוטה כד **ירושלמי:** כלאים כא **תוספתא:** קרבנות ד **נ"ך:** שופטים ז	א 22 **מוצש"ק לשיטת ר"ת:** 8:24	יום שב"ק

"יְמֵי הָעֹמֶר שֶׁנּוֹהֲגִים בָּהֶם כַּמָּה מִנְהָגֵי אֲבֵלוּת עַל תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אֵין זֶה כְּדֵי לְעוֹרֵר עֲצָבוּת וּמָרָה שְׁחוֹרָה אֵצֶל הָאָדָם,
אֶלָּא אַדְרַבָּה! לְעוֹרֵר אוֹתוֹ עַל קְדֻשַּׁת הַיָּמִים הָאֵלּוּ, שֶׁיְּכוֹלִים לְהַגִּיעַ בָּהֶם אֶל קְדֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה,
וּלְהִתְדַּבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, וְאִם יִתְנַהֵג בָּהֶם בְּקְדֻשָּׁה וּבְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל כָּרָאוּי,
יִזְכֶּה לַהֲפֹךְ אוֹתָם אֶל יְמֵי שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה!" (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)